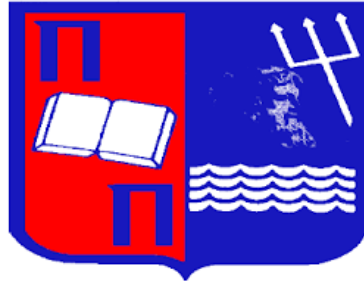

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΆΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΠΡΟΣ
ΟΥΚΡΑΝΙΑ-ΡΩΣΙΑ

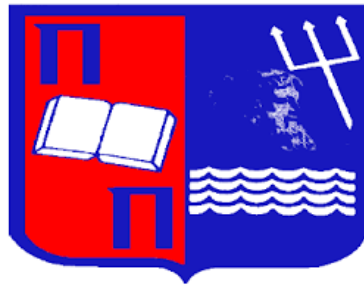
Παναγιώτα Παρασκευούλη

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική

Πειραιάς, Σεπτέμβριος 2023

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMICS

**MASTER PROGRAM IN ECONOMIC AND BUSINESS
STRATEGY**

**GREECE'S FOREIGN DIRECT INVESTMENTS
TO UKRAINE-RUSSIA**

By Panagiota Paraskevouli

Master Thesis submitted to the Department of Economics of the University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Economic and Business Strategy

Piraeus, Greece, September 2023

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Στους γονείς μου...

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ευχαριστίες

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Παντελίδη Παντελή για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε, την καθοδήγηση του και την πολύτιμη συμβολή του στην εξέλιξη αυτής της διπλωματικής εργασίας. Επιπλέον, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου προς τους εκπαιδευτικούς μου και το Πανεπιστήμιό μου για την ευκαιρία που μου προσέφεραν να αποκτήσω γνώσεις και να αναπτύξω τις δεξιότητες μου.

Τέλος, η παρούσα εργασία είναι αφιερωμένη στους γονείς μου και στις αδερφές μου, που μου παρείχαν συνεχή ενθάρρυνση, απεριόριστη αγάπη όλα αυτά τα χρόνια, στήριξη και με έκαναν να πιστέψω στον εαυτό μου.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις της Ελλάδας προς Ουκρανία- Ρωσία

Περίληψη

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία αναλύει την πορεία των Ελληνικών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην περιοχή της Ουκρανίας και της Ρωσίας. Αρχικά, παρουσιάζεται η θεωρία των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και αναλύονται τα χαρακτηριστικά αυτών των επενδύσεων από ελληνικές εταιρείες. Στη συνέχεια, εξετάζεται ο ρόλος που παίζουν οι ελληνικές επενδύσεις στην περιοχή, καθώς και οι εταιρείες και οι κλάδοι που έχουν επενδύσει. Αναλύονται οι επενδύσεις αυτών στην τοπική οικονομία και πώς συμβάλλουν στην ανάπτυξή της. Επιπλέον, γίνεται ανάλυση του πώς η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία επηρέασε πολλές επιχειρήσεις, κυρίως σε οικονομικό επίπεδο. Αναφέρονται τα αρνητικά αυτής της κατάστασης στις ελληνικές επενδύσεις και πώς επηρέασε τις επιχειρήσεις που είχαν δραστηριότητες στην περιοχή.

Τέλος, αναλύονται τα κίνητρα που οδηγούν εταιρείες να επενδύουν σε ξένες χώρες και πώς αυτές οι επενδύσεις επηρεάζουν τις χώρες υποδοχής και τις χώρες προέλευσης. Αναλύονται οι οικονομικές, πολιτικές και γεωγραφικές αυτές επενδύσεις και πώς επηρεάζουν την ανάπτυξη και τις σχέσεις των χωρών. Συνολικά, η διπλωματική εργασία αναλύει την πορεία των Ελληνικών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ουκρανία και τη Ρωσία, εξετάζοντας τη θεωρία, τα χαρακτηριστικά, τον ρόλο, τις παρατηρήσεις και τα κίνητρα αυτών των επενδύσεων.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Greece's Foreign Direct Investments to Ukraine-Rusia

Abstract

This diploma thesis analyzes the course of Greek Foreign Direct Investment in the region of Ukraine and Russia. Initially, the theory of Foreign Direct Investment is presented and the characteristics of these investments by Greek companies are analyzed. Next, the role played by Greek investments in the region, as well as the companies and sectors that have invested, is examined. It analyzes their investments in the local economy and how they contribute to its development. In addition, it analyzes how Russia's invasion of Ukraine has affected many businesses, mainly financially. The negatives of this situation in Greek investments and how it affected businesses operating in the region are mentioned.

Finally, the incentives that drive companies to invest in foreign countries are analyzed and how these investments affect host and home countries. These economic, political and geographical investments are analyzed and how they affect the development and relations of countries. Overall, the diploma thesis analyzes the course of Greek Foreign Direct Investment in Ukraine and Russia, examining the theory, characteristics, role, observations and motivations of these investments.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	ix
Abstract.....	xi
Κατάλογος Πινάκων.....	xvii
Κατάλογος Διαγραμμάτων.....	xix

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Θεωρητική Προσέγγιση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

1.1 Ιστορική Αναδρομή.....	Σελ.21
1.2 Ορισμός Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.....	Σελ.23
1.3 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις	
1.3.1 Οικονομικές Μονάδες Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ).Σελ.	24
1.3.2 Βασικές Διακρίσεις Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ)....	Σελ.30
1.3.3 Βασικοί Τύποι Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ).....	Σελ.32
1.4 Είδος Επέκτασης.....	Σελ.38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ουκρανία-Ρωσία

2.1 Ιστορική Αναδρομή Χωρών.....	Σελ.40
2.2 Οικονομικό Προφίλ Χωρών.....	Σελ.44

2.3 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις της Ελλάδας σε Ουκρανία-Ρωσία πριν τον Πόλεμο.....	Σελ.47
2.4 Επιπτώσεις του πολέμου Ουκρανίας-Ρωσίας στις Ελληνικές επιχειρήσεις.....	Σελ.50
2.5 Οικονομικό Προφίλ Χωρών Σήμερα.....	Σελ.53
2.6 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις της Ελλάδας σε Ουκρανία-Ρωσία μετά τον Πόλεμο.....	Σελ.61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Κίνητρα και Επιδράσεις Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

3.1 Κίνητρα Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.....	Σελ.66
3.2 Επιδράσεις Άμεσων Ξένων Επενδύσεων	
3.2.1 Επιδράσεις στην χώρα υποδοχής.....	Σελ.70
3.2.2 Επιδράσεις στην χώρα προέλευσης.....	Σελ.76
3.3 Επιδράσεις Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών.....	Σελ.80
3.4 Επιδράσεις Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στη δομή της αγοράς και τον ανταγωνισμό	Σελ.81

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Επενδυτικό Πλαίσιο-Ανάλυση SWOT

4.1 Επενδυτικό Πλαίσιο στην Ουκρανία-Ρωσία.....	Σελ.83
4.2 Ανάλυση SWOT	
4.2.1 Ανάλυση SWOT περίπτωση Ουκρανίας	Σελ.87

4.2.2 Ανάλυση SWOT περίπτωση Ρωσίας.....Σελ.91

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....Σελ.95

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....Σελ.97

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Κατάλογος Πινάκων

2.1 ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ.....	Σελ.46
2.2 ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΡΩΣΙΑ (2009).....	Σελ.50
2.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ.....	Σελ.56
2.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΡΩΣΙΑΣ.....	Σελ.60
2.5 ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ.....	Σελ.64
2.6 ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ.....	Σελ.66

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Κατάλογος Διαγραμμάτων

2.1 Αξία εισαγωγών (σε ευρώ) Ελλάδας–Ρωσίας και Ελλάδας–Ουκρανίας.. ...	Σελ.53
2.2 Αξία εξαγωγών (σε ευρώ) Ελλάδας–Ρωσίας και Ελλάδας–Ουκρανίας.....	Σελ.53
2.3 ΑΕΠ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ (1987-2022).....	Σελ.57
2.4 ΑΕΠ ΡΩΣΙΑΣ (1988-2022).....	Σελ.61

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η ανάπτυξη του εμπορίου στην Ευρώπη τον 14ο αιώνα σηματοδοτεί την αρχή της πολυεθνικής δραστηριότητας, αν και όχι με την κλασική έννοια της πολυεθνικής εταιρείας. Ιταλοί τραπεζίτες εγκαθιδρύουν περίπου 150 τραπεζικές εταιρίες με διασυνοριακές δραστηριότητες και υποκαταστήματα σε πόλεις όπως το Λονδίνο, η Μπριζ και το Παρίσι. Ταυτόχρονα, υπήρχαν και άλλες εμπορικές εταιρείες που δρούσαν σε πόλεις σε όλη την Ευρώπη. Η σχέση των ΑΞΕ (ακαδημαϊκά ξενοδοχεία σχολεία επιχειρήσεων) και των πολυεθνικών με την παγκοσμιοποίηση είναι άρρηκτη. Η παγκοσμιοποίηση αφορά την αλληλεξάρτηση των χωρών μέσω της μετανάστευσης, των εμπορικών συναλλαγών και της αλλαγής γνώσεων και πόρων. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις είναι σημαντικοί παίκτες στο παγκόσμιο εμπόριο και έχουν εγκαταστήσει υποκαταστήματα και δραστηριότητες σε πολλές χώρες. Τα ΑΞΕ, από την πλευρά, αναφέρονται σε άλλη επιχείρηση που προσφέρουν ακαδημαϊκά προγράμματα στον τομέα της επιχείρησης. Αυτά τα σχολεία προετοιμάζουν τους μελλοντικούς επιχειρηματίες και δεν αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις του παγκοσμίου επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Έτσι, τα ΑΞΕ και οι πολυεθνικές επιχειρήσεις συνδέονται μέσω της παγκοσμιοποίησης, καθώς οι πολυεθνικές εταιρείες αναζητούν ταλαντούχους επαγγελματίες που έχουν αποκτήσει γνώσεις και δεξιότητες από την

ΑΞΕ για να τους στελεχώσουν στις διεθνείς δραστηριότητες τους. Κατά τον 16ο και τον 17ο αιώνα, μεγάλες εμπορικές εταιρίες της Ευρώπης επεκτείνονταν σε διεθνές επίπεδο, εκμεταλλεύονταν τις αποικίες που κατείχαν οι ευρωπαϊκές χώρες εκείνη την εποχή. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Βρετανική Εταιρία Ανατολικών Ινδιών και η Ολλανδική Εταιρία Ανατολικών Ινδιών. Η Βρετανική Εταιρία Ανατολικών.

Ινδιών ειδικεύονταν στην παραγωγή μεταξιού και είχε έναν μεγάλο αριθμό κλωστών (περίπου 4.000). Από την άλλη πλευρά, η Ολλανδική Εταιρία Ανατολικών Ινδιών είχε αναπτύξει μια μονάδα παραγωγής αλατιού και επικεντρωνόταν στην Ινδία, την Άπω Ανατολή και την Ασία γενικότερα. Κατά τη διάρκεια της περιόδου Μεσοπολέμου, παρατηρήθηκε επίσης μια μετανάστευση επιχειρήσεων από την Ευρώπη που εγκαταστάθηκαν σε άλλες χώρες για να ιδρύσουν παραγωγικές μονάδες. Ένα παράδειγμα είναι οι Ολλανδικές επιχειρήσεις που ανέπτυξαν εργοστάσια σιδηρουργίας στη Ρωσία, ενώ οι Βρετανοί επιχειρηματίες στράφηκαν στην κλωστοϋφαντουργία, τις μηχανές και τα σιδηροδρομικά υλικά. Κατά τη σύνοδο, κατά τον 16ο και τον 17ο αιώνα, οι εμπορικές εταιρίες της Ευρώπης επεκτείνονταν σε παγκόσμιο επίπεδο, εκμεταλλευόμενες τις αποικίες και δημιουργώντας εμπορικά δίκτυα σε διάφορες περιοχές. Η εξάπλωση των εμπορικών εταιριών επηρέασε την οικονομία, τη βιομηχανία και την εμπορική ανταλλαγή μεταξύ των ευρωπαϊκών και άλλων περιοχών του κόσμου. Κατά τον 16ο και 17ο αιώνα, η αποικιοκρατία διευκόλυνε τη διεθνή παραγωγή μέσω της μετανάστευσης επιχειρηματιών και ειδικών εργατών στις νέες αποικίες. Με την εμφάνιση της βιομηχανικής επανάστασης στις αρχές του 19ου αιώνα, παρατηρήθηκε μια νέα μορφή διεθνών συναλλαγών. Αναπτύχθηκε μια μορφή συνεργασίας μεταξύ βρετανικών εταιριών και εμπορικών οίκων που είχαν εγκατασταθεί σε αποικίες. Αυτή η συνεργασία επικεντρώθηκε στην αντιπροσώπευση των βρετανικών εταιριών από τους εμπορικούς οίκους σε χώρες όπως η Ινδία, η Μαλαισία και η Μπούρμα. Αυτό διευκόλυνε τις εξαγωγές των εταιριών σε αποικίες μέσω συμβολαίων συνεργασίας. Η συνεργασία αυτή είχε αμοιβαίο όφελος για και τα δύο μέρη. Επιπλέον, υπήρχαν οι λεγόμενες "free standing company", που ήταν εταιρείες με έδρα στη χώρα προέλευσής τους, αλλά επιχειρούσαν εξολοκλήρου στο εξωτερικό. Αυτές οι εταιρείες λειτουργούσαν ως εταιρείες venture capital, εκμεταλλευόμενες τις επιχειρηματικές επιχειρηματικές δραστηριότητες και τα επεκτεινόμενα σύνορα των αποικιακών αυτοκρατοριών. Έτσι,

κατά την περίοδο αυτή, η αποικιοκρατία, οι εμπορικοί οίκοι και οι free standing εταιρείες συνεισέφεραν στην ανάπτυξη της διεθνούς παραγωγής¹.

1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Η έννοια των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ Foreign Direct Investments-FDI) σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (2008) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) αναφέρεται σε επενδύσεις που πραγματοποιούνται από έναν κάτοικο μιας χώρας (γνωστός και ως "πηγαία χώρα") με σκοπό την απόκτηση μόνιμου ενδιαφέροντος σε μια επιχείρηση που βρίσκεται σε μια άλλη χώρα (γνωστή και ως "χώρα υποδοχής"). Ο άμεσος επενδυτής είναι η εταιρεία ή ο οργανισμός που πραγματοποιεί την επένδυση, ενώ η επιχείρηση στην οποία γίνεται η επένδυση αναφέρεται ως «επιχείρηση άμεσης επένδυσης» ή «συνδεδεμένη επιχείρηση» ή «συγγενική επιχείρηση». Οι άμεσες ξένες επενδύσεις έχουν ως στόχο την ανάπτυξη μακροπρόθεσμων και σταθερών σχέσεων μεταξύ των επενδυτών και της επιχείρησης στη χώρα υποδοχής. Όταν οι επενδύσεις γίνονται με τη μορφή απόκτησης μετοχών, ο επενδυτής αποκτά έναν σημαντικό βαθμό επιρροής στη διαχείριση της επιχείρησης και τη δυνατότητα να ελέγχει τις αποφάσεις της. Σε αντίθεση με άλλες μορφές επενδύσεων, όπως οι επενδύσεις σε χρηματοπιστωτικά μέσα, οι άμεσες ξένες επενδύσεις διακρίνονται για τον μακροπρόθεσμο χαρακτήρα τους και την επιθυμία του να αναπτυχθεί μια μακροχρόνια παρουσία και δραστηριότητα στην επιχείρηση². Οι άμεσες ξένες επενδύσεις, η μεταφορά των κεφαλαίων τεχνολογίας και ανθρώπινου δυναμικού στη χώρα υποδοχής και παροχής στον επενδυτή πρόσβαση σε νέες αγορές μέσω των θυγατρικών της επιχείρησης. Αυτό μπορεί να φέρει τόσο για τον επενδυτή όσο και για τη χώρα, καθώς συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη μεταφορά τεχνογνωσίας και την ανάπτυξη. Συνοψίζοντας, οι άμεσες ξένες επενδύσεις

---

¹Κοτταρίδη Κων/να (2013). Ιστορική Αναδρομή των ΑΞΕ. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. Παρατηρητήριο για την κρίση. Νο. 01.2

² Κοτταρίδη Κων/να (2013). Εισαγωγικά για τις ΑΞΕ Τρόποι Διεθνοποίησης. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. Παρατηρητήριο για την κρίση. Νο. 01

αναφέρονται σε επενδύσεις που πραγματοποιούνται από ένα κάτοικο μιας χώρας με στόχο την απόκτηση μονού ενδιαφέροντος σε μια επιχείρηση σε μια άλλη χώρα. Αυτές οι επενδύσεις επιδιώκουν τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και τη συνεργασία με την επιχείρηση στην οποία πραγματοποιούνται, και μπορούν να περιλαμβάνουν τη μεταφορά κεφαλαίων, τεχνολογία και ανθρώπινο δυναμικό.

1.3 ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

1.3.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΑΞΕ)

Θυγατρική αποκλειστικής ιδιοκτησίας (wholly-owned subsidiary)

Η επέκταση μιας επιχείρησης σε μια άλλη χώρα μέσω της ίδρυσης μιας νέας επιχείρησης, όπου ο επενδυτής είναι ο μόνος ιδιοκτήτης, αποτελεί μια μορφή άμεσων ξένων επενδύσεων. Η επένδυση αυτή γίνεται συνήθως με σκοπό την εξερεύνηση νέων αγορών, με δυνατότητα μελλοντικής επέκτασης για λόγους αποδοτικότητας. Αυτού του είδους οι επενδύσεις απαιτούν σημαντικό κεφάλαιο και αρκετό χρόνο για να ολοκληρωθεί η πλήρης λειτουργία της θυγατρικής επιχείρησης και η κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων της αγοράς-στόχου. Αυτού του είδους οι επενδύσεις παρέχουν τη δυνατότητα στην επιχείρηση να εισέλθει σε μια νέα αγορά, να επωφεληθεί από τις χώρες που προσφέρει και να αναπτύξει την παρουσία και τη δραστηριότητα σε αυτήν. Η επένδυση προσαρμογής στις τοπικές συνθήκες και τις ανάγκες της αγοράς, καθώς και την ανάπτυξη επιχειρηματικών δεξιοτήτων και γνώσης του περιβάλλοντος της χώρας υποδοχής. Συνοψίζοντας, η επέκταση μιας επιχείρησης με την ίδρυση μιας νέας επιχείρησης σε μια άλλη χώρα αποτελεί μια μορφή άμεσων ξένων επενδύσεων. Αυτή η επένδυση αποσκοπεί στην αναζήτηση νέων αγορών και μπορεί να απαιτήσει σημαντικά κεφάλαια και χρόνο μέχρι την πλήρη λειτουργία και αποδοτικότητας στη νέα αγορά.

Τα βασικά πλεονεκτήματα της θυγατρικής αποκλειστικής ιδιοκτησίας μπορούν να περιγραφούν ως εξής:

- Διοικητικός έλεγχος: Η μητρική επιχείρηση έχει τον πλήρη διοικητικό έλεγχο της θυγατρικής επιχείρησης, πράγμα που της παρέχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει και να εφαρμόσει τις στρατηγικές της σε διεθνές επίπεδο. Έτσι, η επιχειρησιακή στρατηγική της θυγατρικής αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ευρύτερης επιχειρησιακής στρατηγικής της μητρικής επιχείρησης.
- Κέρδη: Όλα τα κέρδη που προκύπτουν από τη λειτουργία της θυγατρικής επιχείρησης καρπώνονται από τη μητρική επιχείρηση. Αυτό σημαίνει ότι η μητρική επωφελείται πλήρως από τα οικονομικά αποτελέσματα της θυγατρικής.
- Τοπική εξειδίκευση και διαφοροποίηση: Η θυγατρική επιχείρηση, λειτουργώντας στο πολιτιστικό περιβάλλον μιας άλλης χώρας, μπορεί να εξειδικεύσει και να διαφοροποιήσει τα προϊόντα της για να ανταποκριθεί καλύτερα στις ανάγκες των τοπικών καταναλωτών. Με αυτόν τον τρόπο, η μητρική επιχείρηση αποκτά στρατηγικό πλεονέκτημα καθώς επιδιώκει τη διεύρυνση των παραγωγικών και εμπορικών της δραστηριοτήτων σε νέες αγορές στο εξωτερικό.
- Οικονομικές κλίμακες: Μέσω της ιδιοκτησίας και ελέγχου της θυγατρικής, η μητρική επιχείρηση μπορεί να επιτύχει οικονομικές κλίμακες. Με την αύξηση του συνολικού όγκου παραγωγής του ομίλου, η επιχείρηση μπορεί να επωφεληθεί από μειωμένο κόστος και αυξημένη αποδοτικότητα.

Αυτά τα πλεονεκτήματα καταδεικνύουν τη σημασία της αποκλειστικής ιδιοκτησίας της θυγατρικής επιχείρησης από τη μητρική και τα στοιχεία που προκύπτουν από αυτήν για τη μητρική επιχείρηση.

Τα βασικά μειονεκτήματα της θυγατρικής αποκλειστικής ιδιοκτησίας να περιγραφούν ως εξής:

- Οικονομικό κόστος και κίνδυνος: Η μητρική επιχείρηση επιβαρύνεται με το οικονομικό κόστος της θυγατρικής επένδυσης και φέρει όλους τους σχετικούς κινδύνους. Αυτό σημαίνει ότι σε περίπτωση αποτυχίας ή ανεπαρκούς

απόδοσης της θυγατρικής, η μητρική επιχείρηση είναι υπεύθυνη για τις αποτυχίες και τις οικονομικές αποδόσεις.

- Εξωτερική αντίληψη: Η θυγατρική επιχείρηση χαρακτηρίζεται ως ξένη, δηλαδή ανήκει σε μια άλλη χώρα. Αυτό μπορεί να προκαλέσει αρνητική αντίδραση από την κοινή γνώμη, την κυβέρνηση και τις δημοσιονομικές υπηρεσίες της χώρας υποδοχής. Μπορεί να αντιμετωπίσει δυσκολίες στην αποδοχή της από την τοπική κοινότητα και να αντιμετωπίσει εμπόδια στη λειτουργία της, όπως περιοριστικές νομοθετικές πρακτικές ή φορολογικά μέτρα που επηρεάζουν αρνητικά τις ξένες επενδύσεις.

Αυτά τα μειονεκτήματα αποτελούν προκλήσεις που η μητρική επιχείρηση πρέπει να αντιμετωπιστεί κατά τη διάρκεια της θυγατρικής επένδυσης και μπορεί να επηρεάσει την αποτελεσματικότητα και την απόδοσή της.

Κοινοπραξία (Joint venture / Consortium)

Η επενδυτική συνεργασία αναφέρεται στη συνεργασία δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων, όπου τουλάχιστον μία είναι τοπική και η άλλη είναι από διαφορετική χώρα από εκεί που ιδρύεται η επιχείρηση. Σε αυτή την περίπτωση, οι συνεργαζόμενοι εταίροι συνεισφέρουν εισροές που συνθέτουν συνήθως το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα και μοιράζονται τα περιουσιακά στοιχεία, δεν τα μοιράζονται σε ίση βάση. Η κοινοπραξία αποτελεί μια διαδικασία κατανομής του κινδύνου της επένδυσης μεταξύ των εταίρων και συμβάλλει στη δημιουργία νέων, πιο ανταγωνιστικών προϊόντων που έχουν υψηλές δυνατότητες να κατακτήσουν την τοπική ή ακόμα και τη διεθνή αγορά. Μέσω της κοινοπραξίας, επιτυγχάνονται οικονομίες κλίμακας, καθώς οι εταίροι συνεργάζονται για την αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων και των δυνατοτήτων τους. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η κοινοπραξία διαφέρει από τις άμεσες ξένες επενδύσεις, καθώς δεν υπάρχει πλήρης έλεγχος από τον ξένο επενδυτή. Στην περίπτωση αυτή, οι ιδρυτές της κοινοπραξίας θεωρούνται συνεργάτες που αναλαμβάνουν από κοινού τη χρηματοδότηση και τη διοίκηση της νέας επιχείρησης. Συνολικά, η επενδυτική συνεργασία μέσω κοινοπραξιών παρέχει τη δυνατότητα για αμοιβαία ωφέλεια, εναλλακτικές γνώσεις

και εξωτερική είσοδο σε νέες αγορές, ενώ μειώνει τον κίνδυνο και αυξάνει τις πιθανότητες επιτυχίας της επένδυσης.

Οι κοινοπραξίες συμβαίνουν κυρίως για δύο λόγους. Πρώτον, όταν ο επιχειρηματίας επιθυμεί να αποκτήσει τοπική γνώση και να επωφεληθεί από υφιστάμενο μάρκετινγκ ή βιομηχανική μονάδα. Δεύτερον, όταν υπάρχει ανάγκη για ταχεία είσοδο στην αγορά. Σε πολλές περιπτώσεις, οι κοινοπραξίες ρευστοποιούνται και η επιχείρηση αποκτά την πλήρη κυριότητα.

Το βασικό κριτήριο διάκρισης των κοινοπραξιών είναι το ύψος της συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο:

- Κοινοπραξίες πλειοψηφίας: Σε αυτήν την περίπτωση, ένας εταίρος κατέχει την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου και ασκεί τον κυρίαρχο έλεγχο και τη διοίκηση της κοινοπραξίας.
- Κοινοπραξίες μειοψηφίας: Σε αυτήν την περίπτωση, κανένας εταίρος δεν κατέχει την πλειοψηφία, αλλά έχουν συμφωνήσει να συνεργαστούν για την κοινή επένδυση και τη διοίκηση.
- Κοινο ισοψηφίας: Σε αυτήν την περίπτωση, οι εταίροι κατέχουν ίσα ποσοστά στο μετοχικό κεφάλαιο και συνεργάζονται στη λήψη αποφάσεων και τη διοίκηση της κοινοπραξίας.

Όσον αφορά τη διοίκηση της κοινοπραξίας, υπάρχουν τρεις κατηγορίες:

1. Διοίκηση από έναν εταίρο (dominant management): Ένας εταίρος ασκεί την κυρίαρχη διοίκηση της κοινοπραξίας.
2. Κοινή διοίκηση από όλους τους εταίρους (shared management): Οι εταίροι συνεργάζονται και συμμετέχουν κοινώς στη διοίκηση της κοινοπραξίας.
3. Ανεξάρτητη διοίκηση από τρίτους (ανεξάρτητη διαχείριση): Η διοίκηση ανατίθεται σε τρίτους που δεν ανήκουν στους εταίρους της κοινοπραξίας.

Τα βασικά πλεονεκτήματα της κοινοπραξίας συνοψίζονται ως εξής:

- Απόκτηση τοπικής γνώσης και διασυνδέσεων: Η κοινοπραξία παρέχει στην επιχείρηση έναν εταίρο που γνωρίζει το περιβάλλον και τα πολιτισμικά

χαρακτηριστικά της χώρας, βοηθώντας στην απόκτηση τοπικής εμπειρίας και προσαρμογής στις αγορές.

- Οικονομικά κίνητρα: Η νομοθεσία πολλών χωρών παρέχει οικονομικά κίνητρα στις κοινοπραξίες, οδηγώντας σε διαφυγόντα κέρδη για την ίδρυση θυγατρικής επιχείρησης.
- Μείωση κόστους και κινδύνου: Μέσω της κοινοπραξίας, η επιχείρηση μπορεί να επιμερίσει το κόστος και τον κίνδυνο του εγχειρήματος, επιτυγχάνοντας οικονομίες κλίμακας και μειώνοντας το ανά μονάδα κόστους.
- Διεύρυνση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων: Η κοινοπραξία επιτρέπει την πρόσβαση σε μεγαλύτερο χρηματοδοτικό δυναμικό, καθώς πολλές φορές οι εταίροι συνεισφέρουν κεφαλαία στο εγχείρημα.
- Μείωση κινδύνου "εθνικοποίησης": Μέσω της κοινοπραξίας, μειώνεται ο κίνδυνος της "εθνικοποίησης" της επιχείρησης από την τοπική κυβέρνηση ή αρχές, καθώς η συνεργασία με την τοπική επιχείρηση δημιουργεί τοπικές ρίζες και αποδοχές.
- Βελτίωση αποτελεσμάτων σύμπραξης: Η κοινοπραξία συμβάλλει στη βελτίωση των αποτελεσμάτων σύμπραξης μέσω της μείωσης του κόστους που προκύπτει από τη συνεργασία, την αποφυγή επανάληψης παρόμοιων ενεργειών και άλλων οφελών που προκύπτουν από τη συνεργασία μεταξύ των προϊόντων.

Τα βασικά μειονεκτήματα της κοινοπραξίας συνοψίζονται ως εξής:

- Έλλειψη απόλυτου ελέγχου: Η επιχείρηση που συμμετέχει σε κοινοπραξία δεν έχει απόλυτο έλεγχο στη διοίκηση της νέας επιχείρησης, περιορίζοντας την ικανότητα της να ενσωματώσει πλήρως την κοινοπραξία στη στρατηγική της.
- Διαφορές και διαφωνίες: Συχνά παρουσιάζονται διαφορές και διαφωνίες μεταξύ των εταίρων σχετικά με τους στόχους και τη στρατηγική της κοινοπραξίας, καθιστώντας τη διάλυση της συχνότητα.

Σε πολλές κοινοπραξίες οι εταίροι μπορούν να αντιμετωπίσουν συγκρούσεις και να οδηγηθούν σε αποτυχία, και αυτό μπορεί να συμβεί λόγω πολλών παραγόντων, όπως:

1. Ασυμβατότητα των συνεταιίρων: εταίροι μπορούν να έχουν διαφορετικές αξίες, προτεραιότητες και λογιστικές προσεγγίσεις, που μπορούν να δημιουργήσουν συγκρούσεις και ασυμφωνίες.
2. Διαφορετική κουλτούρα και στόχοι: Οι εταίροι μπορούν να προέρχονται από διαφορετικές πολιτιστικές και επιχειρηματικές παραδόσεις, που μπορούν να οδηγήσουν σε αναποτελεσματική συνεργασία.
3. Διάθεση ανταγωνισμού και όχι συνεργασίας: Εάν οι εταίροι έχουν ανταγωνιστική νοοτροπία και προσπαθούν να επικρατήσουν ο ένας επί του άλλου, μπορεί να υπάρξει έλλειψη αλληλεπίδρασης και συνεργασίας.
4. Κακή εσωτερική επικοινωνία: Η έλλειψη αποτελεσματικής επικοινωνίας μεταξύ των εταίρων μπορεί να οδηγήσει σε παρεξηγήσεις, σύγκρουση συμφερόντων και αποτυχία.
5. Διαφωνία στη διανομή των κερδών: Η αποτυχία συμφωνίας σχετικά με τον τρόπο κατανομής των κερδών μπορεί να οδηγήσει σε δυσαρμονία και συγκρούσεις μεταξύ των εταίρων.
6. Ασυμφωνία στην οργανωτική δομή: Οι εταίροι μπορούν να έχουν διαφορετικές απόψεις σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία της κοινοπραξίας, πράγμα που μπορεί να προκαλέσει ασυμφωνία και προβλήματα.

Για να επιτύχει μια κοινοπραξία, ορισμένα κριτήρια επιτυχίας περιλαμβάνουν:

- Ισότιμη συνεργασία και παροχή πόρων από τους εταίρους: Οι εταίροι πρέπει να συνεργάζονται με ισότιμο τρόπο και να συνεισφέρουν τους πόρους τους για την επιλογή των κοινών στόχων.
- Κοινή επιχειρηματική φιλοσοφία και κουλτούρα: Οι εταίροι πρέπει να έχουν κοινή επιχειρηματική φιλοσοφία, αξιώσεις και κουλτούρα, που θα συμβάλλουν στην αρμονική λειτουργία της κοινοπραξίας.
- Κοινό χρονικό επενδυτικό ορίζοντα: Οι εταίροι πρέπει να έχουν κοινή αντίληψη για το χρονικό πλαίσιο της επένδυσης και τους στόχους που επιδιώκουν.

1.3.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΑΞΕ)

- Επένδυση Greenfield αναφέρεται στην κατασκευή και εγκατάσταση μιας εξολοκλήρου νέας οντότητας από το μηδέν. Αυτό περιλαμβάνει την εξαγορά γης, την απόκτηση μηχανημάτων και εξοπλισμού, καθώς και την κατασκευή κτιριακών εγκαταστάσεων για την έναρξη λειτουργίας μιας νέας επιχείρησης.
- Επένδυση Brownfield αναφέρεται στην απόκτηση μιας υπάρχουσας επιχείρησης με ήδη υπάρχουσες κτιριακές εγκαταστάσεις. Στη συνέχεια, η επιχείρηση μετατρέπεται και αναπτύσσεται εξολοκλήρου σύμφωνα με τις ανάγκες και τα σχέδια του νέου ιδιοκτήτη. Για παράδειγμα, μπορεί να πραγματοποιηθεί η εξαγορά ενός υφιστάμενου πολυκαταστήματος και η μετατροπή του σε κεντρικό κατάστημα και κεντρικά γραφεία μιας τράπεζας.

Μερική εξαγορά (partial acquisition)

Η επένδυση μέσω εξαγοράς αναφέρεται στην απόκτηση ενός σημαντικού ποσοστού του μετοχικού κεφαλαίου μιας τοπικής επιχείρησης από μια ξένη επιχείρηση. Αυτή η μέθοδος επένδυσης επιτρέπει στην εξ αγοράζουσα επιχείρηση να ταχυπροσαρμοστεί και να εισέλθει γρήγορα στην ξένη αγορά, καθώς η εξ αγοράζουσα επιχείρηση ήδη δραστηριοποιείται συνήθως στον ίδιο κλάδο με την επιχείρηση που εξαγοράζεται. Η επένδυση μέσω εξαγοράς δεν απαιτεί σημαντικές κεφαλαιακές επενδύσεις στην αρχή, αλλά η επιτυχία της εξαρτάται από τον βαθμό ενοποίησης των δραστηριοτήτων της εξ αγοράζουσας επιχείρησης με αυτές της εξαγοράς επιχείρησης. Η επιτυχής εξαγορά συνεπάγεται την ολοκλήρωση και την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των δύο επιχειρήσεων, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της επένδυσης. Συνοψίζοντας, η επένδυση μέσω εξαγοράς είναι μια ταχεία μέθοδος εισόδου σε μια ξένη αγορά, καθώς επιτρέπει στην εξ αγοράζουσα επιχείρηση να αποκτήσει ένα σημαντικό ποσοστό σε μια τοπική επιχείρηση. Η επιτυχία της εξαρτάται από την ενοποίηση των δραστηριοτήτων και τη συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών.

Συγχώνευση και εξαγορά (merger and acquisition).

Η συγχώνευση είναι η διαδικασία σύνδεσης δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων, συνήθως μιας μεγάλης και μιας μικρής, με σκοπό την αναδιάρθρωση και ενίσχυση της μικρότερης εταιρίας. Αυτή η διαδικασία επιτρέπει στη μικρή εταιρία να αποκτήσει τους πόρους και την ανταγωνιστικότητα της μεγαλύτερης επιχείρησης, βελτιώνοντας τη θέση της στην αγορά. Η συγχώνευση προσφέρει έναν γρήγορο τρόπο εισόδου στην αγορά, καθώς η μικρή εταιρία αποκτά αμεσότητα πρόσβαση σε πελάτες, πόρους και αγορές μέσω της συνένωσης με τη μεγαλύτερη εταιρία. Επιπλέον, η συγχώνευση συνήθως προσφέρει μεγαλύτερη επιρροή και κύρος στην αγορά, καθώς η νέα ενιαία εταιρία μπορεί να ανταγωνιστεί πιο αποτελεσματικά και να προσελκύσει περισσότερους πελάτες.

Παράκτια επιχείρηση (offshore)

Η offshore επιχείρηση αναφέρεται στη δημιουργία μιας επιχείρησης σε μια χώρα που προσφέρει ευνοϊκές φορολογικές πτυχές για τη σχέση μεταξύ πολυεθνικών εταιριών και της κυβέρνησης. Σε αυτές τις χώρες, οι φορολογικές προϋποθέσεις είναι ευνοϊκές και η φορολογία είναι συνήθως χαμηλή ή ανύπαρκτη. Οι χώρες που προσφέρουν αυτού του είδους τις φορολογικές προϋποθέσεις ονομάζονται φορολογικοί παράδεισοι ή tax havens. Οι εταιρείες μπορούν να αποκτήσουν οφέλη από τη δημιουργία μιας offshore επιχείρησης σε αυτές τις χώρες, καθώς μπορούν να αναλάβουν μέρος ή όλες τις δραστηριότητες που ανήκουν στη μητρική εταιρεία, με ελάχιστη φορολογική επιβάρυνση. Οι φορολογικοί παράδεισοι προσελκύουν επιχειρήσεις που επιθυμούν να μειώσουν το φορολογικό τους βάρος και να εκμεταλλευτούν τις ευνοϊκές φορολογικές συνθήκες. Ωστόσο, η χρήση των φορολογικών παραδείσων πρέπει να γίνεται με προσοχή και σε συμμόρφωση με τους νόμους και τις διεθνείς συμφωνίες, καθώς η κατάχρηση αυτών των φορολογικών δομών μπορεί να έχει νομικές και φορολογικές συνέπειες.

Εκμετάλλευση απόκτηση-πλειοψηφία (acquisition on majority)

Η εκμετάλλευση απόκτησης πλειοψηφίας (acquisition on πλειοψηφία) αναφέρεται στην αγορά της πλειοψηφίας των μεριδίων μιας υπάρχουσας επιχείρησης από μια επενδυτική ή μια εταιρεία. Κατά τη διαδικασία αυτή, ο αγοραστής αποκτά ένα σημαντικό ποσοστό των μετοχών της εταιρείας, που εξασφαλίζει την πλειοψηφία στις αποφάσεις της. Η απόκτηση της πλειοψηφίας σε μια επιχείρηση συνήθως συμβαίνει όταν ο αγοραστής θέλει να αποκτήσει έλεγχο και επιρροή στη διοίκηση και τη λειτουργία της εταιρείας. Αυτό του επιτρέπει να λαμβάνει αποφάσεις που επηρεάζουν την κατεύθυνση και τη στρατηγική της επιχείρησης. Η απόκτηση της πλειοψηφίας μπορεί να γίνει μέσω της αγοράς μετοχών από την αγορά, η εξαγορά μετοχών από τους υπάρχοντες μετόχους ή μέσω συμφωνίας με τη διοίκηση της εταιρείας. Η εκμετάλλευση απόκτησης της πλειοψηφίας παρέχει τη δυνατότητα στον αγοραστή να ασκεί σημαντική επιρροή στη λήψη και τη διαμόρφωση της πολιτικής της εταιρείας. Επίσης, του παρέχει πρόσβαση σε υφιστάμενους πόρους, πελάτες, τεχνολογίες και ανθρώπινο δυναμικό που ανήκουν στην επιχείρηση. Ωστόσο, η απόκτηση της πλειοψηφίας μπορεί επίσης να συνυπολογιστεί και να γίνει για τους αγοραστές, όπως η χρηματοδότηση της αγοράς και η διαχείριση της επιχείρησης μετά την απόκτηση.

Απόκτηση μειοψηφίας (acquisition of a minority)

Η απόκτηση των μεριδίων μειοψηφίας μιας υπάρχουσας επιχείρησης δεν αποτελεί την απόκτηση πλειοψηφίας, αλλά αναφέρεται στην απόκτηση μιας μερίδας των μετοχών της επιχείρησης που δεν παρέχει τον έλεγχο ή την ικανότητα να ληφθούν αποφάσεις με επιρροή. Για την απόκτηση αποτελεσματικού ελέγχου σε μια επιχείρηση, συνήθως θεωρείται αναγκαίο να αποκτηθεί μια πλειοψηφία στο μετοχικό κεφάλαιο. Ωστόσο, το ακριβές ποσοστό ποικίλλει ανάλογα με τη νομοθεσία της κάθε χώρας και τη δομή της επιχείρησης. Συχνά, αναγνωρίζεται ότι η κατοχή ενός ποσοστού γύρω στο 25% του μετοχικού κεφαλαίου μιας θυγατρικής μπορεί να παράσχει τον έλεγχο για τη λήψη. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η έννοια του αποτελεσματικού ελέγχου και του απαιτούμενου ποσοστού μετοχικού κεφαλαίου μπορεί να διαφέρει ανάλογα με το επιχειρηματικό περιβάλλον και τις νομοθετικές πρακτικές κάθε χώρας.

1.3.3 ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΑΞΕ)

Στις αρχές του 19ου αιώνα οι περισσότερες χώρες υποδοχής έθεσαν εμπόδια στο εμπόριό τους βάζοντας φόρους, δηλαδή δασμούς, στις διεθνείς συναλλαγές τους και στις εισαγωγές τους. Οι επιχειρήσεις που είχαν αναπτύξει εμπορικούς δεσμούς στις εν λόγω χώρες, και κατά συνέπεια σημαντικά μερίδια αγοράς, έβλεπαν τον κίνδυνο να συρρικνωθεί η γεωγραφική τους επέκταση. Ο μόνος τρόπος αποφυγής αυτού του κινδύνου ήταν να προβούν σε ΑΞΕ. Συνδυάζοντας τις έννοιες της κάθετης και της οριζόντιας ολοκλήρωσης καθώς και της διαφοροποίησης στην παραγωγή, που χαρακτηρίζει πολλές πολυεθνικές επιχειρήσεις, με τους κύριους λόγους που ωθούν μια επιχείρηση να γίνει πολυεθνική, τότε μπορούμε να προσδιορίσουμε τέσσερις βασικούς τύπους Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ):

- **Άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων (resource seeking).**

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων (resource searching) αναφέρονται στην επένδυση που γίνεται από πολυεθνικές επιχειρήσεις προκειμένου να αξιοποιήσουν πλούσιους πόρους, όπως φυσικούς πόρους, φθηνό εργατικό δυναμικό και τεχνολογικές/διαχειριστικές ικανότητες, που είναι φθηνότεροι ή υψηλότεροι ποιοτικοί σε σύγκριση με τη χώρα προέλευσης της επιχείρησης. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις επιλέγουν να πραγματοποιήσουν άμεσες ξένες επενδύσεις για να αξιοποιήσουν τους πλουτοπαραγωγικούς πόρους με τους παρακάτω τρόπους:

1. **Φυσικοί πόροι:** Οι εταιρείες επενδύουν σε χώρες που διαθέτουν πλούσιους φυσικούς πόρους, όπως πετρέλαιο, φυσικό αέριο, μεταλλεύματα, νερό κλπ., προκειμένου να αξιοποιήσουν αυτούς τους πόρους σε μεγαλύτερη κλίμακα και με χαμηλότερο κόστος.
2. **Φθηνό ανειδίκευτο ή μερικώς εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό:** Οι επιχειρήσεις που αναζητούν χώρες που παρέχουν φθηνή εργασία με χαμηλά μισθολογικά κόστη ή άλλα σε σχέση με τη χώρα προέλευσής τους, προκειμένου να μειώσουν τα λειτουργικά έξοδα και να είναι πιο ανταγωνιστικές.
3. **Τεχνολογικές και διαχειριστικές ικανότητες:** Οι επιχειρήσεις που επενδύουν σε χώρες που διαθέτουν προηγμένες τεχνολογίες, καινοτομίες και διαχειριστικές ικανότητες, προκειμένου να επωφεληθούν από αυτές και να βελτιώσουν την απόδοση και την ανταγωνιστικότητά τους.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις που στοχεύουν στις πλουτοπαραγωγικές πόρων ενθαρρύνουν την κάθετη ολοκλήρωση της παραγωγής, καθώς οι επιχειρήσεις ενσωματώνουν την εκμετάλλευση αυτών των πόρων στις δραστηριότητές τους. Με αυτόν τον τρόπο, μπορείτε να αποκτήσετε πλεονεκτήματα κόστους, πρόσβαση σε αξιόπιστους προμηθευτές και ελέγχους την παραγωγική αλυσίδα.

Όταν μια επιχείρηση χρειάζεται συντελεστές παραγωγής και άλλους πόρους που δεν είναι επαρκείς ή μη διαθέσιμοι στη χώρα προέλευσής της, μπορεί να αποφασιστεί να προβεί σε άμεσες ξένες επενδύσεις. Οι λόγοι που την καθοδηγούν σε αυτή την επιλογή περιλαμβάνουν:

1. Ειδικό επιστημονικό ανθρώπινο δυναμικό: Η επιχείρηση μπορεί να αναζητήσει ειδικούς επιστήμονες, ερευνητές ή εξειδικευμένο προσωπικό που δεν είναι εύκολα διαθέσιμο στη χώρα προέλευσής της.
2. Ημι-ανειδίκευτο χαμηλού κόστους εργατικό δυναμικό: Η επιχείρηση μπορεί να επιδιώξει την πρόσβαση σε φθινό εργατικό δυναμικό που είναι ικανή να εκτελέσει απλές ή ημιεξειδικευμένες εργασίες.
3. Διαθεσιμότητα των φυσικών πόρων: Η επιχείρηση μπορεί να ενδιαφέρεται να αξιοποιήσει τους φυσικούς πόρους μιας άλλης χώρας, όπως πετρέλαιο, ορυκτά ή πρώτες ύλες, που είναι περιορισμένοι ή ακριβείς στη χώρα προέλευσής της.
4. Πρώτες ύλες σε χαμηλό κόστος: Η επιχείρηση μπορεί να αναζητήσει πρώτες ύλες, όπως καταναλωτικά αγαθά ή προϊόντα που απαιτούνται για την παραγωγή της, σε χώρες όπου είναι πιο οικονομικές και προσιτές.
5. Φθηνή γη: Η επιχείρηση μπορεί να αναζητήσει πρόσβαση σε φθηνή γη για την κατασκευή εγκαταστάσεων της ή για αγροτικές ή βιομηχανικές δραστηριότητες.

Με αυτούς τους τρόπους, οι άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων μπορούν να επιτρέψουν στις επιχειρήσεις να εκμεταλλευτούν πλεονεκτήματα

- **Άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση αγορών (market seeking).**

Μέσω των άμεσων ξένων επενδύσεων που αποσκοπούν στην αναζήτηση νέων αγορών, ενθαρρύνεται κυρίως η οριζόντια ολοκλήρωση. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις

επιδιώκουν να εγκατασταθούν σε αγορές όπου βρίσκονται οι πελάτες και οι προμηθευτές τους, με σκοπό τη μείωση του κόστους που θα προκύψει από την εξυπηρέτηση της αγοράς μέσω του εμπορίου αντί των αγορών τους. Επιπλέον, η παρουσία τους σε ήδη δραστηριοποιούμενες αγορές είναι επίσης ένας λόγος για την επιλογή των άμεσων ξένων επενδύσεων.

Οι λόγοι που αποτελούν κίνητρο για τις άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση νέων αγορών περιλαμβάνουν:

1. Εγκατάσταση πελατών ή προμηθευτών στην αγορά-στόχο της επιχείρησης: Η επιχείρηση επιδιώκει να εγγυηθεί την παρουσία της σε κοντινή απόσταση από τους πελάτες της ή τους προμηθευτές της, προκειμένου να μειώσει τον χρόνο και το κόστος μεταφοράς αγαθών.
  2. Μέγεθος της αγοράς της χώρας υποδοχής: Η επιχείρηση στοχεύει σε μεγάλες αγορές με πληθυσμό και αγοραστική δύναμη που μπορεί να προσφέρει αξιόλογη ανάπτυξη.
  3. Προοπτικές ανάπτυξης της νέας αγοράς: Η επιχείρηση επιδιώκει να αξιοποιήσει τις δυνατότητες ανάπτυξης που προσφέρει μια νέα αγορά, όπως η αυξανόμενη ζήτηση και η ανάπτυξη του δυναμικού αγοραστή.
  4. Ανάγκη προσαρμογής σε εγχώρια καταναλωτικά πρότυπα ή συνθήκες παραγωγής: Η επιχείρηση επιδιώκει να προσαρμοστεί στις προτιμήσεις, τις συνήθειες και τις προδιαγραφές της τοπικής αγοράς.
  5. Οικονομική επικράτηση: Η εξυπηρέτηση μιας αγοράς μέσω άμεσων ξένων επενδύσεων μπορεί να είναι πιο οικονομικά ευνοϊκή από τον εξοπλισμό και τη διαχείριση των εγκαταστάσεων εμπορίου.
  6. Δύναμη του ανταγωνισμού: Όταν μια ανταγωνιστική επιχείρηση εισέρχεται σε μια νέα αγορά, η επιχείρηση ακολουθεί τον ηγέτη με σκοπό να εμποδίσει το να αποκτήσει σημαντικό μερίδιο και να κυριαρχήσει σε αυτήν.
  7. Υπερπήδηση εισαγωγικών εμποδίων λόγω προστατευτισμού: Οι άμεσες ξένες επενδύσεις κρατούν την επιχείρηση να αποφύγει ή να μειώσει τους δασμούς και τα προστατευτικά μέτρα που επιβάλλονται στις εισαγωγές εμπορευμάτων, επιτρέποντάς της να αποκτήσει πρόσβαση στην αγορά του προορισμού της.
- **Άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση αποδοτικότητας (efficiency seeking).**

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση αποδοτικότητας αποσκοπούν στην επίτευξη μέγιστης απόδοσης συνδυάζοντας την οριζόντια και κάθετη ολοκλήρωση. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις κατοχυρώνουν τους πλουτοπαραγωγικούς πόρους και τις αγορές-στόχους τους και στη συνέχεια προσπαθούν να συντονίσουν τις δραστηριότητές τους για να επιτύχουν τη μέγιστη απόδοση.

Σε ένα περιβάλλον ελεύθερου εμπορίου, οι επιχειρήσεις μπορούν να δημιουργήσουν παράγωγες οικονομικές μονάδες σε έναν τόπο εγκατάστασης με σκοπό την εφαρμογή οικονομικών και τη μείωση του μέσου κόστους παραγωγής. Με τη δημιουργία πολλών οικονομικών μονάδων για την παραγωγή προμηθειών, οι επιχειρήσεις διαφοροποιούν τον κίνδυνο που συνδέεται με την απόκτηση και διαχείριση των πρώτων υλών. Αυτή η προσέγγιση είναι αποτελεσματική για επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν πολλά στάδια παραγωγής, καθώς έχουν τη δυνατότητα να εκμεταλλευτούν διάφορα συνδυαστικά παραγωγικών συντελεστών από κάθε χώρα υποδοχής. Η μητρική εταιρεία μπορεί να μεταφέρει κάθε στάδιο παραγωγής στη χώρα που προσφέρει το αντίστοιχο συγκριτικό πλεονέκτημα.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις για αποδοτικότητα συνήθως επικεντρώνονται σε:

1. Οικονομίες εξειδίκευσης (economies of specialization): Οι επιχειρήσεις επιλέγουν τοποθεσίες που ειδικεύονται σε συγκεκριμένους τομείς παραγωγής, προκειμένου να επωφεληθούν από τις ειδικές γνώσεις, τις δεξιότητες και τις υποδομές που υπάρχουν σε αυτές τις τοποθεσίες.
2. Γεωγραφική συγκέντρωση των παραγωγικών λειτουργιών (agglomeration): Οι επιχειρήσεις επιλέγονται να εγκατασταθούν σε περιοχές όπου υπάρχουν συγκεντρώσεις παραγωγικών δραστηριοτήτων, προκειμένου να επωφεληθούν από τον συνεκτικό χαρακτήρα των προϊόντων, τις δικτυακές συνδέσεις και τις ενισχυμένες προμηθευτικές αλυσίδες.
3. Οικονομικές συνέργειες (synergistic economies): Οι επιχειρήσεις επιλέγουν να εγκατασταθούν σε τοποθεσίες όπου μπορούν να συνεργαστούν με άλλες επιχειρήσεις ή να επωφεληθούν από τις υπάρχουσες δομές και πόρους, προκειμένου να επιτύχουν συνεργατικά πλεονεκτήματα και να μειώσουν τα κόστη παραγωγής.
4. Αξιοποίηση διοικητικών παραγωγών εργαζομένων, νέων υψηλής τεχνολογίας, χαμηλού κόστους κ.λπ.: Οι επιχειρήσεις εκμεταλλεύονται τα διαθέσιμα

πλεονεκτήματα στις επιλεγμένες τοποθεσίες, όπως εξειδικευμένο διοικητικό προσωπικό, καινοτόμες τεχνολογίες, χαμηλό κόστος και άλλα, για να επιτύχουν αποτελεσματικότητα και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Αυτοί καθοδηγούν τις επιχειρήσεις να προβαίνουν σε ξένες επενδύσεις για λόγους αναζήτησης.

- **Άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση στρατηγικών πόρων ή ικανοτήτων (strategic asset seeking).**

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση στρατηγικών πόρων ή ικανοτήτων αποβλέπουν στη διατήρηση και βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της πολυεθνικής επιχείρησης μέσω των εξαγορών πόρων άλλων προϊόντων. Μέσω αυτής της στρατηγικής, η επιχείρηση διαφοροποιεί και εμπλουτίζει τις δραστηριότητές της, προκειμένου να υποστηρίξει την ανταγωνιστικότητά της και να αυξήσει την αποδοτικότητά της. Τέτοιου είδους άμεσες ξένες επενδύσεις είναι συνηθισμένες κυρίως στους κλάδους υψηλής τεχνολογίας.

Συνολικά, οι άμεσες ξένες επενδύσεις που αναζητούν στρατηγικούς πόρους ή ικανότητες στοχεύουν στη διατήρηση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της πολυεθνικής επιχείρησης μέσω της εξαγοράς πόρων άλλων προϊόντων. Επιδιώκεται επίσης η απόκτηση περιουσιακών στοιχείων, ιδίως σε ειδικές υψηλής τεχνολογίας, καθώς και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μέσω της διαφοροποίησης και του εμπλουτισμού των παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση στρατηγικών πόρων προσανατολίζονται κυρίως σε τρεις κατευθύνσεις:

1. Στις εξαγορές άλλων προϊόντων που διαθέτουν στρατηγικούς πόρους, με σκοπό τη διατήρηση και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της πολυεθνικής επιχείρησης. Μέσω αυτών των εξαγορών, η επιχείρηση αποκτά πρόσβαση σε σημαντικούς πόρους που θα συμβάλουν στην ενίσχυση των ανταγωνιστικών της πλεονεκτημάτων.
2. Στην απόκτηση περιουσιακών στοιχείων, κυρίως σε τομείς υψηλού επιπέδου τεχνολογίας. Μέσω αυτής της προσέγγισης, η επιχείρηση αποκτά

τεχνολογικές ικανότητες, διπλώματα ευρεσιτεχνίας, εξειδικευμένο προσωπικό ή άλλους πόρους που θέλει να υποστηρίξει την ανταγωνιστική θέση σε υψηλούς τεχνολογικούς τομείς.

3. Στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μέσω της διαφοροποίησης και της εμπλουτισμού των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Αυτό μπορεί να ολοκληρωθεί μέσω των εξαγορών που προσφέρουν πρόσβαση σε νέες αγορές, επιπλέον κανάλια διανομής, τεχνολογίες ή άλλους πόρους που ενισχύουν τη διαφοροποίηση της επιχείρησης και την αποτελεσματικότητά της.

Οι παραπάνω κατευθύνσεις έχουν ως στόχο τη διατήρηση και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της επιχείρησης, με την ελπίδα ότι θα οδηγήσουν σε αύξηση της αποδοτικότητάς της. Αυτός ο τύπος άμεσων ξένων επενδύσεων συναντάται συνήθως σε κλάδους υψηλής τεχνολογίας³.

1.4 ΕΙΔΟΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ

Σύμφωνα με τον Caves (1971), οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) μπορούν να ταξινομηθούν ανάλογα με την προοπτική του επενδυτή, είτε από τη χώρα προέλευσης είτε από τη χώρα υποδοχής.

Ακόμη, ανάλογα με το είδος της επέκτασης που επιλέγει ο επενδυτής, μπορούμε να διακρίνουμε τρεις κύριες κατηγορίες ΑΞΕ:

- **Οριζόντιες ΑΞΕ (Horizontal FDI)**: Σε αυτήν την περίπτωση, η θυγατρική εταιρεία δραστηριοποιείται στον ίδιο τομέα με τη μητρική εταιρεία παραγωγής. Σκοπός είναι η κάλυψη της αγοράς στη χώρα υποδοχής. Οι οριζόντιες ΑΞΕ πραγματοποιούνται συνήθως για την εκμετάλλευση μονοπωλιακών ή ολιγοπωλιακών πλεονεκτημάτων, όπως πατέντες ή διαφοροποιημένα προϊόντα.
- **Κάθετες ΑΞΕ (Vertical FDI)**: Σε αυτήν την περίπτωση, η θυγατρική εταιρεία αναλαμβάνει διαφορετικό στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας από τη μητρική εταιρεία. Η κύρια αιτία για τις κάθετες ΑΞΕ είναι η εκμετάλλευση των πρώτων υλών και ο έλεγχος των σημείων διανομής στη χώρα υποδοχής.

---

³http://archive.eclass.uth.gr/eclass/modules/document/file.php/ANTMB105/1_5_%CE%94%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%B5%CE%AF%CF%82%20%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82.pdf

- **Διακλαδικές ΑΞΕ (Conglomerate FDI)**: Σε αυτήν την περίπτωση, η επέκταση περιλαμβάνει τόσο την είσοδο σε μια ξένη χώρα όσο και τη δημιουργία μιας νέας βιομηχανίας. Πρόκειται για μια ασυνήθιστη μορφή ΑΞΕ, καθώς συνδυάζει την είσοδο σε νέα γεωγραφική αγορά με τη διαφοροποίηση της επιχείρησης σε νέο τομέα.

Αυτές οι κατηγορίες ΑΞΕ αντικατοπτρίζουν τις διαφορετικές στρατηγικές που ακολουθούν οι επιχειρήσεις κατά την επέκτασή τους σε νέες χώρες.

Σύμφωνα με τον Caves (1971), από την πλευρά της χώρας υποδοχής μπορούν να γίνουν τρεις διακρίσεις σχετικά με τις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ):

- **Import substituting FDI**: Σε αυτήν την περίπτωση, η θυγατρική εταιρεία παράγει αγαθά που προηγουμένως εισάγονται από τη χώρα υποδοχής. Αυτό οδηγεί στη μείωση των εισαγωγών από τη χώρα υποδοχής και αύξηση των εξαγωγών από τη χώρα προέλευσης.
- **Export increasing FDI**: Σε αυτήν την περίπτωση, η θυγατρική εταιρεία συνεισφέρει στην αύξηση της αποδοτικότητας της μητρικής εταιρείας, μειώνοντας το κόστος παραγωγής. Η επιλογή της χώρας εγκατάστασης της θυγατρικής γίνεται με βάση τη διάθεση πρώτων υλών, ενδιάμεσων αγαθών και καλής φυσικής υποδομής. Αυτή η μορφή ΑΞΕ προϋποθέτει την εξαγωγή πρώτων υλών και ενδιάμεσων αγαθών από τη χώρα υποδοχής προς τη χώρα προέλευσης και προς τρίτες χώρες.
- **Government initiated FDI**: Σε αυτήν την περίπτωση, η επένδυση γίνεται με επιδοτήσεις από τη χώρα υποδοχής και έχει ως στόχο την ενίσχυση της απασχόλησης, τη μείωση των ανεξαρτητών μεταξύ περιφερειών της χώρας και τη μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών.

Αυτές οι διακρίσεις βοηθούν στην κατανόηση των επιπτώσεων του ΑΞΕ στις χώρες υποδοχής, καθώς αναδεικνύουν διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους οι επενδύσεις αυτές επηρεάζουν την οικονομία και την εξωτερική θέση της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΜΕΣΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ-ΡΩΣΙΑ

2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η προϊστορική Ουκρανία, ως μέρος της ποντιακής στέψης, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη των ευρασιατικών πολιτισμών, συμπεριλαμβανομένων της Χαλκολιθικής και της Εποχής του Χαλκού, των ινδοευρωπαϊκών μεταναστεύσεων και της περιγραφής του αλόγου. Η Ουκρανία ήταν μέρος της αρχαίας Σκυθίας και εγκαταστάθηκε από τους Γκρευθούγκους και τις Γέτες κατά την περίοδο των μεταναστεύσεων. Επίσης, αναφέρεται ότι η Ουκρανία γνώρισε μια πρώτη σλαβική επέκταση. Η γραπτή ιστορία της Ουκρανίας ξεκινά με την ίδρυση του μεσαιωνικού κράτους της Ρωσίας του Κιέβου, που αναδείχθηκε ως ισχυρό έθνος κατά τον Μεσαίωνα, αλλά διαλύθηκε στα μέσα του 12ου αιώνα.

Κατά τον 14ο και 15ο αιώνα, οι περιοχές που απαρτίζουν τη σημερινή Ουκρανία βρέθηκαν υπό την κυριαρχία των τεσσάρων εξωτερικών δυνάμεων: της Χρυσής Ορδής, του Χανάτου της Κριμαίας, του Μεγάλου Δουκάτου της Λιθουανίας και του Βασιλείου της Πολωνίας. Οι δύο τελευταίες δυνάμεις ενώθηκαν στην Πολωνο-Λιθουανική Κοινοπολιτεία μετά από συμφωνίες, όπως η Ένωση του Κρεβο και η Ένωση του Λούμπλιν. Ταυτόχρονα, η Οθωμανική Αυτοκρατορία απέκτησε μεγάλη επιρροή στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας, μέσω προτεκτοράτων όπως το Χανάτο της Κριμαίας και άλλων περιοχών που διοικούσε άμεσα. Μετά από την εξήγηση των Κοζάκων το 1648 εναντίον της Πολωνο-Λιθουανικής Κοινοπολιτείας, ο Hetman Bohdan Khmelnytsky συμφώνησε με τη Συνθήκη του Pereyaslan το 1654. Η φύση της σχέσης που καθιερώθηκε με αυτήν τη συνθήκη αντικειμένου. Η συμφωνία οδήγησε στον Ρωσο-Πολωνικό Πόλεμο του 1654-67 και την αποτυχημένη Συνθήκη του Hadiach, η οποία θα δημιουργούσε μια Πολωνο-Λιθουανική-Ρουθηνική Κοινοπολιτεία. Στη συνέχεια, με τη Συνθήκη Αιώνιας Ειρήνης το 1686, το ανατολικό

τμήμα της Ουκρανίας πέρασε στη ρωσική κυριαρχία. Η συνθήκη αντιμετωπίστηκε με αντίσταση από την Πολωνία και δεν επικυρώθηκε από το Πολωνο-Λιθουανικό Sejm παρά μόνο το 1710. Η νομική νομιμότητα της επικύρωσής της έχει αμφισβητηθεί.

Κατά τη διάρκεια του Μεγάλου Βόρειου Πολέμου, ο Χέτμαν Ιβάν Μαζέπα συμμάχησε με τον Κάρολο XII της Σουηδίας, αλλά η μεγάλη παγωπολική επιδρομή του 1709 αποδυνάμωσε σημαντικά τον σουηδικό στρατό. Μετά τη μάχη της Πολτάβας το 1709, η δύναμη του Χετμανάτου μειώθηκε, και αυτή οδήγησε στην αποσύνθεσή του κατά τη δεκαετία του 1760 και την καταστροφή του Ζαπορόζιαν Σιχ τη δεκαετία του 1770. Μετά τη διαίρεση της Πολωνίας τη δεκαετία του 1770 και τη ρωσική κατάκτηση του Χανάτου της Κριμαίας, η Ρωσική Αυτοκρατορία και η Αυστρία των Αψβούργων, μαζί με την Πολωνία, κατέλαβαν τον έλεγχο όλων των εδαφών που αποτελούν τη σημερινή Ουκρανία για περίπου εκατό χρόνια.

Κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα, αναπτύχθηκε ο ουκρανικός εθνικισμός. Ακολούθησε μια χαοτική περίοδος πολέμου και πολιτικών αλλαγών στην Ουκρανία μετά τις Ρωσικές Επανάστασεις του 1917. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, ξέσπασε ο εμφύλιος πόλεμος και ο Σοβιετο-Ουκρανικός πόλεμος, κατά τον οποίο ο Κόκκινος Στρατός απέκτησε τον έλεγχο της Ουκρανίας. Μετά την εγκαθίδρυση της Σοβιετικής Ένωσης, ιδρύθηκε η Ουκρανική Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία, που αρχικά υποστήριζε την ουκρανική γλώσσα και τον πολιτισμό. Ωστόσο, στη δεκαετία του 1930, η πολιτική στράφηκε προς τη ρωσικοποίηση. Κατά τη διάρκεια του Holodomor το 1932-1933, εκατομμύρια Ουκρανοί έπεσαν θύματα λιμού και εκτιμάται ότι 6 έως 8 άνθρωποι πέθαναν από πείνα, με τους Ουκρανούς να αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος αυτού του αριθμού. Το 1938, η Νικήτα Χρουστσόφ ανέλαβε την ηγεσία του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ουκρανίας. Αυτή η περίληψη παρέχει μια εικόνα των σημαντικών γεγονότων και των πολιτικών αλλαγών στην Ουκρανία κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, συμπεριλαμβανομένου του εμφυλίου πολέμου, του σοβιετικού ελέγχου και της τραγωδίας του Holodomor.

Την εποχή του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και της εισβολής της Σοβιετικής Ένωσης και της ναζιστικής Γερμανίας στην Ουκρανία. Κατά τη διάρκεια του πολέμου, οι στρατοί του Άξονα κατέλαβαν την Ουκρανία από το 1941 έως το 1944. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου, σχηματίστηκαν διάφορες ουκρανικές οργανώσεις αντίστασης, με λίγο να πολεμήσουν τόσο εναντίον των Γερμανών όσο

και των Σοβιετικών, ενώ άλλες συνεργάστηκαν με τους Ναζί. Το 1953, η Νικήτα Χρουστσόφ ανέλαβε την ηγεσία του Κομμουνιστικού Κόμματος της Σοβιετικής Ένωσης και επέτρεψε μια ουκρανική αναβίωση, αλλά η πολιτική καταπίεση εξακολούθησε να υπάρχει κατά τη διάρκεια της κυριαρχίας της ΕΣΣΔ. Επίσης, το 1954, η Κριμαία μεταφέρθηκε από τη Ρωσία στην Ουκρανία. Η Ουκρανία ανακτά την ανεξαρτησία της μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991. Κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, η Ουκρανία προσαρμόζεται σε μια οικονομία της αγοράς, αλλά αντιμετωπίζει μια οκταετή ύφεση. Στη συνέχεια, η οικονομία αναπτύσσεται με υψηλούς ρυθμούς αύξησης της ΑΕΠ, αλλά στη συνέχεια υποφέρει από τη Μεγάλη Ύφεση.

Μια πολιτική κρίση ξεκίνησε στην Ουκρανία το 2013, μετά την απόφαση του προέδρου Γιανουκόβιτς να αναστείλει τη συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση και να επιδιώξει στενότερους δεσμούς με τη Ρωσία. Αυτό οδήγησε σε διαδηλώσεις (Euromaidan) και την Επανάσταση της Αξιοπρέπειας. Ο Γιανουκόβιτς αποπέμφθηκε από το κοινοβούλιο το 2014, και στη συνέχεια ξεκίνησε ο Ρωσο-Ουκρανικός Πόλεμος με την εισβολή των ρωσικών δυνάμεων στην Κριμαία και τις φιλορωσικές αναταραχές στις ανατολικές περιοχές της Ουκρανίας. Η Κριμαία προσαρτήθηκε από τη Ρωσία, και ο πόλεμος στο Ντονμπάς ξεκίνησε με συμμετοχή μισθοφόρων Ουκρανών και Ρώσων φιλορώσων. Τελικά, η Ρωσία ξεκίνησε μια μεγάλη εισβολή στην Ουκρανία το 2022⁴.

Η ιστορία της Ρωσίας ξεκινά με τις ιστορίες των Ανατολικών Σλάβων. Η ίδρυση του κράτους της Ρωσίας στο βορρά συνδέεται με την άφιξη των Βαράγγων από τη Σκανδιναβία στον 9ο αιώνα και τη δημιουργία των πόλεων Staraya Ladoga και Novgorod. Ο πρίγκιπας Όλεγκ του Νόβγκοροντ κατέλαβε το Κίεβο το 882, ενώνοντας τα βόρεια και νότια εδάφη των Ανατολικών Σλάβων και μεταφέροντας το κέντρο διακυβέρνησης στο Κίεβο. Η Ρωσία του Κιέβου υιοθέτησε τον Χριστιανισμό το 988 από τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Το κράτος υπέστη την επίθεση των Μογγόλων στον 13ο αιώνα, που οδήγησε στην κατάρρευση της Ρωσίας του Κιέβου και στην υποταγή των πριγκιπάτων στη Μογγολική κυριαρχία. Μετά τον 13ο αιώνα, η Μόσχα αναδείχθηκε ως πολιτικός και πολιτιστικός μαγνήτης για την ενοποίηση των

---

⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Ukraine

ρωσικών εδαφών. Μέχρι τον 15ο αιώνα, πολλά μικρά πριγκιπάτα γύρω από τη Μόσχα ενωνόντουσαν με το Μεγάλο Δουκάτο της Μόσχας. Το 1480, το Μεγάλο Δουκάτο σταμάτησε να πληρώνει φόρο τιμής στους Μογγόλους και έλαβε πλήρη έλεγχο της κυριαρχίας του υπό τον Ιβάν τον Μέγα. Ο Ιβάν ο Τρομερός μετέτρεψε το Μεγάλο Δουκάτο της Μόσχας σε Τσάρο της Ρωσίας το 1547. Ωστόσο, ο θάνατος του γιου του, Φεόδωρου Α', το 1598, προκάλεσε μια διαδοχική κρίση και οδήγησε τη Ρωσία σε μια περίοδο χάους και εμφύλιο πολέμου, γνωστή ως η εποχή των προβλημάτων. Η δυναστεία των Ρομανόφ ανέλαβε την εξουσία το 1613, με τον Μιχαήλ Ρομανόφ να ανακηρύσσεται πρώτος Τσάρος. Κατά την υπόλοιπη διάρκεια του 17ου αιώνα, η Ρωσία εξερευνούσε και κατέκτησε τη Σιβηρία, επεκτείνοντας τα εδάφη της μέχρι τον Ειρηνικό Ωκεανό προς το τέλος του αιώνα. Εντός της χώρας η Ρωσία αντιμετώπισε πολλές εξηγήσεις από διάφορες εθνοτικές ομάδες, όπως φαίνεται από τον ηγέτη των Κοζάκων, Stenka Razin, ο οποίος ηγήθηκε μιας εξέγερσης το 1670-1671.

Το 1721 ο Τσάρος Πέτρος ο Μέγας μετονομάστηκε στο κράτος σε Ρωσική Αυτοκρατορία και ιδρύθηκε η Αγία Πετρούπολη ως η νέα πρωτεύουσα. Μετά τον θάνατο του Πέτρου, πολλοί διάδοχοι υπηρέτησαν ως αυτοκράτορες ή αυτοκράτειρες, δημιουργώντας μια μπερδεμένη διαδοχή. Η Μεγάλη Αικατερίνη κατέλαβε την εξουσία το 1762 και συνέχισε τις εκστρατείες του Πέτρου για την ευρωπαϊκοποίηση της Ρωσίας. Ο εγγονός της, Αλέξανδρος Α', αναγνώρισε την αντίσταση ενάντια στον Ναπολέοντα και οδήγησε τη Ρωσία να γίνει μια μεγάλη ευρωπαϊκή δύναμη.

Κατά τον 19ο αιώνα, επιδεινώθηκαν οι αγροτικές εξηγήσεις και η ρωσική δουλοπαροικία καταργήθηκε το 1861. Προσπάθειες μεταρρυθμίσεων αναλήφθηκαν μετά το 1905, αλλά οι αυτοκράτορες αντιστάθηκαν στην αποδοχή μερικών μεταρρύθμισης και προτίμησαν την αυταρχική κυριαρχία. Η Ρωσική Επανάσταση το 1917 οδήγησε στο τέλος της μοναρχίας και στην εξουσία των κομμουνιστών Μπολσεβίκων. Το 1922, η Σοβιετική Ρωσία, μαζί με άλλες δημοκρατίες, συγχωνεύτηκαν για να δημιουργήσουν τη Σοβιετική Ένωση. Η κυβέρνηση της Σοβιετικής Ένωσης ήταν μονοκομματική, επικεντρωμένη στους κομμουνιστές, και η προσέγγιση για την οικοδόμηση του σοσιαλισμού διαφέρει διάφορες περιόδους της σοβιετικής ιστορίας. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η Σοβιετική Ένωση είχε μια μαζική αντιστοιχία με τη Ναζιστική Γερμανία και αναλύθηκε από την

εισαγωγή της. Η Σοβιετική Ένωση επιδίωξε επιρροή στην Ανατολική Ευρώπη με τη δημιουργία δορυφορικών κρατών. Συνολικά, η περίληψη επισημαίνει τη σημαντική πολιτική και οικονομική αλλαγή που επιφέρει η Ρωσική Επανάσταση και η ίδρυση της Σοβιετικής Ένωσης. Οι μεταρρυθμίσεις που ξεκίνησαν ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ στα μέσα της δεκαετίας του 1980 οδήγησε στην αποδυνάμωση του κομμουνιστικού κόμματος και τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Η Ρωσική Ομοσπονδία ανέλαβε τη θέση της Σοβιετικής Ένωσης και η Ρωσία επανήλθε στην παγκόσμια σκηνή ως μετασοβιετική χώρα. Οι νέοι ηγέτες, με επικεφαλής τον Πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν, ανέλαβαν την εξουσία και ακολούθησαν μια διεκδικητική εξωτερική πολιτική. Η Ρωσία έχει ανακτήσει την παγκόσμια θέση της ως παγκόσμια δύναμη, αλλά έχει υποστεί οικονομικές κυρώσεις λόγω της προσάρτησης της Κριμαίας το 2014 και της εισβολής στην Ουκρανία το 2022. Η διαφθορά στη Ρωσία και η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν επικριθεί από διεθνείς παρατηρητές⁵.

2.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΧΩΡΩΝ

Η Ουκρανία έχει μια αναδύομενη, χαμηλότερο-μεσαίο εισόδημα, μικτή οικονομία στην Ανατολική Ευρώπη. Η οικονομία της αναπτύχθηκε ραγδαία από το 2000 έως το 2008, αλλά αντιμετώπισε ύφεση κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης από το 2008. Αναρρύθμισε το 2010 και σημείωσε βελτίωση μέχρι το 2013. Ωστόσο, από το 2014 έως το 2015, υπέστη σοβαρή ύφεση, με το ΑΕΠ το 2015 να είναι λιγότερο από το ήμισυ της αξίας του το 2013. Από το 2016 και μετά, η οικονομία άρχισε να ανακάμπτει και μέχρι το 2018 αναπτυσσόταν γρήγορα, φτάνοντας σχεδόν το 80% του μεγέθους της το 2008.

Η δεκαετία του 1990 χαρακτηρίστηκε από ύφεση στην Ουκρανία, περιλαμβάνοντας υπερπληθωρισμό και πτώση της οικονομικής παραγωγής σε λιγότερο από το μισό της ΑΕΠ της προηγούμενης Ουκρανικής Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας. Η ανάπτυξη της ΑΕΠ επανήλθε το 2000 και συνεχίστηκε για οκτώ χρόνια, αλλά διακόπηκε από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική

---

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Russia

κρίση του 2008. Ωστόσο, η ουκρανική οικονομία ανέκαμψε και σημειώνει θετική αύξηση της ΑΕΠ από το πρώτο τρίμηνο του 2010. Η Ουκρανία διαθέτει πλούσιες γεωργικές εκδόσεις, βιομηχανική βάση, υψηλά εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, καλό εκπαιδευτικό σύστημα και σημαντικούς ορυκτούς πόρους.

Η οικονομία της Ουκρανίας έπεσε σε ύφεση τον Οκτώβριο του 2013. Η μείωση των εξαγωγών στη Ρωσία και ο αυστηρότερος έλεγχος στα σύνορα επηρέασαν αρνητικά την οικονομία. Η προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία και ο πόλεμος στον Ντόνμπα προκάλεσαν σοβαρές ζημιές στην οικονομία της Ουκρανίας και επηρέασαν δύο βιομηχανικές περιοχές. Η ΑΕΠ μειώθηκε κατά 6,8% το 2014 και κατά 12% το 2015. Παρόλα αυτά, η οικονομία ανέκτησε το 2016 με μια ανάπτυξη του 2,3%. Παρά τη βελτίωση, η Ουκρανία παραμένει μια χώρα με υψηλή φτώχη διαφθορά και αργή οικονομική απελευθέρωση και θεσμική μεταρρύθμιση.

Τον Απρίλιο του 2020, η Παγκόσμια Τράπεζα ανακοίνωσε ότι η οικονομική ανάπτυξη της Ουκρανίας ήταν σταθερή στο 3,2% το 2019, χάρη στην καλή γεωργική σοδειά και τους τομείς που εξαρτώνται από την εγχώρια κατανάλωση. Η κατανάλωση των νοικοκυριών αυξήθηκε σημαντικά, ενισχυόμενη από εισροές εμβασμάτων και την επανάληψη του καταναλωτικού δανεισμού. Επίσης, το εγχώριο εμπόριο και η γεωργία είχαν αύξηση κατά 3,4% και 1,3% αντίστοιχα. Ωστόσο, το 2020 η οικονομία της Ουκρανίας υπέστη μείωση κατά 4,4% λόγω της πανδημίας COVID-19⁶.

---

⁶https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9F%CF%85%CE%BA%CF%81%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1: ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

	2017	2016	2015
ΑΕΠ (ονομαστικό) (σε δις. €)	95	82,1	69,3
ΑΕΠ (μεταβολή %)	2,5	2,5	-9,9
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε €)	2070	1888	1650
Ανεργία (%)	8,8	9,3	9,4
Πληθωρισμός (%) (Δεκ.-Δεκ.)	14,4	12,4	43
Εξαγωγές εμπορευμάτων και υπηρεσιών (σύνολο) (δις. €)	44,8	42,75	42,3
Εισαγωγές εμπορευμάτων και υπηρεσιών (σύνολο) (δις. €)	45,8	41,42	38,1
Ισοζύγιο εμπορευμάτων και υπηρεσιών (δις. €)	- 1	1,33	4,28
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (εκατ. €)	- 633	-3.533	753
ΑΞΕ (FDI) στη χώρα (stock / τέλος έτους αναφοράς) (εκατ. €)	40.352	31.512	38.003
ΑΞΕ (FDI) χώρας σε υπόλοιπο κόσμο (stock / τέλος έτους αναφοράς) (εκατ. €)	5.441	5.310	5.740
Δημοσιονομικό ισοζύγιο (% ΑΕΠ)	- 1,4	-3,3	- 3,7
Δημόσιο χρέος (% ΑΕΠ)	75	81	79
Εξωτερικό χρέος (% ΑΕΠ)	104	141	100
Συναλλαγματικά αποθέματα (δις. €)	13,2	13,8	11,8

Πηγή: Κρατική Στατιστική Υπηρεσία της Ουκρανίας, Κεντρική Τράπεζα

Η οικονομία της Ρωσίας έχει μετατραπεί από μια σχεδιασμένη οικονομία σε μια μεικτή οικονομία με προσανατολισμό στην αγορά. Διαθέτει μεγάλους φυσικούς πόρους, όπως πετρέλαιο και φυσικό αέριο. Η Ρωσία είναι η 11η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο με βάση το ονομαστικό ΑΕΠ και η 6η μεγαλύτερη από άποψη αγοραστικής δύναμης (PPP). Ωστόσο, λόγω της αστάθειας της συναλλαγματικής ισοτιμίας, η ΑΕΠ της Ρωσίας σε δολάρια παρουσιάζει απότομες διακυμάνσεις. Τέλος, η Ρωσία εντάχθηκε στον ΠΟΕ το 2011. Η Ρωσία διαθέτει τεράστιους φυσικούς πόρους και έχει περιγραφή ευρέως ως ενεργειακή υπερδύναμη. Διαθέτει τα μεγαλύτερα αποθέματα φυσικού αερίου στον κόσμο, τα δεύτερα μεγαλύτερα αποθέματα άνθρακα, τα όγδοα μεγαλύτερα αποθέματα πετρελαίου και τα μεγαλύτερα αποθέματα σχιστολιθικού πετρελαίου στην Ευρώπη. Είναι επίσης ο μεγαλύτερος εξαγωγέας φυσικού αερίου και ο δεύτερος μεγαλύτερος παραγωγός και ο εξαγωγέας πετρελαίου. Η Ρωσία έχει σημαντικό συναλλαγματικό αποθεματικό, με τον πληθυσμό της να αριθμεί περίπου 70 εκατομμύρια ανθρώπους. Επιπλέον, η Ρωσία είναι ο τρίτος

μεγαλύτερος εξαγωγέας όπλων στον κόσμο. Ο τομέας πετρελαίου και φυσικού αερίου συνιστά μεγάλο μέρος των εσόδων και των εξαγωγών της χώρας. Ωστόσο, παρά την πλούσια προστασία των φυσικών πόρων, η ανισότητα του εισοδήματος και του πλούτου στη Ρωσία παραμένει υψηλή⁷.

2.3 ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΕ ΟΥΚΡΑΝΙΑ-ΡΩΣΙΑ ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Οι ελληνικές επενδύσεις στην Ουκρανία έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, ενισχύοντας τους οικονομικούς δεσμούς μεταξύ των δύο χωρών. Οι επενδύσεις αυτές εστιάζουν σε διάφορους τομείς της οικονομίας, με έμφαση στη γεωργία και τη βιομηχανία. Στη γεωργία, οι ελληνικές επενδύσεις συμβάλλουν στην παραγωγή γεωργικών προϊόντων όπως σιτηρά, λαχανικά, οπωροκηπευτικά και ελαιόλαδο, ενώ περιλαμβάνουν επίσης την αγορά γης και την ανάπτυξη αγροκτημάτων με σύγχρονες γεωργικές τεχνικές. Στον βιομηχανικό τομέα, οι ελληνικές επενδύσεις εστιάζουν σε διάφορους τομείς όπως η κατασκευή, η μεταλλουργία, η ενεργειακή παραγωγή και η επεξεργασία τροφίμων. Οι επενδύσεις αυτές αντιπροσωπεύουν σημαντικές ελληνικές χώρες στην Ουκρανία και συνεχίζουν να παρουσιάζονται των ελληνικών χωρών, συνεισφέροντας στην ενίσχυση των οικονομικών δεσμών μεταξύ δύο χωρών. Οι ελληνικές επενδύσεις στην Ουκρανία επικεντρώνονται σε διάφορους τομείς της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένης της κατασκευής, της μεταλλουργίας, της ενεργειακής παραγωγής, της επεξεργασίας τροφίμων και της ανάπτυξης ακινήτων. Πολλές ελληνικές εταιρείες έχουν επενδύσει στην κατασκευή και την ανάπτυξη ακινήτων, όπως κατοικίες, εμπορικά κέντρα και γραφειακούς χώρους. Επιπλέον, οι επενδύσεις στον τομέα των υπηρεσιών εστιάζουν σε τραπεζικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες, τηλεπικοινωνίες και τουρισμό. Ελληνικές τράπεζες έχουν εγκαταστήσει γραφεία και παρέχουν χρηματοοικονομικές υπηρεσίες στην Ουκρανία, ενώ οι ελληνικές ασφαλιστικές εταιρείες έχουν εισέλθει στην αγορά και προσφέρουν ασφαλιστικές καλύψεις. Τέλος, ο τουρισμός αποτελεί έναν ακόμη

---

⁷https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%A1%CF%89%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82

τομέα με ελληνικές επενδύσεις στην Ουκρανία, με ελληνικές τουριστικές εταιρείες να επενδύουν σε ξενοδοχεία, επιχειρήσεις και τουριστικές υπηρεσίες προκειμένου να προωθήσουν τον τουρισμό στη χώρα. Οι ελληνικές επενδύσεις συνεχίζουν να αυξάνονται, καθιστώντας σαφές το ενδιαφέρον και την εμπιστοσύνη των ελληνικών επιχειρήσεων στις επιχειρήσεις που προσφέρει η χώρα.

Σύμφωνα με το γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων στο Κίεβο, υπάρχουν περίπου 45 ελληνικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ουκρανία. Αυτές οι εταιρείες εστιάζουν κυρίως σε πόλεις όπως Οδησσό, Κίεβο, Χάρκοβο και Λβιβ. Οι κύριες δραστηριότητες των ελληνικών εταιρειών στην Ουκρανία είναι η βιομηχανία τροφίμων, φρούτων και λαχανικών, η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, ο τουρισμός και ο κλάδος της εστίασης. Το γραφείο δεν παρέχει ακριβείς πληροφορίες για τον αριθμό των Ουκρανών ναυτικών που απασχολούνται στα ελληνικά πλοία, αλλά εκτιμάται ότι αυτός ο αριθμός φτάνει τους 40.000. Επιπλέον, υπάρχει μία μεσαίου μεγέθους κατασκευαστική εταιρεία που δραστηριοποιείται στην Ουκρανία εδώ και 30 χρόνια. Η Τράπεζα Πειραιώς δραστηριοποιείται στην Ουκρανία μέσω της θυγατρικής της, JSC Piraeus Bank ICB, με περιορισμένη παρουσία. Η θυγατρική αυτή τράπεζα αποτελεί ένα μικρό πιστωτικό ίδρυμα με 15 υποκαταστήματα και το ενεργητικό της ανέρχεται σε περίπου 100 εκατομμύρια ευρώ, που αντιστοιχεί στο 0,12% του συνολικού ενεργητικού του ομίλου (80 δισεκατομμύρια ευρώ). Τα κεφάλαια της τράπεζας έρχονται σε μόλις 20 εκατομμύρια ευρώ, από το συνολικό κεφάλαιο του ομίλου που έρχεται σε 5 δισεκατομμύρια ευρώ. Η τράπεζα απασχολεί 300 άτομα, με μόνο 3 από αυτά να είναι Έλληνες. Επιπλέον, ανάμεσα στις ελληνικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ουκρανία περιλαμβάνονται η Coca Cola HBC, η Ήφαιστος, η Alumil, η Etem, η Profilco, η υαλουργία HGI (πρώην Yioula), η Chipita (που εξαγοράστηκε από τη Mondelez International), η Printec, η Neokem, η Ukravtomatika, και άλλες. Αν και οι πωλήσεις ελληνικών προϊόντων προς τις δύο χώρες αποτελούν μικρό μερίδιο των συνολικών εξαγωγών της Ελλάδας, οι δύο αγορές εξακολουθούν να παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον για τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Οι ελληνικές επενδύσεις στη Ρωσία έχουν καλύψει διάφορους τομείς της οικονομίας. Ορισμένες από τις κύριες επενδύσεις περιλαμβάνουν:

- **Ενέργεια:** Οι ελληνικές εταιρείες έχουν επενδύσει στον ενεργειακό τομέα της Ρωσίας, ειδικά στον τομέα του φυσικού αερίου. Αυτές οι επενδύσεις μπορεί να περιλαμβάνουν τη συμμετοχή σε αγωγούς φυσικού αερίου, την εξόρυξη και παραγωγή ενέργειας και την εμπορία φυσικού αερίου.
- **Τράπεζες και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες:** Ορισμένες ελληνικές τράπεζες έχουν επενδύσει στη χρηματοοικονομική αγορά της Ρωσίας, παρέχοντας τραπεζικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.
- **Τουρισμός και φιλοξενία:** Ελληνικές επιχειρήσεις έχουν επενδύσει στον τουριστικό τομέα της Ρωσίας, κατασκευάζοντας και λειτουργώντας ξενοδοχεία, εστιατόρια και κέντρα ψυχαγωγίας.
- **Τρόφιμα και ποτά:** Ορισμένες ελληνικές εταιρείες επενδύουν στην εισαγωγή και διανομή ελληνικών τροφίμων και ποτών στην αγορά της Ρωσίας.

Οι ελληνικές επενδύσεις στη Ρωσία είναι σε χαμηλό επίπεδο, με περίπου 70 ελληνικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται εκεί. Οι επενδύσεις αυτές έχουν υπολογιστεί σε περίπου 2,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Η μεγαλύτερη ελληνική επένδυση στη Ρωσία ανήκει στην εταιρεία "Ελληνική Εταιρεία Εμφιαλώσεως - 3E" με αξία περίπου 1,5 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η εταιρεία αυτή διαθέτει 11 εργοστάσια εμφιάλωσης και κατέχει τα δικαιώματα της Coca Cola για ολόκληρη την επικράτεια της Ρωσίας. Επιπλέον, η εταιρεία Frigoglass, θυγατρική της 3E, έχει επιχειρησιακή παρουσία στη Ρωσία μέσω της LLC FRIGOGLASS EURASIA. Η Frigoglass προμηθεύει την 3E με επαγγελματική ψυγεία για τη διάθεση των προϊόντων της. Επιπλέον, η Multon, που εξαγοράστηκε από την 3E, κατέχει τη δεύτερη θέση στην αγορά χυμών της Ρωσίας. Παρά το χαμηλό επίπεδο των ελληνικών επενδύσεων στη Ρωσία, η αγορά αυτή παραμένει ενδιαφέρουσα για τις ελληνικές επιχειρήσεις. Η εταιρεία "Chirita" διαθέτει παραγωγική μονάδα στην Αγία Πετρούπολη της Ρωσίας, από την οποία προμηθεύει προϊόντα snacks, αρτοποιίας και ζαχαροπλαστικής σε πολλά σημεία πώλησης. Επιπλέον, οι επενδύσεις της εταιρείας υπολογίζονται σε περίπου 60 εκατομμύρια ευρώ. Άλλες σημαντικές ελληνικές επενδύσεις στη Ρωσία περιλαμβάνουν την κατασκευαστική εταιρεία "ΜΗΧΑΝΙΚΗ", τη "ΜΑΡΦΙΝ - ΛΑΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ" που εξαγοράστηκε από τη ρωσική τράπεζα, την εταιρεία "TOGAS" με καταστήματα και δίκτυο διανομής λευκών ειδών, την Intracom, την τσιμεντοβιομηχανία "PROMETHEUS", τα "ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΚΡΗΤΗΣ", ΓΕΚ, ΑΚΤΩΡ, την "Media Strom" και άλλες επιχειρήσεις. Οι κύριες δραστηριότητες των ελληνικών εταιρειών στη Ρωσία είναι η ενέργεια, το εμπόριο (με έμφαση στις γούνες, έτοιμα

ενδύματα και τρόφιμα), τα τρόφιμα, ο τουρισμός και οι μεταφορές. Οι ελληνικές εταιρείες στον γουνεμπορικό τομέα έχουν ήδη εισέλθει στην αγορά της Ρωσίας, καθώς η χώρα αποτελεί σημαντική αγορά για τα ελληνικά γουναρικά εδώ και αρκετά χρόνια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2: ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΡΩΣΙΑ (2009)

Εταιρεία σε Ρωσία	Εταιρεία σε Ελλάδα	Υψος Επένδυσης (€)	Δραστηριότητα	Αριθμός Υπαλλήλων
COCA-COLA HBC EURASIA	HELLENIC BOTTLING CO	725.000.000	ΑΝΑΨΥΚΤΙΚΑ-ΨΥΓΕΙΑ	10.000
MULTON	HELLENIC BOTTLING CO	362.000.000	ΑΝΑΨΥΚΤΙΚΑ	500
AQUAVISION	HELLENIC BOT. COM	200.000.000	ΑΚΙΝΗΤΑ	95
PROMETHEUS	PROMETHEUS ARFANIS HIONIS	100.000.000	ΤΣΙΜΕΝΤΟ	3.500
ROSPROMBANK	MARFIN-LAIKI BANK	60.000.000	ΤΡΑΠΕΖΑ	650
MICHANIKI CONSTRUCTION	ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	60.000.000	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	10
CHIPITA	CHIPITA	50.000.000	ΤΡΟΦΙΜΑ-ΚΡΟΥΑΣΑΝ	700
TOGAS STUDIO	TOGAS HELLAS	25.000.000	ΛΕΥΚΑ ΕΙΔΑ (δίκτυο 100 ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ)	1000
LCC FRIGOGLASS	FRIGOGLASS GROUP	23.000.000	ΨΥΓΕΙΑ	818
DELPHI- HELLAS	KRONOS SAITIS AKRITAS	3.900.000	ΤΡΟΦΙΜΑ	65
GLOBAL COLORS	PLASTIKA KRITIS	700.000	ΠΛΑΣΤΙΚΑ	45
ΣΥΝΟΛΟ		1.609,600		10.007

2.4 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ-ΡΩΣΙΑΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές επιχειρήσεις λόγω της κατάστασης στην περιοχή της Ουκρανίας και της Ρωσίας σε Πολυεθνικές εταιρείες όπως η Coca-Cola HBC, η Frigoglass και ο όμιλος Σαράντη, αλλά και μικρομεσαίες επιχειρήσεις εξαγωγής φρούτων, λαχανικών και γουναρικών, όπου έχουν υποστεί σημαντικά πλήγματα. Η διακοπή παραγωγής και οι δυσκολίες στις συναλλαγές οφείλονται στις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί σε ρωσικές τράπεζες. Επιπλέον, οι επιχειρήσεις στην Ελλάδα που εξαρτώνται από προμηθευτές πρώτων υλών από τη Ρωσία και την Ουκρανία βρίσκονται σε εξαιρετικά δύσκολη θέση. Οι κλάδοι της αλευροβιομηχανίας, της μεταλλουργίας, των γουνοποιίας και της ξυλείας για παλέτες,

εμπορευματοκιβώτια και καλούπια οικοδομών αντιμετωπίζουν τα μεγαλύτερα προβλήματα.

Η εταιρεία Coca-Cola HBC

Λόγω της κρίσης στην περιοχή της Ουκρανίας και της Ρωσίας. Από τις 24 Φεβρουαρίου, η Coca-Cola 3E διέκοψε τη λειτουργία του εργοστασίου της στο Κίεβο και παράλληλα να υπάρξουν σημαντικές αλλαγές στη λειτουργία της στη Ρωσία. Η Coca-Cola HBC δραστηριοποιείται στη Ρωσία με δέκα εργοστάσια, απασχολώντας πάνω από 8.000 υπαλλήλους. Η περιοχή της Ρωσίας και της Ουκρανίας βρίσκεται στο 20% των πωλήσεων της και των κερδών προς αγορά, και αυτές οι αγορές θεωρούνταν με μεγάλη δυναμική ανάπτυξη. Ωστόσο, η κρίση έχει προκαλέσει αβεβαιότητα για την εταιρεία, και έχει αναγκαστεί να αποσύρει τις εκτιμήσεις για τον ρυθμό ανάπτυξής της το 2022. Συζητά την ανακατανομή των επενδυτικών δαπανών και των δαπανών προώθησης προϊόντων σε άλλες αγορές όπου δραστηριοποιείται. Επίσης, σκέφτεται ανατιμήσεις για την αντιμετώπιση του αυξημένου κόστους παραγωγής και την υποχώρηση του ρωσικού νομίσματος έναντι του δολαρίου.

Όμιλος Frigoglass

Λόγω της κρίσης στην περιοχή της Ουκρανίας και της Ρωσίας επηρεάζεται ο εφοδιασμός με τις πρώτες ύλες και τις τραπεζικές συναλλαγές της εταιρείας. Η αγορά της Ρωσίας αποτελεί το 14,5% των πωλήσεων της και η αγορά της Ουκρανίας στο 2,4%, σύμφωνα με τα επιβεβαιωμένα στοιχεία για το 2021. Το εργοστάσιο της εταιρείας στη Ρωσία αποτελεί την κύρια μονάδα παραγωγής επαγγελματικών ψυγείων στην Ευρώπη, μετά την πυρκαγιά που έπληξε το εργοστάσιο στη Ρουμανία. Η εταιρεία διατηρεί πιστωτικές γραμμές σε διεθνείς και κρατικές τράπεζες στη Ρωσία, και η θυγατρική της εκεί έχει δανεισμούς. Επιπλέον, ο όμιλος εξαρτάται από τις πρώτες ύλες που προμηθεύονται από τη Ρωσία, και αυτές αντιπροσωπεύουν το 23% των συνολικών αγορών του κλάδου επαγγελματικής ψύξης το 2021.

Όμιλος Σαράντη

Η εταιρεία αναγκάστηκε να διακόψει τη λειτουργία του εργοστασίου της στο Κανίβ, στην κεντρική Ουκρανία. Το μεγαλύτερο πρόβλημα για τον όμιλο είναι η κάλυψη των αναγκών των γειτονικών χωρών όπου εξάγονταν προϊόντα νοικοκυριού από τη θυγατρική του, Ergorack. Οι εξαγωγές αποτελούσαν το 50% των συνολικών

πωλήσεων της Ergorack. Ένα από τα βασικά σενάρια που εξετάζονται είναι η κάλυψη αναγκών από τις παραγωγικές μονάδες του ομίλου στην Πολωνία και τη Ρουμανία. Στην Πολωνία, ο όμιλος εξαγόρασε μια μεγάλη εταιρεία σε αυτόν τον κλάδο, τη Stella Pack, προκειμένου να αυξήσει τις παράγωγές του δυνατότητας.

Επιχειρήσεις γουνοποιίας

Δυσκολίες αντιμετωπίζουν οι ελληνικές επιχειρήσεις γουνοποιίας λόγω της κρίσης στην Ουκρανία και της έλλειψης πρόσβασης στο σύστημα SWIFT και των ρωσικών τραπεζών λόγω κυρώσεων. Οι πωλήσεις τους στη Ρωσία και την Ουκρανία αντιστοιχούν σε πάνω από το 50% των συνολικών πωλήσεων τους, και το λουκέτο τους αναγκάζει να αντιμετωπίσει πολλά οικονομικά προβλήματα. Λόγω των κυρώσεων και των αποκλεισμών από το σύστημα SWIFT, οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να εισπράξουν ούτε παλαιές οφειλές από πελάτες χονδρικής στη Ρωσία. Επιπλέον, οι γουνοποιοί εκτίθενται στον κίνδυνο μη λάβουν ποτέ τα γουνοδέρματα που αγόρασαν από τους Ρώσους προμηθευτές στην πόλη της Αγίας Πετρούπολης, παρά την πληρωμή που έγινε στη διαδικασία της δημοπρασίας.

Οι εξαγωγές

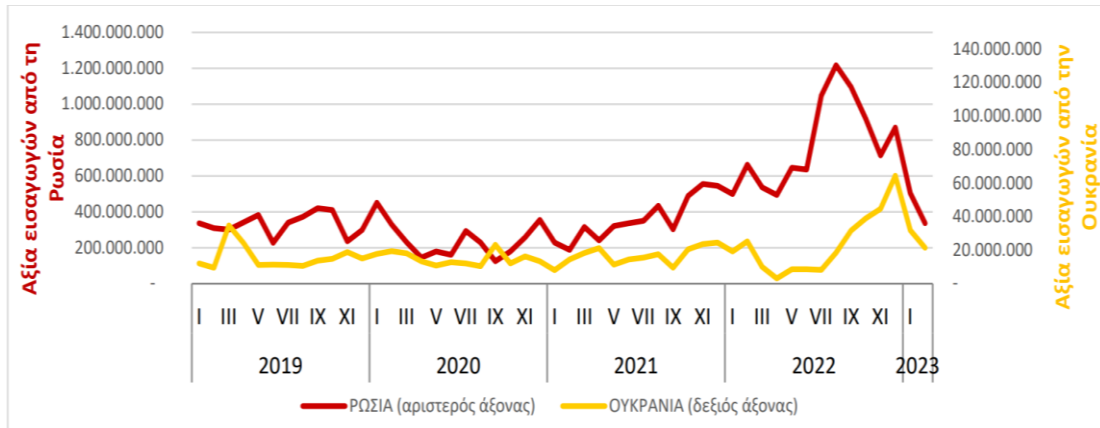
Οι εξαγωγές προς την Ουκρανία και τη Ρωσία έχουν μπει στον πάγο λόγω των κυρώσεων που επιβλήθηκαν. Συγκεκριμένα, ορισμένα εμπορεύματα που εξήχθησαν από την Ελλάδα και έφθασαν στη Ρωσία μέσω οδικής μεταφοράς εκτελούνται κανονικά, εφόσον πραγματοποιήθηκαν μεταφορές από ρωσική τράπεζα που δεν εμπίπτει στον κατάλογο των τραπεζών που έχουν επιβληθεί κυρώσεις.

Αυτό υποδηλώνει ότι, παρά τις κυρώσεις που επηρεάζουν τις συναλλαγές μερικών τραπεζών, υπάρχουν εξαιρέσεις ή ορισμένες περιπτώσεις που επιβάλλουν τις εξαγωγές να πραγματοποιούνται κανονικά. Ωστόσο, γενικά, οι εξαγωγές προς τις χώρες αυτές αντιμετωπίζουν προβλήματα και δυσκολίες λόγω των μέτρων που έχουν επιβληθεί⁸.

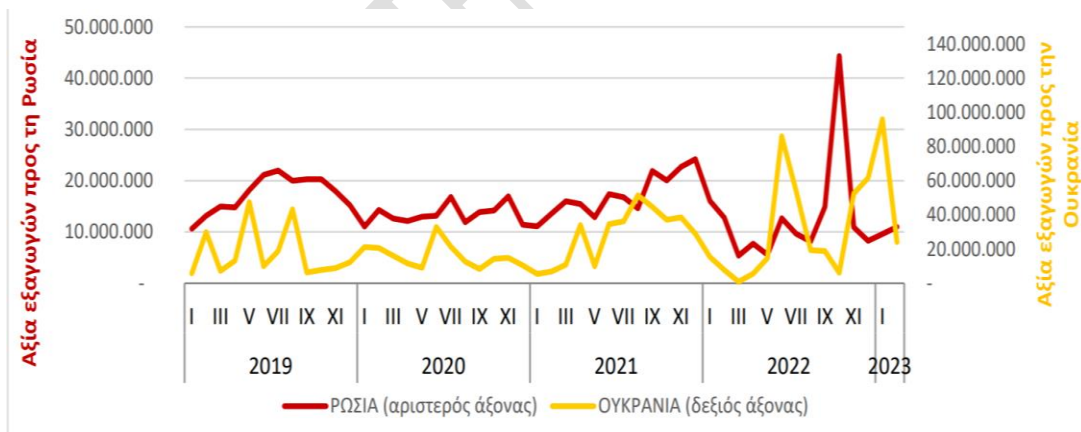
⁸ <https://www.news247.gr/epixeiriseis/polemos-stin-oukrania-oi-ameses-kai-emeses-epiptoseis-stis-ellinikes-epixeiriseis.9546505.html>

Διάγραμμα 2.1: Αξία εισαγωγών (σε ευρώ) Ελλάδας–Ρωσίας και Ελλάδας–Ουκρανίας

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 2.2: Αξία εξαγωγών (σε ευρώ) Ελλάδας–Ρωσίας και Ελλάδας–Ουκρανίας

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

2.5 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΧΩΡΩΝ ΣΗΜΕΡΑ

- **ΟΥΚΡΑΝΙΑ**

Μετά από χρόνια πολιτικής και οικονομικής έντασης, η ουκρανική οικονομία είχε αρχίσει να σταθεροποιείται. Ωστόσο, το 2020 από την πανδημία του COVID-19 και στη συνέχεια από την εισαγωγή της Ρωσίας τον Φεβρουάριο του 2022 οδήγησαν την οικονομία της χώρας σε ύφεση. Το 2021, η Ουκρανία είχε θετική ανάπτυξη με αύξηση της ΑΕΠ κατά 3,4%. Ωστόσο, το 2022 η οικονομία συρρικνώθηκε κατά 35% της ΑΕΠ, σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Αυτή η καταστροφή οφειλόταν στη μαζική καταστροφή των υποδομών, τη διακοπή της γεωργίας, της βιομηχανίας και του εμπορίου, των μεγάλων εκροών κεφαλαίων και της φυγής εργαζομένων. Η ουκρανική κυβέρνηση κάλεσε τους πολίτες να αντισταθούν και έλαβε διεθνή υποστήριξη, αλλά η αποφασιστικότητα της Ρωσίας υποδηλώνει περαιτέρω κλιμάκωση της κρίσης. Σε αυτό το πλαίσιο, δεν υπάρχει πρόβλημα για την ΑΕΠ της Ουκρανίας για το 2023. Οι πληροφορίες προέρχονται από την Economist Intelligence Unit, ένας οργανισμός που παρέχει αναλύσεις και προβλέψεις σχετικά με την οικονομία και τα πολιτικά γεγονότα. Η Ουκρανία εξακολουθούσε να ανακάμπτει από τις συνέπειες της πανδημίας του COVID-19 έως το 2022, όταν υπέστη την καταστροφική επίθεση από τη Ρωσία. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και η Παγκόσμια Τράπεζα καταδίκασαν την επίθεση με μια κοινή δήλωση και διαβεβαίωσαν την Ουκρανία για την υποστήριξή τους. Το ΔΝΤ ανταποκρίθηκε στο αίτημα της Ουκρανίας για έκτακτη χρηματοδότηση μέσω ενός πιθανού Μέσου Ταχείας Χρηματοδότησης. Ταυτόχρονα, η Παγκόσμια Τράπεζα προετοίμαζε ένα πακέτο στήριξης ύψους 3 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ, το οποίο περιλάμβανε χρηματοδότηση από διάφορους αναπτυξιακούς εταίρους. Αυτό το πακέτο περιλάμβανε τη λειτουργία ταχείας εκταμίευσης δημοσιονομικής στήριξης και υποστήριξης ταχύτητας εκταμίευσης για την υγεία και την εκπαίδευση. Ο παρατεταμένος πόλεμος είχε καταστροφικές κοινωνικές και οικονομικές στην Ουκρανία. Η χώρα βρισκόταν ακόμη σε μια δύσκολη κατάσταση, ανακάμποντας από την πανδημία και παλεύοντας με τις συνέπειες της εισβολής της Ρωσίας.

Η Ουκρανία αντιμετωπίζει σοβαρά την εισβολή της Ρωσίας. Πάνω από το ένα τρίτο του πληθυσμού έχει εκτοπιστεί και η χώρα αντιμετωπίζει προβλήματα σε βασικές ανάγκες όπως ηλεκτρική ενέργεια, νερό και θέρμανση. Επιπλέον, η στέγαση, οι υποδομές και η παραγωγική ικανότητα έχουν υποστεί μαζική καταστροφή. Παρά τις προσπάθειες των αρχών να διατηρήσουν τη μακροοικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα, τα δημόσια οικονομικά βρίσκονται υπό ακραία

πίεση. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, το δημοσιονομικό έλλειμμα αυξήθηκε από -4% της ΑΕΠ το 2021 σε -23,9% της ΑΕΠ το 2022, ενώ το δημόσιο χρέος αυξήθηκε από 50,7% της ΑΕΠ το 2021 σε 80% της ΑΕΠ το 2022. Ο πληθωρισμός επίσης αυξήθηκε σημαντικά, από 9,4% το 2021 σε 20% το 2022, με προβλέψεις για περαιτέρω αύξηση στο 28% το 2023 σύμφωνα με τις ουκρανικές αρχές. Για να αντιμετωπίσει αυτήν την κατάσταση, η Ουκρανία ζήτησε έκτακτη χρηματοδοτική βοήθεια από το ΔΝΤ, και ένα 4μηνο Πρόγραμμα Παρακολούθησης με Συμμετοχή του Διοικητικού Συμβουλίου εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2022, τις χρηματοδοτικές δαπάνες σε μια περίοδο που αντιμετωπίζουν σοβαρούς περιορισμούς στο ισοζύγιο πληρωμών και υψηλούς κινδύνους.

Τα βασικά μέτρα που προβλέπονται στο πλαίσιο του Προγράμματος Παρακολούθησης με τη Συμμετοχή του Διοικητικού Συμβουλίου (PMB) περιλαμβάνουν την ενίσχυση της κινητοποίησης εσωτερικών και την αναζωογόνηση της εγχώριας αγοράς χρέους, την προετοιμασία της στρατηγικής για τον χρηματοπιστωτικό τομέα, καθώς και την ενίσχυση της διαφάνειας και της διακυβέρνησης. Μετά την εισβολή της Ρωσίας, η κυβέρνηση της Ουκρανίας επικεντρώθηκε στην οργάνωση της αντίστασης και στη συγκέντρωση πολιτικής και υλικοτεχνικής υποστήριξης από τη διεθνή κοινότητα. Για να βοηθήσει στην αντιμετώπιση της Ρωσίας, ο προϋπολογισμός της Ουκρανίας για το 2023 προέβλεπε ένα έλλειμμα ρεκόρ ύψους 38 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ. Προτεραιότητα δίνεται στην ένοπλη δύναμη και την εθνική ασφάλεια, ενώ περιλαμβάνονται επίσης δαπάνες για συντάξεις, υγειονομική περίθαλψη και εκπαίδευση. Το Πρόγραμμα Παρακολούθησης με Συμμετοχή του Διοικητικού Συμβουλίου (PMB) εγκρίθηκε από το ΔΝΤ τον Δεκέμβριο του 2022 και στοχεύει στη διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας και τη χρηματοδότηση των χρεών της Ουκρανίας σε μια περίοδο μεγάλων αναγκών ισοζυγίου πληρωμών και υψηλών κινδύνων. Ο προϋπολογισμός των ΗΠΑ για το 2023 διέθετε 44,9 δισεκατομμύρια δολάρια για βοήθεια στην Ουκρανία. Η κυβέρνηση της Ουκρανίας επικεντρώνεται στην οργάνωση της αντίστασης και στη συγκέντρωση πολιτικής και υλικοτεχνικής υποστήριξης από τη διεθνή κοινότητα. Ο προϋπολογισμός της Ουκρανίας για το 2023 προβλέπει ένα έλλειμμα ρεκόρ ύψους 38 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ και δίνει προτεραιότητα στην ένοπλη δύναμη, την εθνική ασφάλεια, τις συντάξεις, την υγειονομική περίθαλψη και την εκπαίδευση. Όσον αφορά την ανεργία, παρατηρείται αύξηση λόγω των

αρνητικών οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19. Το ποσοστό ανεργίας εκτιμάται ότι αυξήθηκε στο 9,8% το 2021 και παραμένει υψηλότερο πριν από την έναρξη του πολέμου. Επιπλέον, ο άτυπος τομέας στην Ουκρανία αντιπροσωπεύει το ένα τρίτο της ΑΕΠ της χώρας, ενώ το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι μόνο το 20% του μέσου όρου της ΕΕ. Ο πόλεμος με τη Ρωσία έχει σοβαρές συνέπειες στην Ουκρανία. Εκατοντάδες άμαχοι έχουν σκοτωθεί, εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες έχουν εγκαταλείψει τη χώρα και υπάρχει έλλειψη τροφίμων λόγω της διακοπής της αλυσίδας εφοδιασμού⁹.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

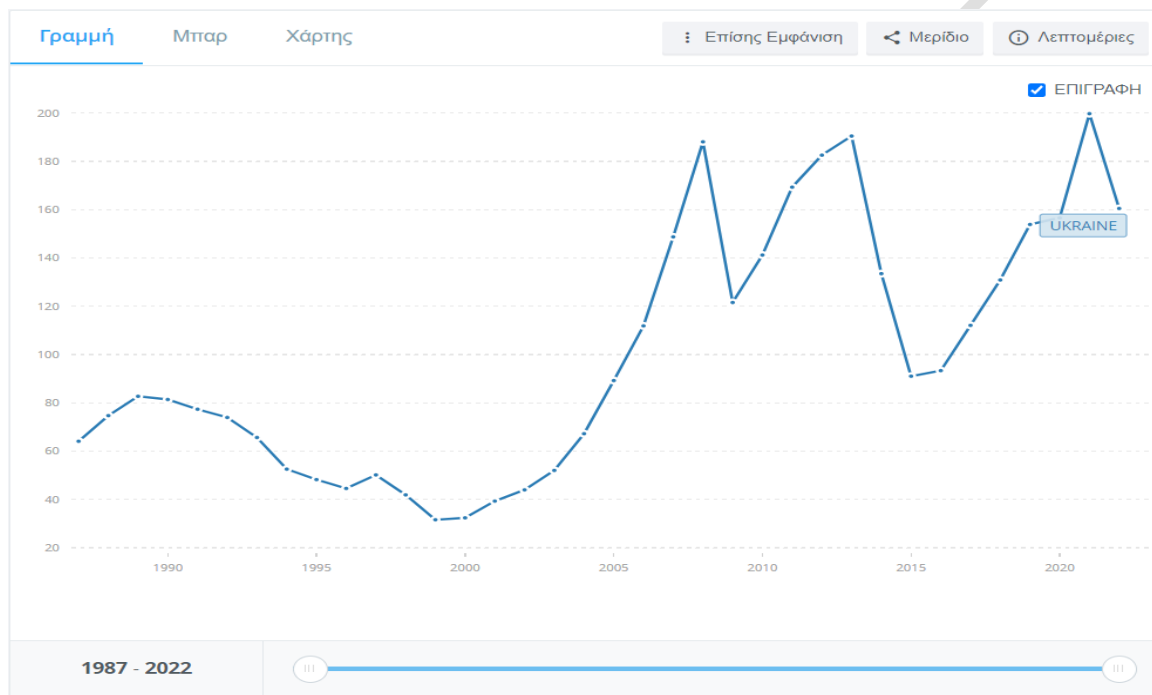
Κύριοι δείκτες	2020	2021	2022 (Ε)	2023 (Ε)	2024 (Ε)
ΑΕΠ (δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ)	156,57	200,16	151,50	148,71	0,00
ΑΕΠ (σταθερές τιμές, Ετήσια % μεταβολή)	-3,8	3,4	-30,3	-3,0	0,0
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (USD)	3.780	4.882	4.349	4.654	0
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (σε % του ΑΕΠ)	-5,1	-3,3	0,0	0,0	0,0
Ακαθάριστο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (σε % του ΑΕΠ)	60,5	48,8	81,7	98,3	0,0
Ποσοστό πληθωρισμού (%)	2,7	9,4	20,2	21,1	0,0
Ποσοστό ανεργίας (% του εργατικού δυναμικού)	9,2	9,8	24,5	20,9	0,0
Τρεχούμενος λογαριασμός (δισεκατομμύρια USD)	5,17	-3,25	8,60	-6,53	0,00
Τρεχούμενος λογαριασμός (σε % του ΑΕΠ)	3,3	-1,6	5,7	-4,4	0,0

Πηγή: IMF – World Economic Outlook Database, Οκτώβριος 2021

⁹ https://www.tradeclub.stanbicbank.com/portal/en/market-potential/ukraine/economical-context?clear_s=y

Διάγραμμα 2.3: ΑΕΠ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ (1987-2022)

Πηγή: Δεδομένα εθνικών λογαριασμών της Παγκόσμιας Τράπεζας και αρχεία δεδομένων Εθνικών Λογαριασμών του ΟΟΣΑ.

- **ΡΩΣΙΑ**

Η ρωσική οικονομία υπέστη συρρίκνωση το 2022 λόγω του πολέμου στην Ουκρανία και των οικονομικών κυρώσεων που επιβλήθηκαν από τις δυτικές χώρες. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία προκάλεσε σκληρές κυρώσεις, συμπεριλαμβανομένης της δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων της κεντρικής τράπεζας της Ρωσίας, με στόχο να πλήξει βαθιά και να διαρκέσει τη ρωσική οικονομία. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΔΝΤ, ότι η ρωσική οικονομία συρρικνωθεί ξανά το 2023 πριν ανακάμψει με τη θετική ανάπτυξη το 2024. Ο υψηλός πληθωρισμός επηρεάζει αρνητικά την ιδιωτική κατανάλωση, που είναι ένας παραδοσιακός μοχλός ανάπτυξης, ενώ η έξοδος ξένου

κεφαλαίου επηρεάζει την επενδυτική δραστηριότητα . Επιπλέον, η οικονομική απομόνωση αυξάνει να επιβαρύνει το μακροπρόθεσμο αναπτυξιακό δυναμικό της ρωσικής οικονομίας.

Το 2022, η ρωσική οικονομία επλήγη από τον άνευ προηγουμένου αριθμό κυρώσεων που επιβλήθηκαν από δυτικές χώρες. Το χρηματιστήριο κατέρρευσε μαζί με το ρούβλι και τόσο η προσφορά όσο και η ζήτηση μειώθηκαν. Ο πληθωρισμός εκτινάχθηκε στο 13,8% το 2022 (από 6,7% το 2021). Ωστόσο, η ρωσική κεντρική τράπεζα αντέδρασε άμεσα, διπλασιάζοντας τα επιτόκια και κατάφερε να αποφύγει μια οικονομική κρίση (The Economist). Σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΔΝΤ, ο πληθωρισμός θα μειωθεί στο 5% το 2023 και στο 4% το 2024, λόγω της μείωσης της ζήτησης. Η ρωσική κυβέρνηση εισήγαγε πολλά μέτρα οικονομικής πολιτικής για να περιορίσει τις επιπτώσεις των κυρώσεων και των εμπορικών σοκ στην εγχώρια οικονομία. Ο πρωθυπουργός Mikhail Mishustin εκτίμησε τη συνολική οικονομική επίπτωση των μέτρων κρατικής στήριξης σε περισσότερα από 76 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2022. Σε συνδυασμό με τις αυξημένες κοινωνικές δαπάνες, Τα συνολικά μέτρα δημοσιονομικής τόνωσης ξεπέρασαν το 6% του ΑΕΠ του 2021 (The Economist). Αφού κατέγραψε ισοσκελισμένο προϋπολογισμό το 2021, η Ρωσία παρουσίασε δημοσιονομικό έλλειμμα -2,3% ΑΕΠ το 2022, το οποίο αναμένεται να διατηρηθεί το 2023 (-2,1% ΑΕΠ) και το 2024 (-1,2% ΑΕΠ) σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΔΝΤ. Το δημόσιο χρέος μειώθηκε στο 16,2% ΑΕΠ (από 17% ΑΕΠ το 2021) και αναμένεται να αυξηθεί ελαφρά στο 16,9% ΑΕΠ το 2023 πριν μειωθεί στο 16,4% ΑΕΠ το 2024 (ΔΝΤ). Σε σύγκριση με άλλες αναδυόμενες αγορές, αυτός είναι ένας σχετικά χαμηλός δείκτης.

Επιπλέον, η Ρωσία επωφελείται από σημαντικές οικονομίες στο Εθνικό Ταμείο Πλούτου. Οι περιορισμένοι περιορισμοί στην πώληση υδρογονανθράκων επέτρεψαν στη Ρωσία να εμφανίσει πλεόνασμα τρεχουσών συναλλαγών άνω των 220 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ, περιορίζοντας την ύφεση της Ρωσίας (The Economist). Ο προϋπολογισμός του 2023 διαθέτει το ένα τρίτο των συνολικών δαπανών για την άμυνα και την ασφάλεια για τη στήριξη της στρατιωτικής εκστρατείας της Ρωσίας στην Ουκρανία (Reuters). Πριν από την έναρξη του πολέμου, οι βασικές προτεραιότητες της κυβέρνησης ήταν η διαχείριση της κυμαινόμενης εξέλιξης της πανδημίας COVID-19, καθώς και η επίτευξη δημοσιονομικής ισορροπίας και σταθερότητας. Επιπλέον, η κυβέρνηση επιδίωκε την

αποδολαριοποίηση της οικονομίας (Euler Hermes). Η Ρωσία αντιμετώπιζε ήδη πολλές προκλήσεις: μεγάλο κρατικό αποτύπωμα, αδύναμη διακυβέρνηση και θεσμοί, ανεπαρκείς υποδομές, χαμηλά επίπεδα ανταγωνιστικότητας, ανεπαρκείς επενδύσεις, χαμηλή παραγωγική ικανότητα, εξάρτηση από πρώτες ύλες, κακό οικονομικό κλίμα, έλλειψη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και γήρανση του πληθυσμού. Οι βασικές προτεραιότητες της κυβέρνησης ήταν η διαχείριση της κυμαινόμενης εξέλιξης της πανδημίας COVID-19, καθώς και η επίτευξη δημοσιονομικής ισορροπίας και σταθερότητας. Επιπλέον, η κυβέρνηση επιδίωκε την αποδολαριοποίηση της οικονομίας (Euler Hermes). Η Ρωσία αντιμετώπιζε ήδη πολλές προκλήσεις: μεγάλο κρατικό αποτύπωμα, αδύναμη διακυβέρνηση και θεσμοί, ανεπαρκείς υποδομές, χαμηλά επίπεδα ανταγωνιστικότητας, ανεπαρκείς επενδύσεις, χαμηλή παραγωγική ικανότητα, εξάρτηση από πρώτες ύλες, κακό οικονομικό κλίμα, έλλειψη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και γήρανση του πληθυσμού. Οι βασικές προτεραιότητες της κυβέρνησης ήταν η διαχείριση της κυμαινόμενης εξέλιξης της πανδημίας COVID-19, καθώς και η επίτευξη δημοσιονομικής ισορροπίας και σταθερότητας.

Η Ρωσία αντιμετώπισε πολλές προκλήσεις πριν από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Αυτά περιλάμβαναν το μεγάλο κρατικό αποτύπωμα, την αδύναμη διακυβέρνηση και θεσμούς, τις ανεπαρκείς υποδομές, τα χαμηλά επίπεδα ανταγωνιστικότητας, τις ανεπαρκείς επενδύσεις, τη χαμηλή παραγωγική ικανότητα, την εξάρτηση από πρώτες ύλες, το κακό οικονομικό κλίμα, την έλλειψη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και τη γήρανση του πληθυσμού. Οι κοινωνικές ανισότητες παραμένουν υψηλές, με μεγάλες διαφορές μεταξύ των πόλεων και των αγροτικών περιοχών. Μόνο το 1% του πληθυσμού διαθέτει περίπου το 70% των ιδιωτικών περιουσιακών στοιχείων, και το ποσοστό φτώχειας παραμένει γύρω στο 13%. Ο πόλεμος στην Ουκρανία επηρέασε τις προοπτικές της Ρωσίας, με τον υψηλότερο πληθωρισμό να μειώσει την αγοραστική δύναμη των πολιτών. Οι εκτιμήσεις του ΔΝΤ δείχνουν ότι το ποσοστό ανεργίας θα αυξηθεί ελαφρά τα επόμενα χρόνια, αναμένοντας να φτάσει στο 4,4% το 2024. Τέλος, η κυβέρνηση

επιδίωξε την αποδολαριοποίηση της οικονομίας, ενώ ένα κίνημα διαμαρτυρίας της μέσης τάξης ζητά την καταπολέμηση της διαφθοράς και της πατρωνίας¹⁰.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΡΩΣΙΑΣ

Κύριοι δείκτες	2020	2021	2022 (Ε)	2023 (Ε)	2024 (Ε)
ΑΕΠ (δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ)	1.488,12	1.836,63	2.215,29	2.062,65	2.118,25
ΑΕΠ (σταθερές τιμές, Ετήσια % μεταβολή)	-2.7	5.6	-2.1	0.7	1.3
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (USD)	10.181	12.618	15.444	14.404	14.821
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (σε % του ΑΕΠ)	-4.4	0.5	-2.0	-5.9	-2.6
Ακαθάριστο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (σε % του ΑΕΠ)	19.2	16.5	19.6	24.9	25.3
Ποσοστό πληθωρισμού (%)	3.4	6.7	13.8	7.0	4.6
Ποσοστό ανεργίας (% του εργατικού δυναμικού)	5.8	4.8	3.9	3.6	4.3
Τρεχούμενος λογαριασμός (δισεκατομμύρια USD)	35.37	122,27	227,40	75.11	67.12
Τρεχούμενος λογαριασμός (σε % του ΑΕΠ)	2.4	6.7	10.3	3.6	3.2

Πηγή: IMF – World Economic Outlook Database, Οκτώβριος 2021

¹⁰ https://www.tradecub.stanbicbank.com/portal/en/market-potential/russia/economical-context?clear_s=y

Διάγραμμα 2.4: ΑΕΠ ΡΩΣΙΑΣ (1988-2022)

Πηγή: Δεδομένα εθνικών λογαριασμών της Παγκόσμιας Τράπεζας και αρχεία δεδομένων Εθνικών Λογαριασμών του ΟΟΣΑ.

2.6 ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΡΩΣΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

- **ΟΥΚΡΑΝΙΑ**

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Έκθεση Επενδύσεων της UNCTAD για το 2022, η Ουκρανία αντιμετώπισε μια αποκάλυψη ύψους 36 εκατομμυρίων δολαρίων το 2020 λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19, των μακροοικονομικών δυσκολιών και των γεωπολιτικών εντάσεων. Ωστόσο, οι εισροές απευθείας ξένων επενδύσεων

(ΑΞΕ) αυξήθηκαν σημαντικά το 2021, φθάνοντας τα 6,5 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Το απόθεμα του ΑΞΕ στην Ουκρανία ανήλθε σε περίπου 62 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2021. Οι πολυεθνικές εταιρείες επενδύουν σε διάφορους τομείς όπως ο χάλυβας, η τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών, τα φαρμακευτικά προϊόντα και τα γεωργικά προϊόντα. Σύμφωνα με την UNCTAD, η Arcelor Mittal είναι ο μεγαλύτερος επενδυτής με περιουσιακά στοιχεία ύψους 6,5 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ. Ωστόσο, το 2022 η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και ο παρατεταμένος πόλεμος που ακολούθησε επηρέασαν σοβαρά το επιχειρηματικό κλίμα στη χώρα. Η ανασφάλεια, η πολιτική και η οικονομική ασφάλεια, οι διακοπές στην εφοδιαστική αλυσίδα και η καταστροφή των υποδομών οδήγησαν σε εκροές κεφαλαίων. Σύμφωνα με την Εθνική Τράπεζα της Ουκρανίας, το απόθεμα του ΑΞΕ στο τέλος Σεπτεμβρίου 2022 ανήλθε σε 53,7 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Οι περισσότερες συμβαίνουν στους τομείς της μεταποίησης, του χονδρικού και λιανικού εμπορίου, της επισκευής οχημάτων, των ορυχείων, των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και των ιδιοκτησιών. Οι κύριοι επενδυτές στην Ουκρανία περιλαμβάνουν την Κύπρο, την Ολλανδία, την Ελβετία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γερμανία, σύμφωνα με την Εθνική Τράπεζα της Ουκρανίας για το 2021.

Η κυβέρνηση της Ουκρανίας έχει ξεκινήσει μια προσπάθεια για να προσελκύσει ξένες επενδύσεις ύψους έως και 400 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ σε διάφορους τομείς, περιλαμβανομένης της τεχνολογίας, της αγροτοβιομηχανίας, της καθαρής ενέργειας, της άμυνας, της μεταλλουργίας και των φυσικών πόρων. Παρά την πολιτική αστάθεια που αντιμετωπίζει η χώρα, η Ουκρανία διαθέτει ορισμένα πλεονεκτήματα που μπορούν να ελκύσουν τους επενδυτές. Αυτά περιλαμβάνουν μια μεγάλη εσωτερική αγορά, αποδεδειγμένο γεωργικό δυναμικό, ενεργειακούς και ορυκτούς πόρους, καθώς και μια στρατηγική γεωγραφική θέση που το καθιστά διαμετακομιστικό κόμβο και πύλη προς την Ευρώπη και την Ευρασία. Παρά τα προαναφερθέντα πλεονεκτήματα, η Ουκρανία αντιμετωπίζει ορισμένες προκλήσεις που επηρεάζουν το επιχειρηματικό. Πριν από τον πόλεμο, οι επενδυτές επισήμαναν ότι η αναποτελεσματικότητα και η διαφθορά στο δικαστικό σύστημα ήταν μεταξύ των βασικών εμποδίων για τις επενδύσεις. Άλλα σοβαρά εμπόδια περιλαμβάνουν την πολυπλοκότητα των νόμων και των κανονισμών, την κακή συμμόρφωση με τις συμβάσεις και την κακή διακυβέρνηση. Ωστόσο, η σημερινή κυβέρνηση φαίνεται να έχει δεσμευτεί για τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος.

Εγκρίθηκαν νέοι νόμοι με στόχο την αύξηση της διαφάνειας, ενώ το 2021 εισήχθησαν φορολογικές μειώσεις, απαλλαγές από εισαγωγικούς δασμούς, προνομιακά δικαιώματα ιδιοκτησίας γης και μέτρα για τη βελτίωση του κράτους δικαίου. Επιπλέον, έχει εγκριθεί μια Εθνική Στρατηγική για την αύξηση του ΑΞΕ, ενώ η κυβέρνηση έχει ανακοινώσει περαιτέρω μέτρα όπως φορολογικές εκπτώσεις, απλοποίηση και επιτάχυνση των ρυθμιστικών διαδικασιών και ακύρωση περίπου 500 απαιτήσεων για νέους επενδυτές. Παρά τις προκλήσεις που υπάρχουν, η Ουκρανία συνεχίζει να επιδιώκει να βελτιώσει το επενδυτικό της κλίμα και να προσελκύσει ξένες επενδύσεις για την ανάπτυξη της οικονομίας της.

Η κυβέρνηση της Ουκρανίας έχει εγκρίνει μια Εθνική Στρατηγική για την αύξηση των απευθείας ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ). Αυτή η στρατηγική αναπτύχθηκε από την ΕΥ και έχει ως στόχο τη βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος. Επιπλέον, το 2022, η κυβέρνηση ανακοίνωσε μέτρα όπως φορολογικές εκπτώσεις, απλοποίηση και επιτάχυνση των ρυθμιστικών διαδικασιών και ακύρωση 500 διαφορετικών απαιτήσεων αδειών για το άνοιγμα έργων σε νέους επενδυτές. Πριν από τον πόλεμο, είχαν σημειωθεί ορισμένοι πρόοδοι στην Ουκρανία όσον αφορά τη λήψη οικοδομικών αδειών, τη σύνδεση στο ηλεκτρικό δίκτυο, την προστασία των μειονοτικών επενδυτών και το διασυνοριακό εμπόριο. Επίσης, είχαν γίνει απλοποιήσεις και μειώσεις στο κόστος της διαδικασίας εγγραφής για τα γραφεία αντιπροσωπείας ξένων επιχειρηματικών οντοτήτων. Ωστόσο, ο πόλεμος επηρέασε σοβαρά το επιχειρηματικό κλίμα. Σύμφωνα με την κατάταξη του The Economist's Business Environment, η Ουκρανία βρίσκεται στην 75η θέση (από 82 χώρες), και προβλέπεται ότι θα πέσει στην τελευταία θέση έως το 2026¹¹.

---

¹¹ <https://www.tradecub.stanbicbank.com/portal/en/market-potential/ukraine/investment>

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5: ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις	2019	2020	2021
Εισερχόμενη Ροή ΑΞΕ (εκατομμύρια USD)	6.017	-36	6.549
Μετοχή ΑΞΕ (εκατομμύρια USD)	54.210	52.091	62.131
Αριθμός Επενδύσεων Greenfield*	48	45	77
Αξία Greenfield Investments (εκατομμύρια USD)	1.421	2.221	2.248

Πηγή: UNCTAD

- **ΡΩΣΙΑ**

Οι ροές άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) στη Ρωσία ανέκαμψαν κατά 267% το 2021, φθάνοντας τα 38,2 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ (έναντι 10,4 δισεκατομμυρίων USD το 2020) σύμφωνα με την UNCTAD το 2021 μετά την πτώση τους λόγω της πανδημίας COVID-19 το 2020, έναντι 10,4 δισεκατομμυρίων δολαρίων το 2020. Η Ρωσία κατατάσσεται ως η 9η κορυφαία οικονομία υποδοχής στον κόσμο. Το απόθεμα ΑΞΕ της Ρωσίας το 2021 εκτιμάται σε περίπου 521,9 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Ωστόσο, μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022, πολλές δυτικές εταιρείες αποφάσισαν να σταματήσουν ή να περιορίσουν τη δραστηριότητά τους στη Ρωσία. Μεγάλοι όμιλοι πετρελαίου και φυσικού αερίου όπως η BP, η Shell και η Exxon αποχώρησαν από τη χώρα, ενώ η γαλλική TotalEnergies άφησε τη σταδιακή απόσυρσή της από τις ρωσικές επενδύσεις της. Επιπλέον, το κρατικό επενδυτικό ταμείο της Νορβηγίας αποφάσισε να πωλήσει τις ρωσικές επενδύσεις που διαθέτει. Οι δυτικές χώρες επέβαλαν κυρώσεις κατά της Ρωσίας με στόχο να προκαλέσουν οικονομική κατάρρευση. Αυτές οι κυρώσεις είχαν ως αποτέλεσμα την αποχώρηση ξένων κεφαλαίων από τη χώρα. Η κατάσταση αυτή επηρέασε το ισοζύγιο ΑΞΕ της Ρωσίας

και οδήγησε σε μια νέα επίδειξη των επενδυτικών ροών. Συνολικά, η κατάσταση με τις ΑΞΕ στη Ρωσία εξελίσσεται δυναμικά και επηρεάζεται από γεωπολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες. Οι εισβολές και οι κυρώσεις στην οικονομία της Ρωσίας και οι ροές ΑΞΕ είναι συνεχώς εξελισσόμενες και δεν είναι ακόμη ασφαλείς στο τελικό αποτέλεσμα. Η Ρωσία έχει αντιμετωπιστεί αυξανόμενες πιέσεις και κυρώσεις από τις δυτικές χώρες μετά την εισαγωγή της στην Ουκρανία το 2022. Τα περιουσιακά στοιχεία της κεντρικής τράπεζας της Ρωσίας έχουν παγώσει και επιλεγμένες τράπεζες αφαιρούνται από το διεθνές εργαλείο επικοινωνίας της SWIFT. Επιπλέον, ο εσωτερικός χώρος της ΕΕ έχει κλείσει για τα ρωσικά αεροσκάφη, ενώ οι εξαγωγές εξαρτημάτων υψηλής τεχνολογίας προς τη Ρωσία έχουν περιοριστεί. Επιπλέον, η πιστοποίηση του αγωγού φυσικού αερίου Nord Stream 2 έχει παρακρατηθεί. Οι πολιτικές και οι οικονομικές με συνεχείς αλλαγές, και η κατάσταση των ροών ΑΞΕ στη Ρωσία παραμένει αβέβαιη και επηρεάζεται από τις διεθνείς πιέσεις και αντιδράσεις. Ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν εξέδωσε διάταγμα που επιβάλλει συνολική απαγόρευση συναλλαγών με ορισμένα περιουσιακά στοιχεία, περιορίζοντας την έξοδο ξένων επενδύσεων από τη χώρα χωρίς συγκεκριμένη άδεια. Αυτό οδήγησε σε αρνητικές ροές άμεσων ξένων επενδύσεων προς τη Ρωσία, με αποτυχημένες επενδύσεις που έφθασαν τα 24,3 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το πρώτο εξάμηνο του 2022 σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ. Οι Κύριοι επενδυτές το 2021 ήταν η Κύπρος, οι Βερμούδες, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ολλανδία, η Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο, η Γερμανία, οι Μπαχάμες και η Γαλλία. Επίσης, η γεωγραφική εγγύτητα οδήγησε σε επενδύσεις από την Κίνα στη ρωσική Άπω Ανατολή και από τη Φινλανδία. Οι τομείς που λαμβάνουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις περιλαμβάνουν την εξορυκτική βιομηχανία, τη μεταποίηση, τον χρηματοοικονομικό και ασφαλιστικό τομέα, το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, τις διοικητικές δραστηριότητες, τις υπηρεσίες και τον τομέα των ακινήτων. Παρατηρείται ότι οι αρνητικές ροές άμεσων ξένων επενδύσεων προς τη Ρωσία αυξήθηκαν μετά την εφαρμογή των περιοριστικών μέτρων και των κυρώσεων από τις δυτικές χώρες.

Πριν από τον πόλεμο, οι άμεσες ξένες επενδύσεις στη Ρωσία αντιπροσώπευαν σημαντικό μερίδιο των συνολικών απευθείας ξένων επενδύσεων, ενώ το μερίδιο των άμεσων ξένων επενδύσεων στην ΑΕΠ ήταν σχετικά χαμηλό, λαμβάνοντας υπόψη την ανάπτυξη και το οικονομικό δυναμικό της χώρας. Παρά τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις που είχαν γίνει στη Ρωσία, προκλήσεις όπως διοικητικά προβλήματα,

διαφθορά και αβεβαιότητα σχετικά με την περιοχή. Επιπλέον, η Ρωσία είχε εγκρίνει έναν νόμο που της επιτρέπει να κατασχέσει περιουσιακά στοιχεία ξένων κρατών εντός της επικράτειάς της, ως αντίδραση στην κατάσχεση ρωσικής περιουσίας από τις ευρωπαϊκές χώρες στην υπόθεση της Yukos. Η Ρωσία κατατάσσεται στην 58η θέση στην κατάταξη του The Economist για το Business Environment, ανάμεσα σε 82 χώρες. Ο πόλεμος στην Ουκρανία, οι σχετικές κυρώσεις και ο αυξημένος έλεγχος της κυβέρνησης στην οικονομία έχουν επιβαρύνει το οικονομικό περιβάλλον στη χώρα¹².

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6: ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις	2019	2020	2021
Εισερχόμενη Ροή ΑΞΕ (εκατομμύρια USD)	32.076	10.410	38.240
Μετοχή ΑΞΕ (εκατομμύρια USD)	493.156	449.050	521.876
Αριθμός Επενδύσεων Greenfield*	290	176	156
Αξία Greenfield Investments (εκατομμύρια USD)	24.602	8.058	14.923

Πηγή: UNCTAD

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

3.1 ΚΙΝΗΤΡΑ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

¹² <https://www.attijaritrade.ma/en/choose-your-markets/country-profiles/russia/investing>

Οι επενδυτές έχουν διάφορα κίνητρα που τους καθοδηγούν να τολμήσουν άμεσες ξένες επενδύσεις σε μια χώρα. Οι κύριοι λόγοι που κάποιες χώρες γίνονται "μαγνήτες" για τις άμεσες ξένες επενδύσεις περιλαμβάνουν:

- Βιώσιμη ανάπτυξη: Οι επενδυτές αναζητούν χώρες που παρουσιάζουν σταθερή και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Αυτό δημιουργεί ευκαιρίες για αύξηση των κερδών και την επιτυχή ανάπτυξη των επιχειρήσεων.
- Χαμηλό επίπεδο πληθωρισμού: Οι επενδυτές προτιμούν χώρες με χαμηλό πληθωρισμό, καθώς αυτό μειώνει τον κίνδυνο αύξησης των λειτουργικών εξόδων και των τιμών των προϊόντων.
- Διαθέσιμοι πόροι: Η παρουσία φυσικών πόρων στη χώρα, όπως πετρέλαιο, φυσικό αέριο, μέταλλα και άλλα, προσελκύει τους επενδυτές που επιθυμούν να αξιοποιήσουν αυτούς τους πόρους.
- Ευνοϊκή φορολογία: Οι χαμηλοί φορολογικοί συντελεστές και οι φορολογικές ελαφρύνσεις παρέχουν κίνητρα για τους επενδυτές, καθώς μειώνουν το κόστος λειτουργίας και αυξάνουν την αποδοτικότητα.
- Κοινωνική και πολιτική σταθερότητα: Η ύπαρξη σταθερού πολιτικού και κοινωνικού περιβάλλοντος δημιουργεί ασφάλεια και εμπιστοσύνη για τις επενδύσεις. Οι επενδυτές προτιμούν χώρες με υψηλή πολιτική σταθερότητα, νομική ασφάλεια και ανεξάρτητο δικαστικό σύστημα.

Σύμφωνα με τον Μπιτζένη (2014), τα κίνητρα για τους επενδυτές μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε τέσσερις κλάδους ανάλογα με την προέλευσή τους:

- Άμεσα κίνητρα από τη χώρα υποδοχής: Αυτά τα κίνητρα περιλαμβάνουν φοροαπαλλαγές, επιδοτήσεις, επιχορηγήσεις και άλλα οικονομικά κίνητρα που παρέχονται από τη χώρα υποδοχής για να προσελκύσουν επενδύσεις.
- Έμμεσα κίνητρα από τη χώρα υποδοχής: Αυτά τα κίνητρα περιλαμβάνουν γεωγραφική θέση, κλίμα και άλλες φυσικές και κοινωνικές συνθήκες που υπάρχουν στη χώρα και δεν μπορούν να είναι ελκυστικά για τους επενδυτές.
- Κίνητρα που προέρχονται από την ίδια εταιρεία: Τέτοια κίνητρα περιλαμβάνουν την καινοτομία προϊόντων, την εμπειρία από προηγούμενες δράσεις και τη χρήση προηγμένης τεχνολογίας.

- Κίνητρα από εξωτερικούς παράγοντες: Εδώ ανήκουν το ανταγωνιστικό περιβάλλον, οι οικονομικές κρίσεις και άλλοι παράγοντες που προέρχονται από το ευρύτερο εξωτερικό περιβάλλον.

Αυτές οι κατηγορίες κινήτρων μπορούν να παρέχουν στους επενδυτές διάφορες απαντήσεις στο ερώτημα γιατί ορισμένες χώρες γίνονται μαγνήτες για άμεσες ξένες επενδύσεις. Η συνδυασμένη παρουσία αυτών των κινήτρων μπορεί να προσελκύσει επενδυτές σε μια χώρα, επιτρέποντας την ανάπτυξη και την ενίσχυση της οικονομίας της.

Σύμφωνα με τον Μπιντζένη (2014), μία άλλη διάκριση βασισμένη στο περιεχόμενο των κινήτρων αναφέρεται σε αυτά που προκύπτουν από την ίδια την αγορά.

1. Αυτή η κατηγοριοποίηση περιλαμβάνει:

- Κυνηγοί αγοράς: Ο στόχος αυτών των προϊόντων είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους. Επιδιώκουν τις μεγάλες αγορές και επενδύουν σε περιοχές με ελκυστικές προοπτικές ανάπτυξης και μεγάλο ανταγωνισμό.
- Κυνηγοί αγοράς από στρατηγική άποψη: Σε αυτήν την περίπτωση, ο επενδυτής επιλέγει να δημιουργήσει μια εταιρεία σε μια οικονομία όπου ο ανταγωνισμός είναι πολύ χαμηλός ή ακόμα και ανύπαρκτος. Επιδιώκουν να εκμεταλλευτούν την έλλειψη ορισμένων προϊόντων ή υπηρεσιών σε αυτήν την αγορά.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι όταν μια επιχείρηση αντιμετωπίζει μείωση των κερδών της, μπορεί να αναζητήσει μια ξένη αγορά για να ανακάμψει και να επανακτήσει την απόδοσή της. Αυτό μπορεί να συμβεί είτε με το να αναζητήσει νέους πελάτες και να δημιουργήσει ένα καλό όνομα από την αρχή, είτε με το να επενδύσει σε μια αγορά όπου ο ανταγωνισμός είναι χαμηλός ή ανύπαρκτος.

Μια εταιρεία μπορεί να ακολουθήσει τον ανταγωνιστή της σε διάφορες περιπτώσεις. Για παράδειγμα, μπορεί να αποφασίσει να επενδύσει σε άλλες οικονομίες επειδή ένας ανταγωνιστής είχε επιτυχία εκεί. Με αυτόν τον τρόπο, επιθυμεί να αποτρέψει τη δημιουργία ενός καλού ονόματος για τον ανταγωνιστή και να κερδίσει και την ίδια παρουσία στη συγκεκριμένη αγορά. Επιπλέον, ορισμένες εταιρείες επιλέγουν να δημιουργήσουν άμεσες ξένες επενδύσεις για να παρακολουθήσουν τους πελάτες και τους προμηθευτές τους. Ο σκοπός είναι να εμποδίσουν τους πελάτες τους να συνεργαστούν με άλλες εταιρείες και να μην τους

χάσουν, ενώ ταυτόχρονα επιδιώκουν να κερδίσουν νέους πελάτες. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν επιχειρήσεις που προτιμούν να συνεργάζονται μόνο με συγκεκριμένους προμηθευτές επομένως, αποφασίζουν να κάνουν το επόμενο βήμα και να ακολουθήσουν αυτούς τους προμηθευτές. Αυτές οι επιλογές ακολουθίας μπορούν να επηρεάσουν τη στρατηγική και την ανάπτυξη των εταιρειών.

2. Κίνητρα που σχετίζονται με τους «κυνηγούς» συντελεστές παραγωγής: Αυτή η κατηγορία αναφέρεται σε επιχειρήσεις που αναζητούν παραγωγικούς παράγοντες που δεν είναι διαθέσιμοι στην εγχώρια αγορά ή θέλουν να αποκτήσουν προϊόντα σε χαμηλότερη τιμή αλλά με καλύτερη ποιότητα σε σύγκριση με την εγχώρια αγορά.
3. Κίνητρα που σχετίζονται με τους «κυνηγούς» αποδοτικότητας: Σε αυτή την περίπτωση, οι επιχειρήσεις έχουν ως στόχο τη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας του κόστους και του οικονομικού πνεύματος. Αυτό μπορεί να συμπεριλάβει τη χρήση τεχνολογίας, τεχνογνωσίας και τη δημιουργία θυγατρικών εταιρειών για την αποτελεσματική διαχείριση του κόστους και την αύξηση της απόδοσης των επενδύσεων. Σε γενικές γραμμές, οι εταιρείες ακολουθούν αυτές τις στρατηγικές για να επιτύχουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, να εξοικονομήσουν κόστος και να αυξήσουν την αποδοτικότητα των επιχειρήσεών τους. Επιλέγουν να επενδύσουν σε ξένες αγορές όταν υπάρχει η δυνατότητα να αποκτήσουν πρόσβαση σε πόρους, τεχνολογία, αγορές ή άλλα πλεονεκτήματα που δεν είναι εύκολα διαθέσιμα στην αγορά. Αυτές οι επιλογές συνήθως βασίζονται σε μια στρατηγική ανάλυση της αγοράς και των δυνατοτήτων που προσφέρονται σε ξένες χώρες.
4. Τα κίνητρα ως προς την τοποθεσία αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη δημιουργία άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ). Αυτά τα κίνητρα περιλαμβάνουν:
  - Γεωγραφική θέση: Η γεωγραφική θέση μιας χώρας μπορεί να παίζει σημαντικό ρόλο στην απόφαση για επένδυση. Η κοντινή γεωγραφική απόσταση μεταξύ των χωρών μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα για εμπορική αλλαγή, να αυξήσει την ευκολία στη μεταφορά προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και σε επιχειρηματικές δραστηριότητες.

- Οικονομική, πολιτική, κοινωνική σταθερότητα: Οι χώρες που παρουσιάζουν οικονομική, πολιτική και κοινωνική σταθερότητα έχουν την τάση να είναι πιο ελκυστικές για τους επενδυτές. Ο κίνδυνος σταθερότητας δημιουργεί ένα περιβάλλον προβλέψιμο και αξιόπιστο για τις επιχειρήσεις και μειώνει τον που συνδέεται με τις επενδύσεις.
- Κλίμα: Το κλίμα μιας χώρας μπορεί να επηρεάσει την απόφαση επένδυσης, ιδίως σε σχετικούς κλάδους, όπως τον τουρισμό και τη γεωργία. Ευνοϊκές καιρικές συνθήκες μπορούν να προσελκύσουν τους επενδυτές και να διευκολύνουν τη λειτουργία των προϊόντων.

5. Επιπλέον, τα χρηματοοικονομικά κίνητρα είναι σημαντικά για την επιλογή της χώρας υποδοχής για τις ΑΞΕ. Αυτά τα κίνητρα περιλαμβάνουν επιδοτήσεις, επιχορηγήσεις και φορολογικές ελαφρύνσεις που παρέχονται στις επιχειρήσεις ως κίνητρο για την επένδυση στην εκάστοτε χώρα. Οι κυβερνήσεις μπορούν να προσφέρουν αυτά τα κίνητρα με στόχο τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την ενίσχυση της οικονομίας και την προώθηση της ανάπτυξης.

Όλα αυτά τα κίνητρα συμβάλλουν στην επιλογή μιας χώρας ως προορισμός για άμεσες ξένες επενδύσεις, διευκολύνοντας την εγκατάσταση και τη λειτουργία των προϊόντων, ενθαρρύνοντας την ανάπτυξη και την απόδοση των επενδύσεων σε αυτήν τη χώρα¹³.

3.2 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

3.2.1 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

---

¹³ Μπιτζένης, Α. (2014). Διεθνής Επιχειρηματικότητα και επενδύσεις. Αθήνα: Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης.

Οι ΑΞΕ μπορούν να επηρεάσουν τα εξής βασικά χαρακτηριστικά της χώρας υποδοχής τους: τους μισθούς της, την παραγωγικότητα της, τις εξαγωγές της, τους κλάδους στους οποίους δραστηριοποιείται και τέλος την μεγέθυνση (στην περίπτωση ανεπτυγμένης χώρας) ή ανάπτυξη (στην περίπτωση αναπτυσσόμενης χώρας) της. Στη συνέχεια θα αναλύσουμε κάθε μία από αυτές τις επιδράσεις ξεχωριστά παρουσιάζοντας τόσο το μηχανισμό μέσω του οποίου πραγματοποιούνται όσο και τις εμπειρικές ενδείξεις για την ύπαρξη τους.

Μισθοί

Σύμφωνα με εμπειρικές μελέτες, οι ξένες επιχειρήσεις προσφέρουν υψηλότερους μισθούς από τις εγχώριες επιχειρήσεις στις χώρες υποδοχής τους. Αυτό συμβαίνει τόσο σε αναπτυσσόμενες όσο και σε ανεπτυγμένες χώρες, καθώς και σε πολλούς βιομηχανικούς κλάδους και χώρες. Οι λόγοι για τους οποίους συμβαίνει αυτό μπορεί να είναι οι εξής: Οι ξένες επιχειρήσεις τείνουν να επιλέγουν κλάδους της οικονομίας με υψηλούς μισθούς. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι οι κλάδοι αυτοί είναι πιο ανεπτυγμένοι και εξειδικευμένοι, με υψηλότερες απαιτήσεις για εργατικό δυναμικό και υψηλότερη προστιθέμενη αξία. Επιπλέον, οι ξένες επιχειρήσεις συχνά προσελκύουν εκπαιδευμένους και εξειδικευμένους εργαζομένους από τις εγγεγραμμένες επιχειρήσεις, προσφέροντας τους καλύτερους ανταγωνιστικούς μισθούς για να τους ελκύσουν. Επιπρόσθετα, οι ξένες επιχειρήσεις ενδέχεται να πληρώσουν υψηλότερες αμοιβές για να μειώσουν την κινητικότητα της εργασίας, δηλαδή τη μετακίνηση εργαζομένων από μία επιχείρηση σε άλλη. Αυτό μπορεί να συμβεί εάν οι ξένες επιχειρήσεις διαθέτουν τεχνολογία που δεν επιθυμούν να μεταδοθούν γρήγορα στους εγχώριους ανταγωνιστές τους μέσω της μετακίνησης των εργαζομένων.

Οι παραπάνω εξηγήσεις παρέχουν μια κατανόηση του φαινομένου, αλλά η πραγματική επίδραση των ΑΞΕ στους μισθούς και τις αμοιβές εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως η οικονομική κατάσταση της χώρας υποδοχής, οι νομικές δομές, οι διαπραγματευτικές δυνατότητες των εργαζομένων και άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν την αγορά εργασίας. Οι ξένες επιχειρήσεις προσελκύουν πιο μορφωμένους και ικανούς εργαζομένους, είναι μεγαλύτερες, έχουν υψηλότερη κεφαλαιοκρατία και περισσότερα ενδιάμεσα προϊόντα. Ωστόσο, αυτές οι εξηγήσεις

δεν εξηγούν πλήρως το φαινόμενο ότι οι ξένες επιχειρήσεις πληρώνουν υψηλότερες αμοιβές για εργασία ίδιας ποιότητας.

Μια πιθανή εξήγηση είναι ότι οι ξένες επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να προσφέρουν υψηλότερες λόγω των νομικών και ρυθμιστικών πλαισίων της χώρας υποδοχής ή λόγω πιέσεων από τη χώρα προέλευσης τους. Μια άλλη εξήγηση είναι ότι οι εργαζόμενοι προτιμούν τις εγχώριες επιχειρήσεις και οι ξένες επιχειρήσεις πρέπει να τους αποζημιώσουν για αυτήν την προτίμηση. Επιπλέον, οι ξένες επιχειρήσεις μπορούν να πληρώσουν παραπάνω για να μειώσουν την κινητικότητα της εργασίας και να αποτρέψουν τη μετακίνηση εργαζομένων προς ανταγωνιστές. Αυτό μπορεί να συμβεί αν έχουν τεχνολογία που δεν επιθυμούν να μεταδοθεί γρήγορα σε άλλες επιχειρήσεις μέσω της μετακίνησης των εργαζομένων.

Παρόλο που οι παραπάνω εξηγήσεις παρέχουν μια κατανόηση του φαινομένου, η πραγματική επίδραση των ΑΞΕ στις αμοιβές εξαρτάται από πολλούς παράγοντες και πρέπει να ληφθεί υπόψη η οικονομική κατάσταση της χώρας υποδοχής, οι νομικές δομές και οι διαπραγματευτικές δυνατότητες των εργαζομένων.

Υπάρχουν πολλές πιθανές εξηγήσεις για το φαινόμενο ότι οι ξένες επιχειρήσεις προσφέρουν υψηλότερους μισθούς από τις εγχώριες επιχειρήσεις. Μερικές από αυτές είναι:

1. Νομικές και ρυθμιστικές: Οι ξένες επιχειρήσεις μπορούν να είναι υποχρεωμένες να προσφέρουν υψηλότερους μισθούς λόγω των νομικών περιορισμών ή των ρυθμιστικών απαιτήσεων της χώρας υποδοχής.
2. Πίεση από τη χώρα προέλευσης: Οι ξένες επιχειρήσεις μπορούν να υποβληθούν σε πίεση από τη χώρα προέλευσής τους να προσφέρουν ανταγωνιστικούς μισθούς για να διατηρήσουν την επιχείρησή τους στη χώρα υποδοχής.
3. Προτίμηση εργαζομένων: Οι εργαζόμενοι μπορούν να προτιμούν τις εγχώριες επιχειρήσεις αναγκάζοντας τις ξένες επιχειρήσεις να πρέπει να προσφέρουν υψηλότερους μισθούς για να τους προσελκύσουν.
4. Αποτροπή κινητικότητας εργασίας: Οι ξένες επιχειρήσεις μπορούν να πληρώσουν παραπάνω για να μειώσουν την κινητικότητα της εργασίας και να αποτρέψουν τη μετάβαση εργαζομένων σε άλλες επιχειρήσεις. Αυτό μπορεί να συμβεί αν οι ξένες επιχειρήσεις έχουν προηγμένη τεχνολογία που δεν

θέλουν να διαδοθούν γρήγορα σε άλλες επιχειρήσεις μέσω της μετακίνησης των εργαζομένων.

5. Έλλειψη γνώσης της αγοράς εργασίας: Οι ξένες επιχειρήσεις, μη γνωρίζοντας καλά την τοπική αγορά εργασίας, μπορεί να προσφέρει υψηλότερους μισθούς για να προσελκύσουν καλύτερους εργαζομένους. Αντίθετα, οι εγχώριες επιχειρήσεις, με περισσότερη γνώση της αγοράς, μπορούν να προσελκύσουν καλούς εργαζόμενους χωρίς να προσφέρουν υψηλότερους μισθούς.

Αυτές οι εξηγήσεις δίνουν περαιτέρω κατανόηση για την ύπαρξη υψηλότερων μισθών από τις ξένες επιχειρήσεις. Ωστόσο, η πραγματική επίδραση των υψηλότερων μισθών στη χώρα υποδοχής πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω, λαμβάνοντας υπόψη πολλούς άλλους παράγοντες, όπως η οικονομική κατάσταση της χώρας και οι διαπραγματευτικές δυνατότητες των εργαζομένων.

Η πρώτη ερώτηση αφορά τις μισθολογικές διαχύσεις (wage spillovers) και το αν οι υψηλότεροι μισθοί που προσφέρουν οι ξένες επιχειρήσεις επηρεάζουν τους μισθούς των εγχώριων επιχειρήσεων. Οι εμπειρικές ενδείξεις δίστανται, καθώς μερικές μελέτες δείχνουν θετικές επιδράσεις, ενώ άλλες δείχνουν αρνητικές ή μηδενικές επιδράσεις. Παρόλα αυτά, πολλά εμπειρικά στοιχεία υποστηρίζουν ότι η παρουσία ξένων επενδύσεων οδηγεί σε αύξηση του μέσου επιπέδου μισθών στη χώρα υποδοχής.

Ως προς τη δεύτερη ερώτηση, η απάντηση είναι θετική. Η παρουσία ξένων επιχειρήσεων στη χώρα υποδοχής συνήθως οδηγεί σε αύξηση των μισθών, κατά μέσο όρο. Αυτή η θετική επίδραση μπορεί να προέρχεται από τους υψηλότερους μισθούς που προσφέρουν οι ξένες επιχειρήσεις, ακόμη και αν δεν επηρεάζουν τους μισθούς των χωριών ή τους επηρεάζουν αρνητικά. Μπορεί επίσης να αγοράσει την επίδραση των ξένων επιχειρήσεων στην εργασία, όπου η αυξημένη ζήτηση για εργασία από τις ξένες επιχειρήσεις οδηγεί σε αύξηση των μισθών, ακόμη και όταν η εργασία είναι ανταγωνιστική και δεν υπάρχουν διαφορές στους μισθούς μεταξύ ξένων και εγχώριων επιχειρήσεων.

Παραγωγικότητα

Οι ξένες επιχειρήσεις έχουν υψηλότερη παραγωγικότητα από τις εγχώριες επιχειρήσεις. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε πολλούς παράγοντες, όπως τεχνολογικό προβάδισμα ή ικανότητες στους τομείς της διοίκησης και του μάρκετινγκ η μητρική εταιρεία διαθέτει και μεταφέρει στις θυγατρικές επιχειρήσεις. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι περισσότερες πολυεθνικές εταιρείες σήμερα είναι επιχειρήσεις εντάσεως γνώσης και δραστηριοποιούνται σε κλάδους όπου η έρευνα και η ανάπτυξη διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Η υψηλότερη παραγωγικότητα των ξένων προϊόντων συνδέεται επίσης με το γεγονός ότι η εισοδός τους στην αγορά της χώρας υποδοχής γίνεται συχνά μέσω των εξαγωγών των πιο παραγωγικών τοπικών προϊόντων που ήδη λειτουργούν, αφήνοντας τις λιγότερο παραγωγικές επιχειρήσεις στα χέρια της τοπικής ιδιοκτησίας. Αυτό δημιουργεί ένα περιβάλλον με υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας, καθώς οι ξένες επιχειρήσεις εισάγουν νέες τεχνολογίες και διαδικασίες παραγωγής.

Ένα σημαντικό ερώτημα είναι εάν η υψηλότερη παραγωγικότητα των ξένων επιχειρήσεων διαχέεται στις εγχώριες επιχειρήσεις και εάν αυξάνει την παραγωγικότητά τους. Αυτό μπορεί να συμβεί μέσω των τεχνολογικών διαχύσεων (technology spillovers), δηλαδή της μεταφοράς της τεχνολογίας των ξένων επιχειρήσεων στις εγχώριες επιχειρήσεις. Οι τεχνολογικές διαχυτικές επιδράσεις μπορούν να προκληθούν μέσω της διαρροής πληροφοριών σχετικά με την τεχνολογία των ξένων προϊόντων, μετακίνησης εργαζομένων από τις ξένες στις εγχώριες επιχειρήσεις ή την ανάλυση των προϊόντων τους μέσω της αντίστροφης μηχανικής. Αυτές οι διαδικασίες μπορούν να βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους, αναπτύσσοντας και εφαρμόζοντας την τεχνολογία ξένων προϊόντων.

Συνολικά, η παρουσία ξένων προϊόντων μπορεί να αυξήσει την παραγωγικότητα των εγχώριων προϊόντων μέσω των τεχνολογικών διαχυτικών επιδράσεων και της δημιουργίας πιο ανταγωνιστικού περιβάλλοντος. Οι τεχνολογικές διαχύσεις από ξένες επιχειρήσεις σε τοπικούς παραγωγούς μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα των ενδιάμεσων προϊόντων και να επωφεληθούν από τις εγχώριες επιχειρήσεις μέσω της προμήθειας καλύτερων προϊόντων. Επιπλέον, η αύξηση του ανταγωνισμού στην αγορά λόγω των πιο παραγωγικών ξένων προϊόντων μπορεί να ενθαρρύνει τις εγχώριες επιχειρήσεις να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους προκειμένου να παραμείνουν ανταγωνιστικές.

Οι εμπειρικές μελέτες σχετικά με τη διάχυση της παραγωγικότητας από ξένες επιχειρήσεις στις εγχώριες επιχειρήσεις έχουν ανάμικτα αποτελέσματα. Παρόλα αυτά, όταν υπάρχει μικρότερο τεχνολογικό κενό μεταξύ των ξένων και εγχώριων επιχειρήσεων, είναι πιθανότερο να υπάρχουν θετικές επιδράσεις. Αυτό σημαίνει ότι όταν οι εγχώριες έχουν κάποιο επίπεδο τεχνολογικής ικανότητας και πλησιάζουν τις ξένες επιχειρήσεις, τότε μπορούν να επωφεληθούν από την παρουσία τους και να αυξήσουν τη μεγαλύτερη παραγωγικότητα.

Η παρουσία ξένων προϊόντων μπορεί να έχει θετική επίδραση στη μεγαλύτερη παραγωγικότητα της χώρας υποδοχής, καθώς συνεισφέρει στην τεχνολογική ανάπτυξη και τη βελτίωση των επιχειρηματικών πρακτικών. Η αύξηση της παραγωγικότητας των εγχώριων προϊόντων μπορεί να προκύψει από τον ανταγωνισμό που δημιουργείται με τις ξένες και την ανάγκη προσαρμογής και βελτίωσης για την επιβίωση στην αγορά.

Παρόλο που ακόμη δεν υπάρχουν πολλές μελέτες που εξετάζουν αυτήν την επίδραση, η γενική εικόνα από τα διαθέσιμα στοιχεία υποδηλώνει ότι η παρουσία ξένων συνδέσεων συνδέεται με την αύξηση της παραγωγής της χώρας υποδοχής. Αυτή η αύξηση μπορεί να συμβεί ακόμη και όταν οι διαφορές στα παράγωγα μεταξύ ξένων και εγχώριων προϊόντων δεν είναι εμφανείς, εάν οι κλάδοι είναι αρκετά ανταγωνιστικοί και η είσοδος των ξένων χωρών υποχρεώνει τις επιχειρήσεις να προσαρμοστούν για να επιβιώσουν.

Εξαγωγές και Είσοδος Νέων Κλάδων

Η ΑΞΕ συνεισφέρει στην ανάπτυξη νέων βιομηχανικών κλάδων και προϊόντων στη χώρα υποδοχής και αλλάζει τη σύνθεση της παραγωγής. Ένα παράδειγμα αυτού είναι ο ρόλος που έπαιξαν οι θυγατρικές αμερικανικές ηλεκτρονικών θυγατρικών στην ανάπτυξη του κλάδου ηλεκτρονικών στις χώρες της Ανατολικής Ασίας. Αυτές οι χώρες μειώθηκαν στους κλάδους εντατικής εργασίας, όπως η κλωστοϋφαντουργία, και αυξήθηκε το μερίδιο των εξαγωγών τους στους κλάδους των ηλεκτρονικών και των χημικών, που ξεπέρασαν το 50%. Γενικά, θεωρείται ότι οι ξένες επιχειρήσεις προκαλούν τη μεταφορά της παραγωγής της χώρας υποδοχής προς προϊόντα που είναι πιο εμπορεύσιμα στην παγκόσμια αγορά, καθώς έχουν καλύτερη γνώση της παγκόσμιας αγοράς. Ως αποτέλεσμα, οι χώρες υποδοχής δεν αντικαθιστούν απλώς τις

εισαγωγές τους με την εγχώρια παραγωγή των ξένων χωρών, αλλά συχνά γίνονται καθαροί εξαγωγείς. Με άλλα λόγια, η παρουσία ΑΞΕ διευκολύνει τη συμμετοχή της χώρας υποδοχής στην παγκόσμια αγορά.

Μεγέθυνση/Ανάπτυξη

Σύμφωνα με τον Romer (1993), το κυριότερο εμπόδιο που αντιμετωπίζει μια αναπτυσσόμενη χώρα είναι το κενό γνώσης ή ιδεών. Για να αντιμετωπιστεί αυτό το πρόβλημα, μια από τις πολιτικές που μπορεί να οδηγήσει σε ταχεία ανάπτυξη είναι η δημιουργία ενός οικονομικού περιβάλλοντος που θα προσφέρει αρκετά οφέλη στις ξένες επιχειρήσεις. Με τη λειτουργία τους στην τοπική αγορά, οι ξένες επιχειρήσεις μπορούν να συμβάλλουν στη μείωση του κενού γνώσης που προαναφέρθηκε. Ωστόσο, τα εμπειρικά στοιχεία σχετικά με την επίδραση των ΑΞΕ στο ρυθμό ανάπτυξης ή μεγέθυνσης της χώρας υποδοχής είναι μεικτά και δεν επιτρέπουν την απόλυτη εξαγωγή συμπερασμάτων. Παρόλα αυτά, πολλοί εξακολουθούν να υποστηρίζουν ότι οι ΑΞΕ, μέσω των επιδράσεών τους στην παραγωγικότητα και στην εισαγωγή νέων βιομηχανικών κλάδων, οδηγούν σε ταχύτερη ανάπτυξη ή μεγέθυνση. Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή η άποψη δεν αρέσει στους πολέμιους των ΠΕ, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι οι εμπορικοί δασμοί περιορίζουν την ελευθερία δράσης των τοπικών κυβερνήσεων και ότι η γρήγορη ανάπτυξη μπορεί να καταστρέψει την αξία των παλιών τεχνολογιών και προσόντων, καθώς και να μειώσει την οικονομική σταθερότητα. Αυτά τα μειονεκτήματα είναι πιο σημαντικά για κάποιους από τις θετικές επιδράσεις των ΑΞΕ στη χώρα υποδοχής, ειδικότερα όταν μόνο ένα μικρό μέρος του πληθυσμού επωφελείται από τις θετικές αυτές επιδράσεις¹⁴.

3.2.2 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

---

¹⁴ <https://docplayer.gr/48059339-Epidraseis-axe-metra-proselkysis-hrysovalantoy-millioy-oikonomiko-panepistimio-athinon.html>

Τα ΑΞΕ στη χώρα προέλευσής τους έχουν μελετηθεί σε μικρότερο βαθμό σε σύγκριση με αυτές στη χώρα υποδοχής. Ωστόσο, οι κυριότερες του ΑΞΕ στη χώρα προέλευσής τους στις εξαγωγές, την απασχόληση, τις εγχώριες επενδύσεις κεφαλαίου και τις διαχύσεις τεχνολογίας και γνώσης.

Εξαγωγές

Η επίδραση της ΑΞΕ στις εξαγωγές της χώρας προέλευσής τους έχει μελετηθεί εκτενώς, ειδικά στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, που ήταν ιδιαίτερα έντονη η ανησυχία για το εμπορικό ισοζύγιο των ΗΠΑ, προέκυψε ένας διάλογος σχετικά με το εάν οι ΑΞΕ υποκαθιστούν ή συμπληρώνουν τις εξαγωγές της χώρας προέλευσής τους. Πολλές μελέτες που βασίζονται σε συγκεντρωτικά στοιχεία για όλες τις επιχειρήσεις της χώρας καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι εξαγωγές της χώρας προέλευσης και οι ΑΞΕ της είναι συμπληρωματικές. Ωστόσο, αυτό το συμπέρασμα μπορεί να είναι αποτέλεσμα της χρήσης συγκεντρωτικών δεδομένων. Πράγματι, διάφορες επιχειρήσεις μπορούν να λάβουν διαφορετικές αποφάσεις όσον αφορά τη δραστηριοποίησή τους στο εξωτερικό. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, οι Ηνωμένες Πολιτείες υιοθέτησαν προγράμματα και ρυθμίσεις για τον περιορισμό των επενδύσεων κεφαλαίου στο εξωτερικό, με στόχο να βελτιώσουν το εμπορικό ισοζύγιο. Αυτή η εκστρατεία ήταν κυρίως συνδεδεμένη με τις ανησυχίες για τις περιπτώσεις του ΑΞΕ στις εξαγωγές και την απασχόληση των ΗΠΑ, και υποστηρίχθηκε από εμπορικά συνδικάτα. Η επιλογή μιας επιχείρησης να επιλέξει εξαγωγές ή ΑΞΕ μπορεί να εξαρτάται από πολλούς παράγοντες και συνήθως δεν υπάρχει μια απόλυτη σχέση μεταξύ αυτών των δύο επιλογών. Οι μελέτες που πραγματοποιούνται σε επίπεδο επιχείρησης, δηλαδή λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα για κάθε ξεχωριστή επιχείρηση, μπορούν να είναι πιο κατάλληλες για την εξέταση της σχέσης μεταξύ εξαγωγών και ΑΞΕ. Οι ερευνητές έχουν βρει διάφορα αποτελέσματα όσον αφορά τη σχέση μεταξύ εξαγωγών και ΑΞΕ σε επίπεδο επιχείρησης. Κάποιες μελέτες έχουν βρει αρνητική σχέση, ενώ άλλες έχουν βρει θετική σχέση. Αυτό είναι αναμενόμενο λόγω των διαφορετικών επιλογών που μπορούν να κάνουν οι επιχειρήσεις στην πραγματικότητα.

Η επίδραση της ΑΞΕ στις εξαγωγές της χώρας προέλευσης τους μπορεί επίσης να εξαρτάται από το είδος της σχέσης μεταξύ των προϊόντων της μητρικής

επιχείρησης στη χώρα προέλευσης και στη χώρα υποδοχής. Για παράδειγμα, αν η μητρική επιχείρηση παράγει το ίδιο τελικό προϊόν και στις δύο χώρες (οριζόντια σχέση), τότε πιθανώς θα υπάρξει παραγωγή από τη χώρα προέλευσης στη χώρα υποδοχής, με αποτέλεσμα τη μείωση των εξαγωγών από τη χώρα προέλευσης. Αντίθετα, στην περίπτωση που η μητρική επιχείρηση παράγει ενδιάμεσα προϊόντα ή εισαγωγές, ενώ οι θυγατρικές παράγουν τελικά προϊόντα, η ΑΞΕ μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των εξαγωγών ενδιάμεσων προϊόντων από τη χώρα προέλευσης. Εν κατακλείδι, τα ΑΞΕ στις εξαγωγές της χώρας προέλευσής τους είναι πολύπλοκες και εξαρτώνται από πολλούς παράγοντες. Οι μελέτες σε επίπεδο επιχειρήσεων μπορούν να παράσχουν πιο ακριβή αποτελέσματα για τη σχέση ανάμεσα σε αυτές τις δύο μεταβλητές.

Απασχόληση

Η επίδραση των ΑΞΕ στην απασχόληση στη χώρα προέλευσής τους έχει διαφορετικές απόψεις και μελέτες που διαφοροποιούνται ανάλογα με τον βιομηχανικό κλάδο και το επίπεδο ανάλυσης. Υπάρχει η άποψη ότι η ΑΞΕ μπορεί να επηρεάσει τη ζήτηση για εργαζόμενους και τους μισθούς μέσω των αλλαγών στην κατανομή της παραγωγής της επιχείρησης. Αυτό σημαίνει ότι οι ΠΕ από πλούσιες χώρες μπορούν να μεταφέρουν τμήματα που απαιτούν υψηλή ένταση στις θυγατρικές τους σε φτωχές χώρες, ενώ τμήματα που απαιτούν κεφάλαιο και εξειδικευμένους εργαζομένους συγκεντρώνονται στη χώρα προέλευσης. Αυτή η διανομή της παραγωγής μπορεί να γίνει σε χαμηλότερη απασχόληση ανά μονάδα προϊόντος στη χώρα προέλευσης σε σύγκριση με την αντίστοιχη στο μη-ΠΕ και στη χώρα υποδοχής. Οι μελέτες που έχουν εστιαστεί σε βιομηχανικούς κλάδους έχουν δείξει διαφορετικά αποτελέσματα σε σύγκριση με αυτές που έχουν εξετάσει τις επιχειρήσεις σε ατομικό επίπεδο. Αυτό υποδηλώνει ότι η υποκατάσταση μεταξύ των διαφόρων τύπων παραγωγής μπορεί να μην υπάρχει μόνο μεταξύ της εγχώριας λειτουργίας μιας επιχείρησης και της λειτουργίας της στο εξωτερικό, αλλά και μεταξύ των μητρικών προϊόντων και των μη-ΠΕ στον ίδιο βιομηχανικό κλάδο της χώρας προέλευσης. Ωστόσο, η συγκριτική ανάλυση μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Σουηδίας έχει δείξει διαφορετικά αποτελέσματα. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι ΠΕ τείνουν να έχουν μεγαλύτερη ένταση κεφαλαίου στη χώρα προέλευσης, ενώ στη Σουηδία οι επιχειρήσεις με ΑΞΕ περισσότερη χρήση εργασίας ανά μονάδα προϊόντος τόσο στη

Σουηδία όσο και στο εξωτερικό. Συνολικά, η επίδραση της ΑΞΕ στην απασχόληση στη χώρα προέλευσής τους εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως τα χαρακτηριστικά του βιομηχανικού κλάδου, το μέγεθος της αγοράς, οι στρατηγικές των προϊόντων και οι εργατικές συνθήκες. Αυτή η πτυχή του θέματος απαιτεί περαιτέρω έρευνα και για να κατανοηθεί πλήρως η μελέτη του ΑΞΕ στην απασχόληση.

Εγχώριες Επενδύσεις Κεφαλαίου

Η επίδραση των ΑΞΕ στις εγχώριες επενδύσεις κεφαλαίου δεν είναι ξεκάθαρη και τα εμπειρικά αποτελέσματα είναι μεικτά. Υπάρχει η πιθανότητα οι ΑΞΕ να υποκαταστήσουν τις εγχώριες επενδύσεις κεφαλαίου, καθώς μια εταιρεία που πραγματοποιεί ΑΞΕ μπορεί να δαπανήσει πόρους για τη μετακίνηση της παραγωγής της στο εξωτερικό, μειώνοντας έτσι τους διαθέσιμους πόρους για επενδύσεις στη χώρα προέλευσης. Ωστόσο, υπάρχει και η πιθανότητα οι ΑΞΕ να αυξήσουν τις εγχώριες επενδύσεις κεφαλαίου, καθώς μια κάμερα παρουσίας στο εξωτερικό μπορεί να δημιουργήσει περισσότερους πόρους που η εταιρεία μπορεί να επενδύσει στη χώρα προέλευσης. Ένας λόγος που η μελέτη των επιπτώσεων των ΑΞΕ στις εγχώριες επενδύσεις κεφαλαίου δεν έχει λάβει μεγάλη έμφαση είναι ότι οι ΑΞΕ θεωρούνται περισσότερο ως μεταφορά γνώσης και αυτού πόρων προς το εξωτερικό, παρά ως μεταφορά κεφαλαίου. Συνολικά, η επίδραση των ΑΞΕ στις εγχώριες επενδύσεις κεφαλαίου εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως οι περιορισμοί στο διαθέσιμο κεφάλαιο, η επιτυχία των ΑΞΕ και οι περιορισμοί των χωρών.

Αντίστροφες Διαχύσεις Τεχνολογίας/Γνώσης

Η πιθανότητα επίδρασης των ΑΞΕ στη γνώση της χώρας προέλευσης είναι υπαρκτή. Με τις ΑΞΕ, η χώρα προέλευσης μπορεί να αποκτήσει πρόσβαση σε γνώση που υπάρχει στη χώρα υποδοχής, προκαλώντας διαχύσεις τεχνολογίας και γνώσης από τη χώρα υποδοχής προς τη χώρα προέλευσης.

Οι εμπειρικές μελέτες σχετικά με τις τεχνολογικές διαχύσεις έχουν επικεντρωθεί κυρίως στην ανάλυση των διαχύσεων από τη χώρα προέλευσης στη χώρα υποδοχής. Λίγες μελέτες έχουν εστιαστεί στις αντίστροφες διαχυτικές διαδικασίες. Ωστόσο, μια από αυτές τις μελέτες έδειξε ότι οι σουηδικές επιχειρήσεις,

είτε είναι ΠΕ είτε όχι, αναφέρονται περισσότερο σε πατέντες και χρήση τους στις χώρες όπου έχουν ΑΞΕ, σε σχέση με τις χώρες όπου δεν έχουν ΑΞΕ.

3.3 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) αφορούν στη ροή κεφαλαίου προς μια χώρα, και αυτό μπορεί να έχει θετική επίδραση στο ισοζύγιο πληρωμών της χώρας υποδοχής. Ωστόσο, πρέπει να ληφθούν υπόψη και άλλες πτυχές των ΑΞΕ που μπορούν να επηρεάσουν το εμπορικό ισοζύγιο. Οι ΑΞΕ μπορούν να περιλαμβάνουν επαναπατρισμό κερδών, πληρωμές δικαιωμάτων (royalties), πληρωμές για αγορές ενδιάμεσων αγαθών και υπηρεσίες από τη μητρική εταιρεία, δανεισμό από και προς τη μητρική κ.λπ. Αυτές οι εισροές κεφαλαίου μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών της χώρας υποδοχής, καθώς αντιπροσωπεύουν κεφάλαια που επιστρέφουν πίσω στη χώρα προέλευσης. Η επίδραση των ΑΞΕ στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας υποδοχής εξαρτάται από τον τύπο των επενδύσεων. Για παράδειγμα, εάν οι ΑΞΕ στην εκμετάλλευση φυσικών πόρων, τότε πιθανώς προκύπτει αύξηση του διεθνούς εμπορίου. Από τη μία πλευρά, η θυγατρική εταιρεία εξάγει πρώτες ύλες στη μητρική εταιρεία, και από την άλλη πλευρά εισάγει ενδιάμεσα και συμπληρωματικά αγαθά από αυτήν. Ωστόσο, οι ΑΞΕ εκμετάλλευσης αγορών μπορούν να οδηγήσουν στη μείωση των εισαγωγών της χώρας υποδοχής, καθώς τα προϊόντα δεν εξηγούνται πλέον αλλά παράγονται εγχωρίως για την κάλυψη των αναγκών της αγοράς. Παρόλα αυτά, για την παραγωγή των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών, συνήθως απαιτούνται ενδιάμεσα αγαθά που διαθέτει η μητρική εταιρεία, και έτσι προκύπτουν εισαγωγές αυτών των αγαθών από τη μητρική. Η επίδραση των ΑΞΕ στο εμπορικό ισοζύγιο είναι συνήθως πιο περίπλοκη και εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις μπορούν να έχουν θετική επίδραση στο ισοζύγιο πληρωμών μιας χώρας, αλλά η συνολική επίδρασή τους στο εμπορικό ισοζύγιο εξαρτάται από τον τύπο των επενδύσεων και τις συναλλαγματικές ροές που προκύπτουν από αυτές.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) μπορούν να είναι διάφοροι τύποι, συμπεριλαμβανομένων των ΑΞΕ εξαγωγικού τύπου και των ΑΞΕ ορθολογικού τύπου.

- Οι ΑΞΕ εξαγωγικού τύπου αποσκοπούν στην εκμετάλλευση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων μιας χώρας υποδοχής για να εξάγουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους σε ξένες αγορές. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένες εξαγωγές, αλλά ταυτόχρονα μπορεί να απαιτηθούν αυξημένες εισαγωγές ενδιάμεσων αγαθών από τη χώρα προέλευσης.
- Οι ΑΞΕ ορθολογικού τύπου αναφέρονται σε επιχειρήσεις που καθετοποιούν διάφορα στάδια παραγωγής σε διαφορετικές χώρες υποδοχής για να εξοικονομήσουν κόστος. Σε αυτήν την περίπτωση, υπάρχουν εισαγωγές από το προηγούμενο στάδιο παραγωγής και εξαγωγές προς το επόμενο στάδιο παραγωγής. Μπορεί να πρόκειται για οριζόντιες επιχειρήσεις ορθολογικού τύπου, όπου οι θυγατρικές παράγουν έναν συγκεκριμένο τύπο προϊόντος με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας υποδοχής. Και σε αυτήν την περίπτωση, υπάρχουν εισαγωγές από άλλους τύπους προϊόντων και εξαγωγές του τύπου που παράγεται εγχωρίως.

Ο τελικός αντίκτυπος των ΑΞΕ στο ισοζύγιο πληρωμών είναι πιο περίπλοκος και εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως η προστιθέμενη αξία της παραγωγής των θυγατρικών προϊόντων. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου οι θετικές υπερκαλύπτουν τις αρνητικές στο ισοζύγιο πληρωμών, ειδικά όταν η παραγωγή προσθέτει υψηλή αξία στη χώρα υποδοχής. Ωστόσο, το τελικό αποτέλεσμα δεν είναι πάντα ξεκάθαρο και εξαρτάται από πολλούς παράγοντες.

3.4 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις έχουν πλεονεκτήματα που επηρεάζουν την εγχώρια αγορά και τον ανταγωνισμό σε τρεις κύριους τομείς: το κόστος του κεφαλαίου, τις οικονομικές κλίμακας και τη διαφήμιση.

- Κόστος κεφαλαίου: Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις έχουν πρόσβαση σε μεγαλύτερη ποσότητα κεφαλαίου και ευκολότερη πρόσβαση στην αγορά

κεφαλαίου και χρηματοδότησης. Αυτό τους δίνει ένα πλεονέκτημα έναντι των εγχώριων προϊόντων που συχνά είναι μικρότερες και δυσκολότερα μπορούν να αποκτήσουν το απαιτούμενο κεφάλαιο για επενδύσεις και ανάπτυξη.

- Οικονομικές κλίμακες: Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις επωφελούνται από το μεγάλο μέγεθος τους και τις πωλήσεις υψηλών οικονομικών πόρων. Αυτό τους επιτρέπει να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας, δηλαδή να αυξήσουν την παραγωγή τους χωρίς αναλογική αύξηση του κόστους. Αυτό δημιουργεί μια κατάσταση όπου οι μικρότερες εγχώριες επιχειρήσεις δυσκολεύονται να ανταγωνιστούν, με αποτέλεσμα να περιορίζεται ο ανταγωνισμός σε αυτήν την αγορά.
- Διαφήμιση: Η διαφήμιση επιτρέπει την αύξηση του μεριδίου αγοράς και τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να δαπανήσουν σημαντικά ποσά για διαφημιστικές εκστρατείες, που δεν είναι εφικτό για πολλές εγχώριες επιχειρήσεις. Αυτό δίνει στις πολυεθνικές επιχειρήσεις τη δυνατότητα να ενισχύουν την εικόνα τους, να αυξήσουν την αναγνώριση τους και να αποκτήσουν μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς¹⁵.

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν την εγχώρια αγορά και τον ανταγωνισμό μέσω της κατοχής του μεγαλύτερου κεφαλαίου, της απόκτησης οικονομικών κλίμακας και της χρήσης ισχυρών διαφημιστικών εκστρατειών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ-ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

---

¹⁵ Κοτταρίδη, Κ. (2014). Επιδράσεις εισροών ΑΞΕ στις χώρες προέλευσης. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. Παρατηρητήριο για την κρίση. Νο. 01.6.

4.1 ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ-ΡΩΣΙΑ

Η νομοθεσία που διέπει τις επενδύσεις στην Ουκρανία δεν είναι ενιαία και απαιτεί συχνά την επίκληση διαφορετικών νόμων για την επίλυση ζητημάτων. Ο κύριος νόμος που αφορά τις ξένες επενδύσεις είναι ο Νόμος "Περί ξένων επενδύσεων", ο οποίος ορίζει την πολιτική της Ουκρανίας αναφορικά με τις εισαγωγικές επενδύσεις και τα δικαιώματα των ξένων επενδυτών. Παρόλα αυτά, πολλά ζητήματα ρυθμίζονται από άλλους νόμους, όπως ο Αστικός Κώδικας (σχετικά με την ίδρυση νομικών προσώπων και τα δικαιώματα ιδιοκτησίας), ο Εμπορικός Κώδικας (σχετικά με τις εταιρικές σχέσεις), ο Νόμος "Περί χρεογράφων και χρηματιστηρίου" (αγοραπωλησίες μετοχών) και ο Νόμος περί Ανταγωνισμού (σχετικά με περιορισμούς μονοπωλίων και εγκρίσεις συγχωνεύσεων και εξαγορών). Οι εν λόγω νόμοι μπορούν να είναι διφορούμενοι, αντιφατικοί ή επικαλυπτόμενοι, δημιουργώντας περιπτώσεις όπου πρέπει να επικαλεστούν πολλοί νόμοι για την επίλυση ενός θέματος.

Η πρόσβαση ξένων επενδυτών σε ορισμένους κλάδους της ουκρανικής οικονομίας είναι περιορισμένη ή απαγορευμένη σύμφωνα με τη νομοθεσία της Ουκρανίας.

Ορισμένοι από αυτούς τους περιορισμούς περιλαμβάνουν:

- Τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εταιρείες: Οι ξένοι επενδυτές δεν μπορούν να ιδρύσουν τέτοιες εταιρείες ή να είναι μεμονωμένοι ιδρυτές πρακτορείων ειδήσεων.
- Εκδοτικές εταιρείες και πρακτικές ειδήσεων: Τα μερίδια των ξένων επενδύσεων σε πρακτικές ειδήσεων δεν μπορούν να υπερβούν το 35%, ενώ οι εκδοτικές εταιρείες ο περιορισμός είναι στο 30%.
- Βιομηχανίες εξοπλισμών, εκρηκτικών και οχημάτων εκτόξευσης: Οι ξένοι επενδυτές δεν μπορούν να επενδύσουν σε αυτούς τους κλάδους, καθώς θεωρούνται τομείς εθνικού ενδιαφέροντος.
- Γεωργική γη: Οι ξένοι επενδυτές δεν μπορούν να έχουν στην ιδιοκτησία τους γεωργική γη στην Ουκρανία, ακόμη και αν πρόκειται για κληροδοτή.

Παρόλα αυτά, εάν μια επένδυση πληροί τις προϋποθέσεις της ισχύουσας νομοθεσίας και έχουν καταβληθεί οι σχετικοί φόροι, οι ξένοι επενδυτές έχουν το δικαίωμα να

αναχρηματοδοτήσουν τα κέρδη, τα έσοδα ή άλλα είδη κεφάλαια που σχετίζονται με τις επενδύσεις τους, χωρίς περιορισμούς.

Τον Δεκέμβριο του 2020, το ουκρανικό κοινοβούλιο ψήφισε τον νόμο "On State Support of Investment Projects with Significant Investments," ο οποίος συνιστά μέρος μιας ευρύτερης δέσμης κινήτρων για αλλοδαπούς και ημεδαπούς επενδυτές. Ο νόμος αυτός θέτει κριτήρια για την ενσωμάτωση επενδύσεων στις ευνοϊκές διατάξεις του.

Τα βασικά κριτήρια που πρέπει να πληρούνται για να επωφεληθούν από τις ευεργετικές διατάξεις του νόμου είναι τα εξής:

α) Η επένδυση πρέπει να ανέρχεται τουλάχιστον σε 20 εκατομμύρια ευρώ εντός πενταετίας και να ολοκληρωθεί η εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου.

β) Πρέπει να δημιουργηθεί τουλάχιστον 80 νέες θέσεις εργασίας που σχετίζονται με το επενδυτικό σχέδιο, σε συνδυασμό με την καταβολή μισθού που είναι τουλάχιστον 15% υψηλότερος από τον μέσο μισθό για αντίστοιχη δραστηριότητα στην ίδια περιοχή.

γ) Η επένδυση πρέπει να αφορά συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας, όπως η επεξεργασία μεταλλευμάτων/ορυκτών και τροφίμων, η διαχείριση αποβλήτων, οι μεταφορές, οι υπηρεσίες υπηρεσιών, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες κούριερ, η εφοδιαστική αλυσίδα (logistics), η εκπαίδευση, η υγεία, οι τέχνες, ο πολιτισμός, ο αθλητισμός και ο τουρισμός.

Ο νέος νόμος προβλέπει διάφορα κίνητρα, όπως φορολογικές απαλλαγές από τον εταιρικό φόρο εισοδήματος, τον ΦΠΑ και τους δασμούς εισαγωγής για νέο μηχανολογικό εξοπλισμό, ειδικές ρυθμίσεις για τη χρήση γης μέσω ειδικών όρων μίσθωσης και την κατασκευή υλικοτεχνικής υποδομής, όπως αυτοκινητόδρομους, γραμμές επικοινωνίας, παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, αερίου και θέρμανσης, με τη χρήση δημόσιων πόρων.

Για την παροχή κρατικής υποστήριξης στις επιχειρήσεις που πληρώνουν τις προϋποθέσεις του νόμου, υπογράφεται ειδική συμφωνία μεταξύ των μερών, η οποία καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποψηφιότητες του επενδυτή. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η παροχή κρατικής υποστήριξης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 30% του

συνολικού ποσού της προγραμματιζόμενης επένδυσης. Οι "επιμελητές" ή "nannies" θα είναι φυσικά πρόσωπα που παρέχονται από το κράτος για να διευκολύνουν την επένδυση στην Ουκρανία. Ο ρόλος τους θα λειτουργεί ως διαμεσολαβητές και δεν επικοινωνούν με τους δημάρχους, κυβερνήτες επαρχιών και υπουργούς, με την υπέρβαση γραφειοκρατικών εμποδίων που μπορούν να αντιμετωπίσουν οι επενδυτές. Η πρωταρχική τους ευθύνη είναι να διευκολύνουν την επένδυση στη χώρα. Το Φεβρουάριο του 2021, η Ουκρανία ίδρυσε το Γραφείο Προώθησης Επενδύσεων "UkraineInvest" με στόχο να υποστηρίξει επενδυτές με σημαντικές επενδύσεις στη χώρα. Ο ρόλος του γραφείου είναι να εφαρμόζει μέτρα για την προσέλκυση πιθανών επενδυτών, να παρέχει πληροφορίες και συμβουλές σε ενδιαφερόμενους επενδυτές και να επικοινωνεί με τις κρατικές και τοπικές αρχές¹⁶.

Οι ξένες επενδύσεις στη Ρωσική Ομοσπονδία ρυθμίζονται τόσο σε ομοσπονδιακό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Ο Ομοσπονδιακός Νόμος υπ' αριθμ. 160 του 1999, όπως τροποποιήθηκε από τον Νόμο 106/05.05.2014, εξασφαλίζει στους ξένους επενδυτές ίσα δικαιώματα με τους Ρώσους επενδυτές κατά την άσκηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους. Οι περιορισμοί που ισχύουν για τους ξένους επενδυτές συνδέονται αποκλειστικά με την προστασία της υγείας και των δικαιωμάτων των πολιτών, καθώς και με την εθνική ασφάλεια. Οι ξένοι επενδυτές απολαμβάνουν πλήρη προστασία από μη ευνοϊκές αλλαγές στη ρωσική νομοθεσία, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Ο νόμος επιτρέπει τις επενδύσεις σε πολλούς τομείς της ρωσικής οικονομίας, όπως μετοχές, δημόσια χρεόγραφα, ομόλογα, άμεσες επενδύσεις, κοινοπραξίες κ.λπ. Η ρωσική κυβέρνηση εφαρμόζει διάφορα προγράμματα και μέτρα για την προσέλκυση επενδύσεων σε συγκεκριμένους κλάδους και γεωγραφικές περιοχές, ανεξάρτητα από την εθνικότητα των επενδυτών. Αυτά περιλαμβάνουν:

- Skolkovo Innovation Center: Ένα πρόγραμμα που αποσκοπεί στην προσέλκυση και υποστήριξη στους τομείς της έρευνας και της τεχνολογίας,

---

¹⁶<https://agora.mfa.gr/infofiles/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82%20%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%BD%20-%20%CE%9F%CF%85%CE%BA%CF%81%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%202021-converted%20ua.pdf>

όπως η ενέργεια, η πληροφορική, η βιοϊατρική, η πυρηνική φυσική και η διαστημική τεχνολογία.

- **Ειδικές Οικονομικές Ζώνες:** Δημιουργούνται για την προσέλκυση επενδύσεων σε στρατηγικούς τομείς, όπως καινοτόμες τεχνολογίες, λιμάνια και άλλα.
- **Περιφερειακές Αναπτυξιακές Ζώνες:** Δημιουργούνται για την ανάπτυξη συγκεκριμένων γεωγραφικών περιοχών.
- **Προχωρημένες Αναπτυξιακές Ζώνες:** Δημιουργούνται για την προσέλκυση επενδύσεων στην απομακρυσμένη ανατολική Ρωσία και την Ανατολική Σιβηρία.
- **Ειδικά Επενδυτικά Συμβόλαια:** Παρέχουν ειδικές διευκολύνσεις, όπως σταθερό φορολογικό περιβάλλον για 10 έτη, για τη δημιουργία παραγωγικών μονάδων. Δίνουμε έμφαση σε κλάδους όπως ο αυτοκινητοβιομηχανικός, ο φαρμακευτικός, ο χημικός, ο υγειονομικός, ο μηχανολογικός εξοπλισμός, η ελαφρά βιομηχανία και η ηλεκτρονική.

Επίσης, στις 20 Ιουλίου 2020, η ρωσική κυβέρνηση δημοσίευσε διατάγματα που διέπουν τον ανανεωμένο μηχανισμό για ειδικές επενδυτικές συμβάσεις (SPIC 2.0). Αυτά τα μέτρα καθορίζουν τους κανόνες για τη σύναψη, την τροποποίηση και την καταγγελία των συμβάσεων SPIC 2.0, καθώς και τους κανόνες παρακολούθησης της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων των επενδυτών. Ο SPIC 2.0 είναι ένας μηχανισμός που ιδρύθηκε από τη ρωσική κυβέρνηση μέσω τροποποιήσεων στον ομοσπονδιακό νόμο περί βιομηχανικής πολιτικής. Ο σκοπός του είναι η προώθηση προηγμένων τεχνολογιών για τη μαζική παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων. Οι εταιρείες που πληρώνουν τις προβλεπόμενες τεχνολογίες μπορούν να συνάψουν συμβάσεις SPIC 2.0 και να λάβουν κρατική στήριξη όπως φορολογικές ελαφριές, εγγυήσεις σταθερότητας των επιχειρηματικών συνθηκών, πρόσβαση σε κρατικές παραγγελίες, επιδοτήσεις και άλλα μέτρα στήριξης. Ο κατάλογος των προηγούμενων τεχνολογιών για τη σύναψη συμβάσεων SPIC 2.0 εγκρίθηκε από την κυβέρνηση, μετά από διαδικασία επιλογής και αξιολόγηση των αιτήσεων από ειδικούς οργανισμούς. Οι εταιρείες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο μπορούν να ξεκινήσουν τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων SPIC 2.0 και να αιτηθούν κρατική στήριξη. Επιπλέον, οι περιφέρειες της Ρωσικής Ομοσπονδίας έχουν το δικαίωμα να παρέχουν προνόμια στους ξένους επενδυτές μέσω χρηματοδοτικών εγγυήσεων ή άλλων μέτρων στήριξης.

Τέλος, σημειώνεται ότι η σύναψη συμβάσεων SPIC 2.0 απαιτεί τη σύνταξη περιφερειακής νομοθεσίας.

4.2 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

4.2.1 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

Για την επιτυχή εφαρμογή της στρατηγικής της Ουκρανίας για την προσέλκυση και τη ρύθμιση ξένων κεφαλαίων, μια ανάλυση SWOT αποτελεί σημαντικό εργαλείο. Η ανάλυση SWOT μπορεί να παράσχει μια ευρεία εικόνα των δυνατοτήτων, αδυναμιών, ευκαιριών και απειλών που αντιμετωπίζουν η χώρα. Η ανάλυση SWOT βοηθά στον εντοπισμό των δυνατών σημείων της Ουκρανίας, όπως η γεωγραφική θέση, η ενεργειακή ανεξαρτησία και οι φυσικοί πόροι, καθώς και των αδυναμιών της, όπως η γραφειοκρατία και η διαφθορά. Επιπλέον, αναδεικνύει τις επενδύσεις που προσφέρονται για επενδύσεις, όπως η ανάπτυξη του τουρισμού, η αύξηση της εξαγωγικής δραστηριότητας και η ανάπτυξη της υποδομής. Τέλος, αναγνωρίζει τις απειλές, όπως οι γεωπολιτικές αναταραχές και οι οικονομικές αβεβαιότητες. Βασισόμενη σε αυτήν την ανάλυση, η Ουκρανία μπορεί να αναπτύξει μια ανάλυση που θα εστιάζει στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων της, την αντιμετώπιση των αδυναμιών της, την αξιοποίηση των ευκαιριών που προκύπτουν και την αντιμετώπιση των απειλών που υπάρχουν. Με αυτόν τον τρόπο, μπορεί να επιτύχει τους στρατηγικούς της στόχους, όπως η οικονομική ανάπτυξη και η δημιουργία ενός ισχυρού οικονομικού περιβάλλοντος που είναι ελκυστικό για τους ξένους επενδυτές¹⁷.

---

¹⁷https://agora.mfa.gr/infofiles/%CE%A1%CE%A9%CE%A3%CE%99%CE%91%CE%A3_%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%A1_%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%93%CE%9F%CE%A3_2021%20ru.pdf

ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΓΙΑ ΑΞΕ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Strengths:

- Γεωγραφική θέση: Βρίσκεται στη συμπρωτεύουσα της Ευρώπης, της Ρωσίας και της Ασίας, προσφέροντας γεωπολιτικά πλεονεκτήματα και στις επιχειρήσεις που θέλουν να αξιοποιήσουν αυτήν τη στρατηγική θέση.
- Φυσικοί πόροι: Διαθέτει αποθέματα σιδηρομεταλλεύματος και μαγγανίου, που αποτελούν σημαντικούς φυσικούς πόρους για την ενεργειακή και βιομηχανική ανάπτυξη. Επιπλέον, η μεγάλη γεωργική βιομηχανία της χώρας προσφέρει γεωργίες επενδύσεων στον τομέα της και της τροφίμων.
- Διεθνής οικονομική υποστήριξη: Η Ουκρανία έχει σημαντική οικονομική υποστήριξη από διεθνείς οργανισμούς, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), η Παγκόσμια Τράπεζα και η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω διεθνών συμφωνιών. Αυτό παρέχει στη χώρα σταθερότητα και ενθαρρύνει τις επενδύσεις.
- Συμφωνία σύνδεσης και ελεύθερου εμπορίου με την Ευρωπαϊκή Ένωση: Η Ουκρανία έχει υπογράψει μια συμφωνία σύνδεσης και ελεύθερη εμπορίου με την ΕΕ, που

Weaknesses:

- Γεωπολιτικός κίνδυνος και πολιτική αστάθεια: Η χώρα βρίσκεται σε μια περιοχή με υψηλότερο γεωπολιτικό κίνδυνο και η σύγκρουση με τη Ρωσία έχει επιδειξει σοβαρά την πολιτική αστάθεια. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει αβεβαιότητα για τους ξένους επενδυτές και να επηρεάσει αρνητικά την επιχειρηματική κλιμάκωση.
- Εξάρτηση από τη Ρωσία: Η οικονομία της Ουκρανίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη Ρωσία, η οποία αποτελεί τον κύριο εμπορικό της εταίρο και προμηθευτή φυσικού αερίου. Η σύγκρουση μεταξύ των δύο χωρών και οι κρίσεις που προέκυψαν από αυτήν έχουν επηρεάσει αρνητικά τις οικονομικές σχέσεις και μια βεβαιότητα για το μέλλον.
- Οικονομική Αστάθεια: Η Ουκρανία αντιμετωπίζει οικονομικές προκλήσεις, όπως υψηλότερο ποσοστό πληθωρισμού και ευπάθεια στις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Αυτό μπορεί να περιορίσει την οικονομική ανάπτυξη και να δημιουργήσει αβεβαιότητα για τους επενδυτές.
- Νομικό πλαίσιο και επιχειρηματικό περιβάλλον: Η Ουκρανία αντιμετωπίζει

Opportunities:

- Να έχουν πρόσθετα οικονομικά κίνητρα: φορολογικές ελαφρύνσεις, προτιμησιακούς δασμούς ή ειδικά κίνητρα
- Βελτίωση της επενδυτικής πολιτικής και της εθνικής στρατηγικής για την αύξηση των ΑΞΕ
- Ανάπτυξη ασφαλιστικού συστήματος: ασφάλιση κινδύνων πολέμου και επενδύσεων
- Τομείς ανάπτυξης, η Ουκρανία προσφέρει επενδύσεις σε αναδυόμενους τομείς, όπως η γεωργία, η τουριστική βιομηχανία, η τεχνολογία και η ανανεώσιμη ενέργεια.
- Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, η Ουκρανία έχει εκφράσει την πρόθεσή της να προχωρήσει σε μια πιο στενή ενσωμάτωση με την Ένωση, δημιουργώντας τις νέες Ευρωπαϊκές εμπορικές και συνεργασίες με ευρωπαϊκές εταιρείες.
- Αναπτυξιακά προγράμματα, η Ουκρανία έχει υλοποιήσει αναπτυξιακά προγράμματα που προσπαθούν να ενθαρρύνουν τις επενδύσεις και την επιχειρηματικότητα σε

Threats:

- Υψηλό επίπεδο διαφθοράς
- Πολεμική μετανάστευση ανθρώπων και εταιρειών
- Έλλειψη συστήματος ασφάλισης έναντι κινδύνων πολέμου
- Γεωπολιτικές αναταραχές: Οι γεωπολιτικές αναταραχές και οι διαμάχες με τη Ρωσία μπορούν να δημιουργήσουν πολιτική και ασφάλεια ασφάλειας για τις επενδύσεις.
- Κορυφωμένη γραφειοκρατία: Η γραφειοκρατία μπορεί να είναι αποτρεπτική για τους επενδυτές, με περίπλοκες διαδικασίες, υπερβολική γραφειοκρατία και αργούς χρόνους εγκρίσεων.

διάφορους τομείς.	
-------------------	--

4.2.2 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΡΩΣΙΑΣ

Η ανάλυση SWOT είναι ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση των δυνατών, αδυναμιών, ευκαιριών και απειλών μιας επιχείρησης ή μιας αγοράς. Σε αυτήν την περίπτωση, θα εστιάσουμε στη χρήση της ανάλυσης SWOT για τις ξένες επενδύσεις στη Ρωσία. Η Ρωσία αποτελεί μια χώρα με μεγάλη γεωγραφική έκταση

και πλούσιο πολιτισμικό ιστορικό. Οι ξένες επενδύσεις στη Ρωσία έχουν τη δυνατότητα να επωφεληθούν από πολλές άλλες, αλλά αντιμετωπίζουν και πολλές προκλήσεις. Ωστόσο, πρέπει να προχωρήσουμε σε μια λεπτομερή ανάλυση, καθώς βλέπουμε μια ματιά στις βασικές έννοιες που συναντάμε σε μια ανάλυση SWOT. Η λέξη SWOT αντιπροσωπεύει τις αρχικές γράμματα των αγγλικών λέξεων Strengths (Δυνατά σημεία), Weaknesses (Αδυναμίες), Opportunities (Ευκαιρίες) και Threats (Απειλές). Οι δυνατές πλευρές αντιπροσωπεύουν τα εσωτερικά πλεονεκτήματα μιας επιχείρησης ή μιας αντικειμενικής ανάλυσης, ενώ οι αδυναμίες αντιπροσωπεύουν τις εσωτερικές αδυναμίες ή περιορισμούς. Στην περίπτωση των ξένων επενδύσεων στη Ρωσία, η ανάλυση SWOT μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση των προκλήσεων και ευκαιριών που αντιμετωπίζουν οι ξένοι επενδυτές σε αυτήν τη χώρα. Στα δυνατά σημεία μπορούν να συμπεριληφθούν η πλούσια προσφορά φυσικών πόρων, οι μεγάλες χώρες στους τομείς της ενέργειας, της γεωργίας, της κατασκευής και των τηλεπικοινωνιών, καθώς και η γεωγραφική της θέση που την καθιστά γέφυρα μεταξύ της Ευρώπης και της Ασίας. Ωστόσο, οι περιορισμοί μπορούν να περιλαμβάνουν τη γραφειοκρατία, τις δυσκολίες στον οικονομικό τομέα, τις πολιτικές αβεβαιότητες και τις γλωσσικές και πολιτισμικές διαφορές. Οι αγορές που παρουσιάζονται μπορούν να περιλαμβάνουν την αύξηση της ζήτησης για προϊόντα και υπηρεσίες, την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς, την πρόσβαση σε νέες τεχνολογίες και τη συμμετοχή σε κοινές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Τέλος, οι απειλές μπορούν να περιλαμβάνουν την πολιτική αστάθεια, τις οικονομικές κρίσεις, την ασφάλεια των επενδύσεων και την ανταγωνιστικότητα της αγοράς. Στον παρόν πρόλογο, αναδείξαμε μια συνοπτική εικόνα των στοιχείων που θα εξετάσουμε πιο λεπτομερώς στην ανάλυση SWOT των ξένων επενδύσεων στη Ρωσία. Συνοψίζοντας, αυτή η ανάλυση θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε τις μεγαλύτερες και τους περιορισμούς που σχετίζονται με τις ξένες επενδύσεις σε αυτήν τη σημαντική αναδυόμενη οικονομία.

Strengths:

- Ισχυρή οικονομική βάση: Η Ρωσία διαθέτει έναν πλούτο φυσικών πόρων, όπως πετρέλαιο, αέριο και μέταλλα, που αποτελούν σημαντικό πλεονέκτημα για την οικονομία της.
- Μεγάλο μέγεθος εγχώριας αγοράς: Η ρωσική αγορά είναι μία από τις μεγαλύτερες στον κόσμο, προσφέροντας για την πώληση προϊόντων και υπηρεσιών.
- Προσιτό κόστος εργασίας: Οι χαμηλοί μισθοί και το προσιτό κόστος εργασίας στη Ρωσία μπορούν να είναι ελκυστικοί για ξένους επενδυτές που αναζητούν αποδοτικότητα και μείωση του κόστους παραγωγής.
- Εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό: Η Ρωσία διαθέτει εργατικό δυναμικό με εξειδίκευση σε εξαγωγικές λειτουργίες και είναι σχετικά ανοιχτή στις διεθνείς σχέσεις, λόγω της γεωγραφικής και της πολιτείας της εγγύτητας με τη Δυτική Ευρώπη και την Ασία.
- Χαμηλό δημόσιο χρέος: Η Ρωσία έχει χαμηλά επίπεδα δημόσιου χρέους σε σύγκριση με

Weaknesses:

- Εξάρτηση από τους υδρογονάνθρακες και τις πρώτες ύλες: Η ρωσική οικονομία παραμένει εξαιρετικά εξαρτημένη από τις τιμές των υδρογονανθράκων και των πρώτων υλών. Αυτό μπορεί να αυξήσει το ρίσκο για τους επενδυτές λόγω της αστάθειας των αγορών αυτών των προϊόντων.
- Χαμηλή επιχειρηματική εμπιστοσύνη: Η χαμηλή εμπιστοσύνη στο νομικό σύστημα της Ρωσίας μπορεί να προκαλέσει πρόκληση για τους επενδυτές. Οι ανησυχίες σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και την ανεξαρτησία του δικαστικού συστήματος μπορούν να επηρεάσουν την απόφαση των επενδυτών να επενδύσουν στη χώρα.
- Θεσμικές αδυναμίες και αδυναμίες διακυβέρνησης: Οι αδυναμίες στις θεσμικές δομές και τη διακυβέρνηση, όπως η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας και η υποκείμενη διαφθορά, μπορούν να δημιουργήσουν επιπρόσθετους περιορισμούς για τις ξένες επενδύσεις.
- Κλειστοί τομείς για ξένες επενδύσεις: Πολλοί τομείς που θεωρούνται στρατηγικοί στη Ρωσία παραμένουν κλειστοί για ξένες επενδύσεις, καθώς υπάρχουν περιορισμοί και περίπλοκες διαδικασίες για την πρόσβαση σε αυτούς τους τομείς.
- Μείωση δημογραφικών στοιχείων: Η Ρωσία αντιμετωπίζει μια μείωση των δημογραφικών στοιχείων, με τη μείωση του πληθυσμού και τη γήρανση του πληθυσμού. Αυτό

<p>άλλες χώρες, προσφέροντας σταθερότητα και ασφάλεια στους επενδυτές.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πλεονάσματα τρεχουσών συναλλαγών: Η Ρωσία έχει πλεόνασμα στις τρέχουσες συναλλαγές, κυρίως λόγω των εξαγωγών πρώτων υλών και ενέργειας. Αυτό είναι ένα θετικό στοιχείο για την οικονομία και τις επενδυτικές χώρες. 	<p>μπορεί να επηρεάσει την αγορά εργασίας και τη ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Υψηλό επίπεδο εισφορών για την κοινωνική ασφάλιση: Οι υψηλές εισφορές για την κοινωνική ασφάλιση μπορούν να επιφέρουν επιβάρυνση για τις επιχειρήσεις και να επηρεάσουν την ανταγωνιστικότητα της χώρας.
<p>Opportunities:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τομείς ανάπτυξης, η Ρωσία παρουσιάζει μεγάλες επενδύσεις σε τομείς όπως η τεχνολογία, η ψηφιακή οικονομία, η ανανεώσιμη ενέργεια, ο τουρισμός και η υγεία. • Εμπορικές σχέσεις, έχει ενταχθεί σε εμπορικές συμφωνίες και οικονομικές συνεργασίες, παρέχοντας αγορές για εισαγωγές και εξαγωγές σε διάφορους τομείς. • Υποδομές, έχει αναπτύξει σημαντικές υποδομές, όπως λιμάνια, αεροδρόμια και σιδηροδρομικά δίκτυα. Αυτό διευκολύνει τη μεταφορά προϊόντων και υπηρεσιών εντός της χώρας και στο εξωτερικό. 	<p>Threats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γεωπολιτικές αναταραχές, οι γεωπολιτικές αναταραχές και οι διαμάχες με άλλες χώρες μπορούν να επηρεάσουν την επενδυτική κλίμακα και να δημιουργήσουν πολιτική αβεβαιότητα. • Οικονομικές και νομισματικές αστάθειες, η Ρωσία έχει αντιμετωπίσει οικονομικές και νομισματικές αστάθειες, που μπορεί να επηρεάσουν τις επενδύσεις και την οικονομική απόδοση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Βασικοί παράγοντες που φρενάρουν το ρυθμό ανάπτυξης των οικονομιών αποτέλεσαν το ατελές νομοθετικό πλαίσιο, η εγκληματικότητα, η ασταθής οικονομία, η παραοικονομία, η κρατική νομοθεσία, η περιορισμένη ανάπτυξη του τραπεζικού συστήματος, οι πολιτικές συγκυρίες, οι πολιτικές συγκρούσεις, ο επιχειρηματικός κίνδυνος καθώς και η αδυναμία ανάληψης του πολιτικού κόστους από τη κάθε κυβέρνηση για την ολοκλήρωση της αναδιάρθρωσης της παραγωγής. Συνεπώς είναι λάθος να κρίνουμε την ανάπτυξη των οικονομιών βάσει των μακροοικονομικών τους μεγεθών. Και αυτό οφείλεται στο ότι τα μεγέθη αυτά δείχνουν στην κατανάλωση ενός μικρού ποσοστού του πληθυσμού καλύπτοντας τη παραοικονομική δραστηριότητα η οποία όπως σε πολλές χώρες είναι σε πολύ υψηλά επίπεδα. Ο σημαντικότερος επενδυτής στα Βαλκάνια είναι τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς τα μεγαλύτερα ποσοστά τα κατέχουν χώρες όπως η Αυστρία, η Γερμανία, η Ελλάδα και η Ιταλία. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ΑΞΕ όπως είδαμε το απορροφά ο βιομηχανικός τομέας, κάτι που δείχνει πόσο σημαντικό είναι το χαμηλό εργατικό κόστος ως συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι άλλων οικονομιών. Είδαμε ότι μαζί με το χαμηλό κόστος εργασίας και η διαδικασία των ιδιωτικοποιήσεων βοήθησε στην αύξηση του επιπέδου των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Συμπερασματικά ο λόγος που επιχειρήσεις προχωρούν σε Άμεσες Ξένες Επενδύσεις είναι πρώτον το φθηνό εργατικό δυναμικό αλλά και η αναζήτηση νέων αγορών της φιλοξενούσας χώρας για εξαγωγές και προς την Ελλάδα και προς άλλες χώρες. Η πλειοψηφία των ελληνικών ΑΞΕ γίνεται για να αποφύγουν το σκληρό νομοθετικό πλαίσιο. Οι ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στα Βαλκάνια και στη Βουλγαρία είχαν και θετικά και αρνητικά αποτελέσματα. Όσο αφορά τα θετικά είναι ο επαναπατρισμός των κερδών στην Ελλάδα, η επέκταση των ελληνικών εταιρειών εκτός της χώρας, η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων στα Βαλκάνια καθώς και η αύξηση των ελληνικών εξαγωγών. Η

αρνητική πλευρά αυτής της πραγματικότητας είναι η απώλεια των επενδύσεων αυτών στο ελληνικό εθνικό εισόδημα. Συνοπτικά , οι ελληνικές επιχειρήσεις βρίσκουν στη Βουλγαρία προϋποθέσεις επωφελών επενδύσεων σε διάφορους τομείς οι οποίοι μπορούν να αναπτυχθούν και σε συνεργασία με τις εγκαταστάσεις στην Ελλάδα που πολλές φορές έχουν στηρίξει χρηματοοικονομικά. Κάτι σημαντικό που πρέπει να κατανοήσουν οι ελληνικές επιχειρήσεις είναι ότι η αγορά της Βουλγαρίας δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ευκαιριακά αλλά μπορεί να φανεί πολύ επικερδής διότι είναι μια δυναμικά αναπτυσσόμενη αγορά που πλέον λειτουργεί όπως και οι υπόλοιπες αγορές. Κύριο συμπέρασμα είναι το εξής Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις είναι η μόνη αποτελεσματική μέθοδος για την αναδιάρθρωση των οικονομιών .

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Κοτταρίδη Κων/να (2013). Εισαγωγικά για τις ΑΞΕ Τρόποι Διεθνοποίησης. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. Παρατηρητήριο για την κρίση. Νο. 01

Κοτταρίδη Κων/να (2013). Ιστορική Αναδρομή των ΑΞΕ. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. Παρατηρητήριο για την κρίση. Νο. 01.2

Κοτταρίδη, Κ. (2014). Επιδράσεις εισροών ΑΞΕ στις χώρες προέλευσης. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. Παρατηρητήριο για την κρίση. Νο. 01.6.

Μπιτζένης, Α. (2014). Διεθνής Επιχειρηματικότητα και επενδύσεις. Αθήνα: Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης.

Ξένη

Dunning, J. (1977), "Trade, Location of Economic Activity and the Multinational Enterprise: a search for an eclectic approach", London, Macmillan.

DUNNING, J.H. (1993), Multinational enterprises and the global economy, Addison Wesley, Workingham England.

Διαδικτυακοί Τόποι

www.tradeclub.stanbicbank.com

www.attijaritrade.ma

https://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

www.docplayer.gr

www.agora.mfa.gr

www.worldbank.org

www.archive.eclass.uth.gr

www.dramanet.gr

www.unctad.org

www.statistics.gr

www.moneyreview.gr

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ